

Rudolf MAIER (Klagenfurt)

O JEZIKU "KANDORA" (1800) ATANASIJA STOJKOVIĆA

Mit der vorliegenden Arbeit soll ein Beitrag zur Untersuchung der slawenoserbischen Sprache geleistet werden. Nach der Beschreibung der orthographischen Eigenheiten des untersuchten Werkes erfolgt eine detaillierte statistische Gegenüberstellung der russisch-kirchenslawischen und volkssprachlich-serbischen Merkmale in den Bereichen Phonetik und Morphologie. Dadurch kann der Unterschied zwischen Phonetik und Morphologie hinsichtlich ihrer "Volkssprachlichkeit" aufgezeigt und zahlenmäßig belegt werden. Die angewandte Methode der gesonderten Behandlung verschiedener Teile des Werkes (Haupttext, Vorwort und Widmung, Lyrik) ermöglicht den zahlenmäßigen Vergleich des von Textteil zu Textteil sehr unterschiedlichen Verhältnisses volkssprachliche : russisch-kirchenslawische Elemente.

S a d r ž a j

0. UVOD

0.1. O piscu i delu	117
0.2. Dosadašnji radovi	119
0.3. Cilj i tehnika rada	119
0.4. Citiranje primera	120
1. GRAFIJA I PRAVOPIS	121
1.1. Grafemski fond i njegova upotreba	121
1.1.1. Grafema Ъ	121
1.1.2. Grafeme Ъ, Ѣ, Ѧ, Ѧ, Ъ i grafemske grupe ѢѢ, ѢѢ, ѢѢ	123
1.1.3. Označavanje foneme j	125
1.1.4. Beleženje fonema ċ i đ	126
1.1.5. Grafema p kao znak za vokalno r	126
1.1.6. Beleženje fonema lʲ i nʲ	126
1.1.7. Grafema Ѣ i grafemska grupa ѢѢ	127
1.1.8. Grafema Ѣ	128
1.1.9. Upotreba grafema Ъ i Ѣ na kraju reči	128
1.2. Ostale ortografske osobine	129
1.2.1. Pisanje konsonantskih grupa	129
1.2.2. Udvojeno pisanje samoglasnika i suglasnika	131
1.2.3. Rastavljeno i sastavljeno pisanje reči	132

2. FONETIKA	133
2.1. Zamena <i>jata</i>	133
2.1.1. Ekavizmi	133
2.1.2. Ikavizmi	133
2.2. Zamena nazalnih vokala	134
2.2.1. Nazal prednjega reda	134
2.2.2. Nazal zadnjega reda	136
2.3. Refleksi poluglasnika <i>b</i> i <i>ǃ</i>	136
2.3.1. Poluglasnik <i>b</i>	136
2.3.2. Poluglasnik <i>ǃ</i>	136
2.3.3. Vokalizacija poluglasnika kod predloga <i>k, s, v</i>	137
2.3.4. Vokalizacija sekundarnih poluglasnika	138
2.4. Vokalno <i>r</i>	139
2.5. Refleks samoglasnog <i>l</i>	140
2.6. Afrikate	140
2.6.1. Foneme <i>č</i> i <i>đ</i>	140
2.6.2. Foneme <i>ć</i> i <i>đž</i>	141
2.7. Foneme <i>f</i> i <i>h</i>	142
2.8. Prelaz <i>vǃ(z/s)- > u(z)-</i>	142
2.9. Ostale fonetske osobine	143
2.9.1. Metateze suglasnika	143
2.9.2. Refleks grupe <i>*ǃbr-</i>	143
2.9.3. Palatalizacije	143
2.9.4. Jotovanje	144
2.9.5. Prelaz <i>-l > -o</i>	144
2.9.6. Sažimanje samoglasnika	145
2.9.7. Pokretni vokali	145
2.9.8. Fonetski oblici pojedinih osnova i reči	145
3. MORFOLOGIJA	146
3.1. Imenice	146
3.1.1. Imenice muškog roda	146
3.1.2. Imenice ženskog roda na <i>-a</i>	149
3.1.3. Imenice ženskog roda na <i>-ǃ</i>	151
3.1.4. Stara <i>r</i> -osnova	153
3.1.5. Imenice srednjeg roda	153
3.2. Pridevi	159
3.2.1. Pridevi muškog roda	159
3.2.2. Pridevi ženskog roda	162
3.2.3. Pridevi srednjeg roda	165
3.2.4. Komparativ i superlativ	168
3.3. Zamenice	i
3.3.1. Lične zamenice	170
3.3.2. Lične zamenice svakoga lica	175
3.3.3. Prisvojne zamenice	176
3.3.4. Pokazne zamenice	182
3.3.5. Upitne i odnosne zamenice	185
3.3.6. Zamenica <i>sav</i>	189
3.3.7. Ostale zamenice sa pridevsko-zameničkom deklinacijom	191
3.3.8. Zamenice sa imeničkom deklinacijom	194
3.4. Brojevi	194
3.4.1. Osnovni brojevi	194
3.4.2. Redni brojevi	196
3.5. Glagoli	196
3.5.1. Present	196
3.5.2. Infinitiv	200

3.5.3. Imperativ	201
3.5.4. Aorist	202
3.5.5. Imperfekat	203
3.5.6. Participi, glagolski pridevi i glagolski prilozi	204
3.5.7. Složena vremena	208
3.5.8. Pomoćni glagoli	211
4. ZAKLJUČAK	213
4.1. Statistički pregledi	216
Napomene	219
Skraćenice	226
Bibliografija	226
Zusammenfassung	229

0. UVOD

Poslednje dve i po decenije znatno se povećavalo zanimanje lingvista za istraživanje i osvetljenje "slavenosrpskog problema", kako je I. Crickat nazvala pitanja u vezi sa književnim jezikom Srba u predvukovskom razdoblju.¹ Činjenica da je slavenosrpski jezik danas više predmet pažnje nego ranije ima svoj uzrok u uverenju da se taj književni jezik Srba u drugoj polovini XVIII i prvim decenijama XIX veka "..., kao sastavni deo duhovnog života srpskog naroda u pome- nutom razdoblju, ne može isključiti iz istorije toga naroda"².

U tom smislu smatramo naš rad prilogom istraživanju slavenosrpskog jezika.

0.1. O piscu i delu

Poznate teškoće kulturno-političke prirode s kojima su se suočili Srbi u Austro-Ugarskoj i koje su bile jedan od razloga za primanje ruskoslovenskog jezika u Srpskoj pravoslavnoj crkvi i, s tim u vezi, za nastajanje slavenosrpskog jezika, pokazuje i životni put Atanasija Stojkovića čije smo delo uzeli kao predmet naših istraživanja.

Atanasije Stojković je rođen 20.9.1773. u Rumi koja je u ono vreme brojala svega 155 srpskih kuća.³ Posle osnovne

Škole sledi upis u srednju školu, takođe u Rumi, koja je, međutim, 1787. godine zatvorena, odnosno združena sa Franjevačkom gimnazijom. Po svršetku škole u Rumi je Stojković bio prinuđen da ponovi gramatikalne razrede i završi razred za retoriku i poeziju, što je uradio u Šopronu u školskoj 1793/94. godini, da bi stekao pravo za dovršenje sedmog i osmog gimnazijskog razreda u segedinskom Liceju. Zbog nedostatka materijalnih sredstava, Stojković je posle prve godine otišao iz Segedina u Požun gde je radio kao korepetitor i uz to učio poslednju klasu u gimnaziji i počeo da studira na pravnom odsjeku Požunske akademije. Uprkos lošem materijalnom stanju, Stojković se 1797. godine odlučio da studira na Getingenskom univerzitetu fiziku i matematiku. Tu je između ostalog slušao i predavanja prof. Šlecera (August Ludwig von Schlözer, 1735 - 1809) iz statistike i istorije. U jesen 1799. vratio se u Srem, a već sledeće godine je prešao u Budim da bi lično nadgledao štampanje svojih dela.

Pošto nije uspeo da ostvari svoje planove na austro-ugarskom području (da uđe u visoki kler - da postane nadzornikom osnovnih škola u Budimu, Pešti, Sentandreji i drugim opštinama - da dobije katedru fizike na Požunskoj akademiji), Stojković je 1803. izbio zvanje redovnog profesora fizike na novoosnovanom univerzitetu u Harkovu, i ostao do svoje smrti (1832) u Ukrajini, odnosno Rusiji.

Stojković je, najverovatnije, stekao osnovu za svoje odlično znanje ruskoslovenskog jezika već u rumskoj srednjoj školi čiji se osnivač Pantelejmon Hranislavić 1769. vratio iz Rusije sa "vrlo mnogo raznih knjiga"⁴. Nekoliko godina kasnije, u Getingenu, Stojković je imao mogućnost da koristi bogati fond od oko "1000 knjiga štampanih na crkvenoslovenskom jeziku" tamošnje univerzitetske biblioteke i privatne biblioteke profesora Šlecera koji mu je između ostalog stavio na raspolaganje i njegov prevod Nestorove hronike. Ohrabrenje za Stojkovića da štampa svoje radove bez sumnje je bio prvi susret sa Josifom Dobrovskim u Pragu 1800. godine pošto je slavni slavista veoma povoljno ocenio jezičke sposobnosti mladog naučnika i pomagao mu da postane dopisni član Češkog učenog društva.⁵

Filozofsko-beletrističko delo "Kandor" spada u najplodniji period Stojkovićevog stvaralaštva.⁶ Napisan 1800. godine i štampan iste godine u Budimu, "Kandor" se pojavio u vreme kada se već može govoriti o tendencijama ka "utvrđivanju određenih osobina"⁷, i o uopštavanju upotrebe tih osobina u jeziku srpskih pisaca.

0.2. Dosadašnji radovi

Jezik "Kandora", kao i Stojkovićev jezik uopšte, koliko znamo, do sada još nije detaljnije obrađen. Pojedina Stojkovićeva dela su uzimana u obzir samo pri istraživanjima određenih osobina slavenosrpskog jezika.⁸

0.3. Cilj i tehnika rada

Glavni cilj našeg rada jeste ustanoviti odnos između upotrebe ruskoslovenskih i upotrebe narodnih elemenata, i to kako na planu pojedinih fonetskih ili morfoloških osobina tako i u globalu, npr. za jednu paradigmu ili za jednu vrstu reči.

Da bismo utvrdili odnos između broja ruskoslovenskih, odnosno ruskih elemenata, sa jedne, i elemenata narodnog jezika sa druge strane, podelili smo kod istraživanja svakog fonetskog i morfološkog kriterijuma zastupljene primere u tri grupe:

- 1) +NAR. - osobine koje su karakteristične za narodni jezik što se, naravno, ne ograničava na osobine današnjeg književnog jezika već obuhvata i dijalektizme.
- 2) -NAR. - osobine koje se ne javljaju u narodnom jeziku, već su ruskoslovenski elementi koji se veoma često poklapaju sa ruskim.
- 3) ±NAR. - osobine koje su identične u narodnom i u ruskoslovenskom jeziku i koje se zbog toga ne mogu pripisati isključivo ni prvoj niti drugoj grupi.

Tri grupe smo pravili i u odnosu na karakter i funkciju teksta:

- a) glavni tekst;
- b) posveta i predgovor;
- c) pozicija.

Pošto je korpus grupa b i c tako malen pa statistička obrada svake pojedine osobine ne bi pružila objektivne rezultate, navodimo kod istraživanja pojedinih osobina samo dva broja A/B. Broj A je broj primera jedne osobine koji se ukupno

javljaju u tekstu (bilo u grupi *a*, *b* ili *c*) a broj *B* je broj primera u glavnom tekstu (*a*). Na taj način dobijamo već osnovne podatke o jezičkim razlikama između glavnog teksta i ostalih delova knjige. Tako su, kako ćemo videti, kod narodnih osobina brojevi *A* i *B* često identični, što pokazuje da se prodor narodne osobine ograničava na glavni tekst. Na kraju ćemo imati zadatak da globalno potvrdimo međusobne razlike grupa *a* - *b* - *c*.

Svi brojevi koji nisu posebno označeni odnose se na stanje u glavnom tekstu.

U nekim smo morfološkim kategorijama dali i broj leksema, što može služiti za kasnija stilistička istraživanja.

Radi što detaljnijeg obrađivanja teksta, napravili smo kompjutersku konkordanciju. O problemima i mogućnostima konkordancije smo već govorili na drugom mestu⁹ te ćemo sad ukazati samo na neke formalne stvari u vezi sa citiranjem primera u ovom radu.

0.4 Citiranje primera

Kod primera koji se javljaju 5 ili više puta u tekstu naveli smo brojeve prve tri stranice na kojima stoji primer i na kraju, u zagradama broj ukupne upotrebe primera u delu. Broj u zagradama neposredno uz broj stranice označava koliko puta se primer javlja na toj stranici, npr. *время* 11, 12(x2), 27, (15x). Primer *вре́мья* se javlja 15 puta u delu, prvi put na stranici 11, onda dva puta na stranici 12, a onda opet tek na stranici 27.

Stranice iz posvete i predgovora imaju rimske brojeve (*I* = strana sa pesmom na početku posvete - *XV*) koje smo mi uveli pošto u samoj knjizi ovde nema paginacije. U zagradama stoji broj koji ima stranica u konkordanciji.

Primeri iz poezije imaju uz broj stranice (arapski ili rimski) i mali broj ' (npr. 12', I'). Mali brojevi ' (za glavni tekst) i ' (za posvetu, odnosno predgovor) upotrebljavaju se samo u jednoj tabeli u tački 3.5.1.

Iz tehničkih razloga upotrebljavamo kod citiranja primera i umesto *Ÿ* i *T* umesto *M*.

нѣколико 9, 21, 39, XIII (101), нѣчто 64, 67, XII (100),
нѣкуда 12 i sl.;

druge morfeme:

человѣкъ 5, 13, 34, (23x), человекскіи 44, 66, чело-
вѣчество 42, 47, 48, 65 i sl.;

дѣло 14, 42, 62', (8x), дѣлати 3, 29, 30, (8x),

дѣятельность 54 i sl.;

свѣтъ 1, 10(x2), 13(x4), (28x), свѣта 5, 10(x3), 13(x2),

свѣту 9, 10, 12 i sl.;

b) delimično odstupanje - u grafijskom obliku jedne
morfeme se javlja i grafema Ѣ i grafema Е односно И:

крѣпке 70, подкрѣплѣнію 44, подкрѣпити VIII (96) i sl.;

— подкрѣплѣніа 65; послѣднѣ 28, 85 — последнѣ 34;

цвѣтакъ 39, цвѣтъ 8, XIII (101), цвѣтають 22 i sl. —

цветѣ 14, 32, цветѣемъ 7, 38;

видѣти 17, 19, 21, видѣо 21, 41, 45, видѣвши 11, 39 —

видити 6; нѣси 63', нѣсть 55(x2)', 57', 58', (8x) — ниси

21, 24(x2), 46, 47, 51, ние 3, 9(x3); гдѣ 10, 15, 16, (20x),

нигдѣ 19(x2), 40, XIII (101), гдѣшто 40 — гди 1, 20,

гдигди 7, гдикоего 10; летѣти XI (99) — летити 5;

c) potpuno odstupanje - u grafijskom obliku jedne morfeme
isključivo stoji grafema Е или grafema И umesto Ѣ:

Ѣ>е: prefiks *pre-*:

преблагому 6, прекрасна 3, премудріи 23 i sl., престу-
пити 6, пресѣчетъ 8, перейти 70, 83(x2), престола 40 i sl.;

predlog i prefiks *pred(-)*:

предъ божества 62', предъ врати 27, предъ нимъ 40 i sl.,

изъ предъ очію 85(x2), предлагетъ 50, 65, предположити 42,
47, 65(x2), 66, 68, предходить 35 i sl.;

predlog *preko*:

преко всѣхъ бѣдотви 40, преко едне долине 14, преко нѣ 23,
до преко рамена 4;

druge morfeme:

время 8, 20(x3), время 11, 12(x2), 27, (15x), временныхъ

вещей 68 i sl.; брегу 41, береговъ 7; умрети 50, 71;

Ѣ>е/и: благоволеніе V(93), XII (101), благоволю 10;

Ѣ>и: желити 25, 29, желимо 22, желили 44, живити 29, 54.

Ako uzmemo u obzir sve morfeme sa nekadašnjom fonemom Ѣ

које се јављају два или више пута у тексту, добијамо следећу слику о одступањима од традиционалног писања графеме Ћ:

M O R F E M E (frekvencija ≥ 2)	samo Ћ	dublete Ћ/е,и	samo е,и	укупно
број	67	7	12	86
%	77,91	8,14	13,95	100,00

Zamenu grafeme Ћ grafemom е или grafemom и налазимо и у следећим примерима:

Ћ>е: корену 52, млеку 17, огрејатисе 79, отерате 39, песокъ 73',
премъ да 12, распрострапети VII (95), увредитъ 45;
Ћ>и: сѣдили 20.

Distribucija grafema у poziciji nekadašnjeg Ћ у osnovama речи овако изгледа:

G R A F E M E	Ћ	е	и	укупно
број	1.159	326	72	1.557
%	74,44	20,94	4,62	100,00

Stojković одступа, dakle, kod 398 или 25,56% од укупно 1.557 примера са nekadašnjom fonemom Ћ од традиционалног писања.

1.1.2. Grafeme Љ, Њ, Ы, в, І и grafemske grupe Ый, Њй, Їи

1.1.2.1. Grafeme Њ и Њ

Grafeme Њ и Њ dolaze у određenim pozicijama umesto grafeme И:

Slovo Њ стоји:

a) ispred grafema koje označavaju vokale (nejotovane i jotovane):

а: Аеанасіа (naslovna strana), цыркулація 53, Іуліа ІХ (97);

е: вієть 59, благородніей 36, ніє 3, 9(х3), 10(х3), (43х) і сл.;

и: примити 47, зміиновиднымъ 7, издиханиі 58 і сл.;

о: спріобщити 24, благословію 30, примѣтію 18 і сл.;

я: підприємтія 14, 38, сія 63', Божія 33, 43, 84 і сл.;

ю: Судію 66, добродѣтелию 44, ученію 25 і сл.;

ы у Ћ: —

b) ispred grafeme Њ:

братіѡ 86, упованіѡ 51, мыслиѡ 19 і сл.;

c) u nekoliko stranih reči:

Софісте 24, Філософи 23, Амфітеатру 16 i sl.

Grafema й umesto grafeme и upotrebljava se, nedоследно, u poziciji između grafema а, односно е i grafema за beleženje konsonanata:¹²

ВЗАЙМНО 33 pored ВЗАИМНО 32, НЕЙЗМѢРНОСТИ 62³ pored НЕИЗМѢРНО 4, НЕИЗМѢРИМОЕ XIII (101) i sl., НЕЙМА 3, 10(x2), 37, (9x), НЕЙМАМЪ 77 pored НЕИМАЮТЪ 70, НЕИМУЩЕ 72.

1.1.2.2. Grafema и

Grafema и dolazi:

- a) u pozicijama gde je ovakvo pisanje etimološki opravdano: БЫТИ 3, 10, 14, (47x), МЫСЛИТИ 13(x2), 68, 83(x3), сокрываетъ 11, владычеству 5, рыбе 70, сынъ 6, необыкновеннѣ 2, мы 3, 15, 20, (45x), ты 3, 4(x2), 5, (55x), выпрь 62³, 72³ i sl.;
- b) u pozicijama gde ovakvo pisanje etimološki nije opravdano: отрѣзати 52, 67, изливало 71, отыде 12 i sl., къ главы 49 (dat. jedn.), на горы 7, 12, 8 (lok. jedn.), потоцы 41 (nom. množ.) i sl.

1.1.2.3. Upotreba grafemskih grupa ѣй, їй i їи u nastavcima pridevsko-zameničke deklinacije

a) U nominativu, akuzativu i vokativu muškog roda Stojković dosledno upotrebljava grafemske grupe ѣй i їй:

nom.: благозрачный 84, беликастый 4, дневный 2 i sl.,

овый 24(x2), 33, 42; благоїй 58³, внутренній 42, 78

всякій 3, 21, 25(x2), (17x) i sl.;

akuz.: златный 2, утешительный 68, чистый 1 i sl., оный 43;

дневній 9, тихій 19, 51, заутрашній 74 i sl., нѣкій 2, 3, 17, 82;

vok.: благородный IX (97), божественный 22, 45, пренебесный 74³ i sl.; всеблагїй 64, 80, сладчайшїй 50.

b) Множина se u njegojoj ortografiji bitno razlikuje od jednine pošto se kod pisanja množinskih nastavaka ne upotrebljava samo grafemska grupa їи, što bi odgovaralo ruskoslovenskoj ortografskoj normi, već i grafeme и i и:¹³

nom.: бывшии 24, другии 24, 80, желающїи 11 i sl., овии 51, 83;

бистроструйны 61³, возбуждены 25, добры 57³ i sl., овы 25,

оны 23, 38, 70; отарощени 87, густы 58, прочи 22 i sl.,

они 70 (u funkciji pokazne zamenice), ови 70, 80;

akuz.: —

vok.: СМЕРТНІИ 43.

c) Odstupanje od grafijske opozicije, ЫИ, Ыи u jednini — Ыи, Ы, И u množini srećemo samo u primerima ПРОСТЫЙШІИ народы 66, челОвѣцы бларій 57', прочіИ 50 gde se grafemska grupa ЫИ upotrebljava u množini.

Distribucija grafemskih grupa ЫИ, Ыи, Ыи, odnosno grafema Ы i И u nastavcima pridevsko-zameničke deklinacije ima ovakav izgled:

PRIDEVSKO-ZAMENIČKI ¹⁴ NASTAVCI	G R A F E M E				
	ЫИ	Ыи	Ыи	Ы	И
JEDNINA (nom., akuz., vok.)	116	93	—	—	—
MNOŽINA (nom., vok.)	—	3	34	25	18

1.1.2.4. Grafema v

Grafemu v Stojković upotrebljava u nekoliko stranih reči:
БГВИЕТСКИХЪ (naslovna strana), 1, Елвсейска 16, Символе 17, мѣрсе 39, тѣгръ 69.

1.1.2.5. Grafema I

Ova se grafema javlja samo dva puta:
Іуліа ІХ (97), Іенюкаго (naslovna strana).

1.1.3. Označavanje foneme j

a) Za beleženje foneme *j* ispred konsonanata i na kraju reči služi grafema Ы:

найсилніе 39, найближе 23, найде 27, пойти 6, малѣйшую 66, свойство 82 i sl.; край 68, дай 51, новой IV (92) i sl.

b) Grafema Ы dolazi i u fonemskoj grupi *o + j + o* dok se u pozicijama između dva vokala od kojih bar jedan prednjega reda, dakle tamo gde se izgovara slabo *j*, konsonant *j* ne obeležava:¹⁵

бойомъ 17, мойомъ 20, твоеомъ 4, койомъ 4, 7 i sl.; даетъ 18, 30, 37, (7x), беззаконіе 17, бытіемъ 3, имѣеть 37, 46, 67, (8x), утреннее 79, соединятся 57', овое (= ovo je) 46, ктое (= kto je) 70(x2), суетанъ 82, разумніи 14 (komparativ), къ ... матеріи 46, братіомъ 81, боить 12 i sl.

c) Fonemske se grupe *ja* i *ju* dosledno beleže grafemama Ј i Ю: ябланъ 53, явленіе 51, языкъ XV (103), боятисе 27, 76, дѣятельность 54, всегдашняя XI (99) i sl.; Ю 5, 23(x2), 26,

ЮНОСТИ 45, ЮТРО 59, БРАТІЮ XIII (101), БЕГАЮТЬИ 70, ВЕЛИКУЮ XV (103) i sl.

d) Група *je* u inicijalnoj poziciji se označava, po ruskoslovenskoj tradiciji, grafemom *e*:

ЕДАНЬ 9(x2), 45, 46, (6x), ЕСЕНЬ 63¹, ЕСУ 8, 9, 16 i sl.

1.1.3.1. Grafema *e*

Ovu grafemu Stojković isključivo i dosledno upotrebljava za označavanje glasovne sekvence *je* odgovarajućeg pomoćnog glagola u onim slučajevima u kojima se ovaj pomoćni glagol javlja grafijski odvojen od prethodne reči:

КОМУ *э* ... ТВОРИЛО 2, ТЕКЪ ЧТО *э* ... ДОШАО 2, КТО *э* ТОЙ, КОЙ *э* 2 i sl.

Ako se pomoćni glagol piše spojeno sa prethodnom reči, onda dolazi umesto grafeme *э* grafema *e* (primere v. u t.

1.1.3 b).

1.1.4. Beleženje fonema *č* i *đ*

Stojković beleži fonemu *č* ligaturom *шъ*:¹⁶

ИСКИТЬЕНЫМЪ 5, ПРИНОТЬИТИ 20, ПРУТИТЬА 15, ТЪЕ 10(x2), 47, 75(x2), (18x), ХОТЬЕМО 51, ЦВЕТЬЕ 14, 32, СПРОТЬУ 7, 36, ПРОЗОРИЧИТЬ 41, БЕГАЮТЬИ 70 i sl.

Za fonemu *đ* nismo našli nijedan primer posebnog grafijskog označavanja.

Udvojeno pisanje grafeme *Г* u leksemi *андео* služi, po grčkom pravopisu, za označavanje fonemske sekvence *ng*:¹⁷

АНГЕЛЬ 85(x2), АГГЕЛА 84, 86 pored АНГЕЛЬ 40, АГГЕЛСКІЙ 55¹.

1.1.5. Grafema *p* kao znak za vokalno *r*

Stojković je u glavnom tekstu realizovao 7 ili 3,91% od ukupno 179 potencijalnih mogućnosti za beleženje samoglasnog *r* grafemom *p*:¹⁸

ГРЛИТИ 3, ЗАГРЛИТИ 19, ПОТРКИВАЮТЬИ 7, ПОТРКУЕ 79, ТРЧАТИ 27, ТРЧЕ 21 pored НЕПРОТЕРЧИМО 27, ТРГОВИНЕ 80.

1.1.6. Beleženje fonema *lj* i *nj*

Foneme *lj* i *nj* Stojković označava

a) ligaturama *ЛЪ* i *НЪ*:¹⁹

КАПЛЯ 31, КАПЛЬОМЪ 25, СПАСИТЕЛЬ 37, УЧИТЕЛЬ 27 i sl.;
НЪИМА 66, НЪИМИ XIV (102), ТУТНЪИ 59, НАНЪ 58 (= na nj),

- огнь 46, 60³, 82, 83;
- b) помоу графема за prejotovane vokale я, ю укљуујууи i љ koji smatramo, u ovoj funkciji, grafemom за prejotovano e²⁰:
 благодѣтеля 13, 87, воля 78, земляне 52, огня 82, 84 i sl.,
 крайня 71, ближняго 85, вчерашняго 14, 64, животина 41 i sl.;
 волю 77 (instr. jedn.), возлюбимъ 37, заключава 26 i sl.,
 животину 69, мню XV (103), на ню 5, 14, 27(x2), (11x);
 благодѣтель 3, родитель 3, 19, далъ 77 i sl., крайнѣ 18,
 мнѣ 63³, 72³, II (90), нѣ 23, 26, 27, (9x) i sl.;
- c) u sekvencama љ, н + е, љ без posebnih znakova:
 учителемъ 21, земледержцу II (90), родителей 6, 45 i sl.
 вчерашнему 29, крайнее 46, 71, огнемъ 61³ i sl.; воли 50
 (dat. jedn.), 33 (lok. jedn.), земли 16, 23, 25, (13x),
 родители 18, 20, 21 i sl., ближнимъ х (98), вчерашній 22,
 крайній 60³ i sl.;
- d) помоу графеме љ. Tu smo našli samo primere за sekvencu љљ.
 Графема љ се употребљава u ovoj funkciji i kod drugih pisaca
 slavenosrpske epohe.²¹

ныхъ 18, 23, 26, 36, 37 pored нихъ 26, 36, XI (99); нѣма 7
 pored нѣма 66, нѣми XIV (102); полными 3 (ур. полняго
 20), послѣдній 85 pored послѣдній 60 (ур. послѣдня 28,
 послѣдняя 28 ali i послѣдну 63³); тамошнихъ 8, 9.

1.1.7. Графема љ i grafemska grupa љљ

Sa izvesnom sigurnošću možemo reći да графема љ има
 u "Kandoru" isključivo ruskoslovensku, odnosno rusku glasovnu
 vrednost љљ на што упуују:

- a) fonomorfološka struktura primera:²²
 преимущество 80, могущество 86, священниковъ 8, 9, горяща
 17, состояцій 41, нещадно 64³, тысящ 9, 15, 26, 59, вещь
 25, 44, 67, (8x) i sl.²³
- b) upotreba grafemske grupe љљ за označavanje odgovarajuće
 konsonantske grupe:
 муштентъ 41, 82, Пештанскаго (naslovna strana),
 Пешту XIII (101), въ Пешть IX (97).

Na ovom mestu ukazujemo i на то да Stojković zamenicu
 љљ dosledno пише са grafemskom grupom љљ по tradicionalnoj,
 odnosno ruskoj normi:

что 2, 5, 7, (70x), чтогодъ 45.

1.1.8. Grafema Ѧ

Ova se grafema upotrebljava samo kod nekoliko grčkih reči:
Αεανασία (naslovna strana), Αμφίθεατρα 17, Αμφίθεατρυ 16.

1.1.9. Upotreba grafema Ъ i Ѣ na kraju reči

U svakoj reči koja se svršava konsonantom stoji iza tog konsonanta ili grafema Ъ ili grafema Ѣ.

1.1.9.1. Grafema Ъ

Grafema Ъ dolazi:

- a) na kraju imenica ženskog roda na -Ѧ:
око́рбѦ 56³, по́гибѦль 61³, ра́достѦ 1, 8, 21, (14x) i sl.;
- b) na kraju nekoliko imenica muškog roda:
иску́питељ 25, ру́ководитељ 86, учи́тель 27 i sl., о́гнь 46, 60³, 82, 83, де́нь 2, 9(x2), 12(x2), (28x), ка́мень 40, 53, 59, пла́мень 4, сте́пень 37(x2), 39, 43, 52, 66 pored степе́нь 76, до́ждь 73³, па́стырь 7;
- c) u drugom licu jednine prezenta:
бе́жишь 76, же́лишь 5, мы́слишь 76 i sl.;
- d) u trećem licu jednine prezenta glagola *imati*:
има́ть 42, 67, 78, XI (99) ali имѣ́тъ 37, 46, 67, (7x);
- e) u oblicima pomoćnih glagola *jesam* i *hteti*:
есамъ 37, есмь 6, 9, 86, IX (97), е́сть 3, 4(x2), 5(x3), (130x), нѣ́сть 55(x2)³, 57³, 58³, (8x), су́ть 10, 18, 49, (13x); самъ 6(x2), 17, 18, (25x) pored самъ 45; ты́еши 85, ты́тѣеши 31, овде́тѣеши 17.
- f) Grafema Ъ dolazi još na kraju sledećih reči:
весь 1, 12, 14, (14x), обно́шь 3, дне́шь 6, 12(x2), 13, (12x), окаме́нѣнь 60, сирѣ́чь 52, ко́ль (koliko) XV (103), то́ль (toliko) 41, двадѣ́сять 2, двана́дѣсять 83, бы́сть 56³.

1.1.9.2. Paralelna upotreba Ъ i Ѣ

Paralelna upotreba grafeme Ъ i grafeme Ѣ se javlja:

- a) iz semantičkih razloga, to jest za ortografsko razlikovanje homonima, mada ne sasvim dosledno:

самъ 6(x2), 17, 18, (25x) isključivo u funkciji pomoćnog glagola — самъ 28, 44, 45, 85, XIII (101) u funkciji zamenice svakog lica, 45 u funkciji pomoćnog glagola; пу́ть 4, 9, 11, (11x) u značenju "drum", 6, 18, 53 u priloškoj službi — пу́ть 45, 46, 59, 85, IV (92) isključivo u priloškoj službi; ча́сть 39, 41, 51, 53, 86 u značenju

"deo" — часть 20 u значењу "gošćenje"; y самомъ непорядку 16 (lok. jedn.) — самомъ себи 36 (dat. jedn.);

b) bez semantičkih razloga:

опеть 12(x2), 28, 37, (7x) — опеть 26, 44; тысящъ 9, 15, 26, 59 — тысящъ 71, 86; нибудъ 5 — нибудъ 18, 40, 73¹, 76, XII (100).

1.1.9.3. Grafema ъ:

Grafema ъ se piše u svim ostalim slučajevima koji nisu navedeni pod tačkama 1.1.9.1 i 1.1.9.2:

домъ 18, чувствъ 4 (gen. množ.), звездамъ 4 (dat. množ.), поредъ 27, крозь 12, азъ 56¹, 72¹, 73¹, великъ 13, зналъ XIV (102), приближавамъ 30, занимаетъ 42, 55¹, ругаютъ 47 i sl.

1.2. Ostale ortografske osobine

1.2.1. Pisanje konsonantskih grupa

Stojković piše konsonantske grupe najčešće morfološki a ne fonološki, što znači da on, po pravilu, ortografski ne uzima u obzir fonetske izmene koji se pojavljuju kod derivacije i fleksije reči.

a) Pisanje konsonantskih grupa na granici prefiks - osnova

1) prvi kriterijum - asimilacija po zvučnosti²⁴

bk: обколенъ 84 — /;

bs: обстати 42, 48, обстоятелства 17, обстоятелствахъ 33, обстоятелству 50 — /;

bh: обхожденія 18, необходимо 45, 66, 77, (6x), необходимого 53 — /;

dk: подкрепленія 65, подклонила 28 — /;

dp: предписываю 65, предположити 42, 47, 65(x2), (6x), предположио 48 i sl. — /;

de: подомѣхъ 47, предсказывати 4, представи 46, 47 i sl. — /;

dh: предходить 35 — /;

dč: неподчинѣне 24, подчинѣной 11 — /;

zk: исключительно 3, безконечности 24, безконечно 44, 67 — /;

zp: безпрепятственно 87, изпущаетъ 70 — распростерти VII (95), распростертъ 79, распростерте 10;

zs: безсмертенъ 30, возстати 29 i sl. — /.

U primerima изсчезнеть 84, распростерле 19 ogleda se dvo-

jako pisanje: i morfološko i fonološko, što se, naravno, retko sreće kod Stojkovića.

zđ: безчестнымъ 24, изчерпоти 85, безчислена 81 i sl. —
исчезаетъ 54³;

zš: произшедствія 70, разширити 25 — /;

sd: / — вездѣсуца 27;

tb: отбацуеъ 65 — /;

td: отдыхати 56³, отдыхаютъ 56³, отдѣлено 45 i sl. — /;

ta: отзывъ 7, отзыве 62³, отзывай 74³ — /;

2) drugi kriterijum - asimilacija po mestu tvorbe

a/sđ: безчестнымъ 24, изчерпоти 85, безчислена 81 i sl.,
исчезаетъ 54³ — /;

zš: произшедствія 70, разширити 25 — /;

3) treći kriterijum - uprošćavanje

dđ: поддала VIII (96) — /;

dš: неподчинѣне 27, подчинѣной 11 — /;

ja: воззва 72³, воззови 80, беззаконіе 17 i sl. — беззаконно-
живущи 16;

ze: безсмертенъ 30, возстати 29 — /;

zš: произшедствія 70, разширити 25 — /.

b) Pisanje konsonantskih grupa na granici osnova - sufiks

1) prvi kriterijum - asimilacija po zvučnosti

ba: сербски XV (103), славеносербскихъ VI (94), собственное
43 i sl. — /;

gk: легко 11, 33, легку 59 — /;

gt: ногтима 69 — /;

gš: лагше 31, легше 50 — /;

dk: непорядку 16, сладке 4, сладкими 5 i sl. — /;

ds: господство 13, ѡдѣствій 48, средство 31(x2), 33 i sl. — /;

do: сердце 3, 5, 13, (18x), сердца 6, 19, 37, (9x) i sl. — /;

dš: сладчайшій 76, сладчайшаго 19 i sl. — /;

dš: дошедше 56³, прешедше 15, проведшій 68 — /;

ak: тяжка 84 — /;

2) drugi kriterijum - asimilacija po mestu tvorbe

nema primera

3) treći kriterijum - uprošćavanje

gk: v. primere pod 1) — /;

do: " — /;

dš: " — /;

đdn: нужно 67, 71(x2), 78, 79, нужна 57 i sl. — /;

nn: благонаклонности VI (94), внутренность 16 i sl.; безчисленная 60', блаженная 68 i sl. — внутренность 2, 21, XIII (101), зеленость 63' i sl.; безчислена 81, блаженная 17 i sl.;

ss: искусство 43 — /;

stn: болестну 21, жалостно 68, радостно 30(x2), 60' i sl. — /;

tc: отца 13, 25(x2), 66, (7x), во кратцѣ IV (92), XIV (102) — /;

tč: отче 2, 12, 13, (10x), отчизно 55' — /;

tstv: отъѣствовати 77, отъѣствовали 21 i sl. — отъѣствуетъ 45.

Što se pisanja konsonantskih grupa tiče, dobili smo, dakle, sledeću sliku:

broj konsonantskih grupa	broj konsonantskih grupa					
	prefiks - osnova			osnova - sufiks		
	nepro- menjeno	delimično promenjeno	dosledno promenjeno	nepro- menjeno	delimično promenjeno	dosledno promenjeno
1	14	2	1	10	-	-
2	2	-	-	-	-	-
3	4	1	-	5	2	-
	20	3	1	15	2	-

Na osnovu napred izloženog jasno se vidi da Stojković uglavnom upotrebljava morfološki pravopis što se pisanja konsonantskih grupa tiče. Samo kod 6 ili 14,63% od ukupno 41 konsonantske grupe dolazi do odstupanja od tradicionalnog pravopisa, to jest do prilagodavanja ortografije fonetici. Pri tome su ova odstupanja u 5 slučajeva samo delimična, to znači, ista se konsonantska grupa u jednim primerima piše morfološki a u drugim fonološki (asimilacija po zvučnosti na granici prefiks + osnova: *sp* i *ap*, *sd* i *ad*; uprošćavanje na granici prefiks + osnova: *zz* i *z*, odnosno na granici osnova + sufiks: *tstv* i *stv*, *nn* i *n*). U svim ostalim slučajevima Stojković piše tradicionalno (na granici prefiks + osnova: *bk*, *bs*, *bh*, *dk*, *dp*, *ds*, *dh*, *dđ*, *zk*, *zs*, *zđ*, *sd*, *tb*, *td*, *tz*, *z/sč*, *zš*, *dd*, *dđ*; na granici osnova + sufiks: *bs*, *gt*, *gš*, *dk*, *ds*, *dš*, *zk*, *gk*, *dc*, *dč*, *zdn*, *ss*, *stn*, *tč*, *tc*). Jedini slučaj u kome je odstupanje "dosledno", potvrđen je samo jednim primerom (*vezdēsusušča*).

1.2.2. Udvojeno pisanje samoglasnika i suglasnika

a) Samoglasnici

Udvojeno pisanje samoglasnika srećemo samo na granici između prefiksa i osnove i u složenicama:

воображеніе 36, 66(x2), соотвѣтствующее 75, благообра-
жается XI (99) i sl.; примити 47, примате VI (94) i sl.

b) Suglasnici

Udvojeno pisanje suglasnika van morfemskih granica do-
lazi samo kod nekoliko stranih reči:

аффирмаре 67, Каллендара VI (94), металловъ XI (99).

1.2.3. Rastavljeno i sastavljeno pisanje reči

a) U "Kandoru" postoji jaka tendencija da se enklitike pišu
sastavljeno sa prethodnom reči:

акобысе 76, даѣме 21 (= da će me), овоже 8, кадитѣу 19,
каковаси 3, позналисмо 42, многиу 11, кудатѣмосе 27,
такотѣсе 38, простретиса 84 i sl.

Stojković piše u 484 ili 57,61% slučajeva, od ukupno 840 mo-
gućih, enklitiku sastavljeno sa prethodnom reči. Udeo sastav-
ljenog pisanja je međutim kod pojedinih enklitika veoma
različit. On iznosi od 0,0% kod oblika *ih* do 100,0% kod enkli-
tika *đu* i *smo* i kod ruskoslovenskog oblika *sja* enklitike *se*
(kod oblika *se* 76,24%). Sastavljeno pisanje kod enklitike *je*
pronašli smo samo kod 5 ili 2,98% primera, što je očigledno
u vezi sa upotrebom posebne grafeme *э* za označavanje ove
enklitike (v. o tome u t. 1.1.3.1).

b) Rečca za odricanje *ne* piše se i sastavljeno i rastavljeno
sa finitnim oblicima, odnosno infinitivom glagola:

не треба 27 pored не треба 27, немогули 45 pored не могу
22, 54, не делати 78 ali не учинити 78 i sl.

c) Priloge, predloge i veznike koji su se prvobitno sastojali
iz dve reči i koji se danas pišu kao jedna reč Stojković
piše često kao dve posebne reči:

за едно (= zajedno) 26, 34, между тымъ 39, 49, 64 (u zna-
čenju "u međuvremenu"), со всѣмъ 17, 24, 33, (5x), въ вѣкъ
55¹, по доста 15 ali повисоко 11, за иста 10, 14 pored
заиста 5, 43, 47, 77, изъ ненада 20, съ нова 29 i sl.;
изъ между 27, изъ подъ 79, изъ предъ 85(x2) i sl.;
премъ да 12.

2. FONETIKA

2.1. Zamena *jata*

Kako se već iz izlaganja o grafemi *đ* (1.1.1.2) vidi, Stojkovićev se jezik odlikuje ekavizmom sa izvesnim brojem ikavizama, što je u skladu sa odlikama jezika drugih srpskih pisaca predvukovskog i Vukovskog doba, sa današnjim šumadijsko-vojvodanskim dijalektom i, često, i sa današnjim srpskohrvatskim književnim jezikom.²⁵

2.1.1. Ekavizmi

a) Sa izvesnom sigurnošću možemo reći da ima ekavskog izgovora u onim rečima u kojima se grafema *đ* zamenjuje grafemom *e* (*vreme, mleku, preko* i sl.).

b) Glasovnu vrednost *e* grafeme *đ* možemo pretpostavljati i u rečima koje su "neutralne", to jest koje mogu svojim morfološkim oblikom pripadati i ruskoslovenskom, odnosno ruskom i narodnom jeziku i koje se javljaju u narodnojezičkom kontekstu:²⁶

... ятѹ вѣчно оостати: землятѣ само тѣло мое покрыти: ...

53, ... на ономѣ истомѣ мѣсту ... 85, ... на овому свѣту ...

46, 50 i sl.

U primerima u kojima i opšti oblik reči i kontekst u kome se reč javlja pripadaju ruskoslovenskom jezičkom sloju, glasovna je vrednost grafeme *đ* - *je*:²⁷

..., сердце мое болѣзнуеть ... 45, ... смертнѣй ему подобнѣй человекѣ ... 5, Но прежде нежели предѣль рождѣнія моего на вѣкъ оставимѣ, ... 6 i sl.

2.1.2. Ikavizmi

Pod tačkom 1.1.1.2 smo već naveli nekoliko primera ikavizama u osnovi reči. Sada navodimo sistematski pregled pojavljivanja ikavizama.²⁸

a) Fonetski ikavizmi

1) odrečni oblik pomoćnog glagola:

ниси 21, 24(x2), 46, (6x) pored нѣси 63'; ние 3, 9(x3),

- 10(x3), (43x) pored HБCTЬ 55'(x2), 57', 58', (8x); HHCMO 82;
- 2) nastavak u komparativu:
праведніи 14, радїи 21, старїи 52 i sl.;
- 3) prilog *gde*:
гди 1, 20 pored гдѣ 10, 15, 16, (20x), здѣ 57', 58'(x2), (5x); гдигди 7; гдикоего 10 али i нигдѣ 19(x2), 40, XIII (101), гдѣчто 40.
- b) Morfološki ikavizmi
- 1) infinitivna osnova glagola:²⁹
желити 25, 29, желіо 22, желили 44, живити 29, 54 i sl.;
- 2) nastavak dat. i lok. jedn. imenica ž. r. na -a:
dat. jedn.: науки 80, Совуляги 69, къ палати 74 pored
къ палатѣ 58 i sl.;
- lok. jedn.: у ... бѣди 68, при ... точки 27, о ... травки 41;
- 3) nastavak dat. i lok. jedn. ličnih zamenica:
dat. jedn.: мени 3, 4, 9, (12x), къ теби 13, 28, 30, (5x)
pored къ тебѣ 13, къ себи 20, 59, XIII (101) i sl.;
- lok. jedn.: о мени 86, у теби 51(x2), 52, 71, 86 pored
о тебѣ 14, на себи 3 i sl.;
- 4) nastavak lok. množ. imenica m. i sr. r.:
на колѣни 60, у ... колицы 21, на облацы 23, по ...
кедры 59;
- 5) nastavci zameničko-pridevske deklinacije:
instr. jedn.: таковымъ начинаюмъ 42, овымъ ... именемъ 22,
между тымъ 39 pored между тѣмъ 7 i sl.;
- gen. množ.: тайнъ таковыхъ 11, послѣ овыхъ наукъ 80, оныхъ
вещехъ 71 i sl.;
- dat. množ.: онымъ 37, прочимъ всимъ I' pored всѣмъ 25,
40, 54, (6x).

2.2. Zamena starih nazalnih vokala

2.2.1. Nazal prednjega reda

Prema ruskoslovenskom i ruskom refleksu za stari nazal prednjega reda Stojković ima sledeće zamene:

- a) Dosledna zamena sekvencom *ja* - jedna morfema ima isključivo -*ja*-, odnosno -*a*-:

вѣщій 3, 37, вѣще XIII (101), найвѣщій 52 i sl.; изѣти 79, изѣtie 53, изѣтія 48, изѣщнѣйшій 16; свято 74, посвя-

тити 81, непосвященныхъ 5, тридцать 64 i sl.; имя 74(x3), VI (94), XII (100); тысящу 15, 19, 59, (5x), тысящекратный 7, тысящегубо 45 i sl.; часть 39, 41, 51, (5x), частица 52, 69, участие 35 i sl.

b) Dubletni oblici - jedna morfema se javlja i sa -ja-/-a- i sa refleksom narodnog jezika -e-:

рядъ 33, 61¹, 68, порядокъ 13, 16, 32(x2), (6x), изрядныхъ VIII (96) i sl. — реда 15, уредю 71, урeждeнiе 33; часто 34, 45, 58(x2), чащe 58¹ — чeстo 21(x2), 27(x2), чeщe 10, чeстымъ 15; время 11, 12(x2), 27, (15x) — вpемя 6, 20(x3); сѣмя 73¹ — сѣмe 9, 40.

U oву групу спадају и енклитички облици личних заменица i повратне заменице:

мѣ 14, 29(x2), 56, (7x) — мe 20, 64, датъмe 21; тѣ 28, 73¹ — тe 17, 45, 71, ятъуте 85; пробудитсѣ 2, представлѣтсѣ 2, простырашесѣ 5 i sl., (укупно 108x) — отергнувшисѣ 2, Появитсѣ 2, усудиосѣ 4 i sl., (укупно 145x).

c) Dosledna zamena vokalom e:

загледао 2, огледати 7, угледъ 4; опетъ 26, 44, опетъ 12(x2), 28, 37, (x7).

Što se doslednosti zamene starog nazala prednjega reda tiče, dobili smo sledeći rezultat:

MORFEME frekvencija ≥ 2	umesto nazala prednjega reda		
	dosledno ja	dublete ja/e	dosledno e
26	18	5	2

U morfemama koje se javljaju samo jednom u tekstu (frekvencija = 1) dolazi, osim u primeru 38ЦУ 69, isključivo -ja-: достигнути 83, мѣсяцу 4, срящу 58¹ i sl., брѣмя 56¹, сѣмя 73¹ i sl.

Ukupni raspored -ja-/-a- i -e- ovako izgleda:

umesto nazala prednjega reda		
ja/a	e	ukupno
277/201	174/174	451/375

Od 174 primera u duhu narodnog jezika, koji se javljaju isključivo u glavnom tekstu, 145 dolaze kod enkli-

tičkog oblika povratne zamenice *se*. Izostavljajući slučajeve u enklitici *se*, gde se u glavnom tekstu javlja kod 66,21% primera narodni refleks *-e-*, odnos između primera *sa -ja-/-a-* i primera *sa -s-* iznosi, opet u glavnom tekstu, 127 : 29. Stojković ima, dakle, kod 18,59% primera narodni refleks *-e-*.

2.2.2. Nazal zadnjega reda

Umesto nekadašnjeg nazala zadnjega reda dolazi očekivano *-u-*:

зубъ XII (100), зубе 70, недугъ (<недагъ>) 64³, куда 5,
11, 27, 75, рассудити XI (99), ступити 15, унутра 24 i sl.

2.3. Refleksi poluglasnika *b* i *ǃ*

2.3.1. Poluglasnik *b*

Umesto nekadašnjeg poluglasnika *ǃ* dolazi

a) najčešće ruskoslovenski, odnosno ruski refleks *-e-*:

день 2, 9(x2), 12(x2) песъ 69, честь 61³, 74³ i sl.; вѣнецъ
19, 49, конецъ 24, 29, 31(x2), (26x), отецъ 20(x2), 23,
28, 86 i sl.; божество 14, 22, 31, (10x), естество 2(x2),
7, 16, (25x), существо 29, 42, 66(x2), (15x) i sl.; без-
конечень 68, безсмертенъ 30, подобень 82 i sl. въздѣсуца 27,
предпочести 45, 48, XII (100); темно 21, 56³, 69 i sl.;

b) svega 8 puta srpskoslovenski, odnosno narodni refleks *a*:
ланацъ 43, 68, XIV (102), златанъ 49, стаклены 21, часть
20 (u značenju "gošćenje"), танкогласну 7, суетанъ 22.

2.3.2. Poluglasnik *ǃ*

Stari poluglasnik *ǃ* se zamenjuje

a) u najvećem broju primera fonemom *o*:

predlog *vǃ*: воистинну XI (99), во свѣтъ 86, 87, во кратцѣ IV
(92), XIV (102) i sl., (ukupno 10x);

prefiks *vǃ-*: воображеніе 36, 66(x2), вопіетъ 73³(x2),
вопросе 21 i sl., (ukupno 12x);

prefiks *vǃz-/vǃs-*: възбранилъ 63³, возводитъ 37, воздухъ 1,
12, 14, (6x) i sl.; восхищеніе 4, 8, 46, 55³, воскрешава 64,
отъ востока 59, 87 i sl., (ukupno 67x);

predlog *kǃ*: ко ... человекѣ 86, ко мнѣ 72³, ко сну 57³;

predlog *sǃ*: со ... одеждѣ 1, со ... поясомъ 5, со ... жи-
тиемъ 13 i sl., (ukupno 24x);

prefiks *sb-*: собране 39, совершавао 12, советости 46, 48, 50
i sl., (ukupno 117x);

pridev *lažan*: ложна 57¹, ложне 24, ложный 65;

drugi primeri: ДОЖДЬ 73¹, СОНЬ 5, 12, 20, (5x) pored санаць
19, точка 53 i sl.; песокъ 73¹, убитокъ 11, напоследокъ 15,
22, 81, на послѣдокъ 52; когда 4, 20, 31, (18x), тогда 20,
35, 46, (x5), токмо 2, 10, 34, (15x), надомною 29 i sl.;

b) fonemom *a*:

predlog *sb*: са мномъ 11, са собомъ 21;

prefiks *sb-*: савіе 16, савіаю 59, саставлятисе 15;³⁰

drugi primeri: санаць 19, цвѣтакъ 39, када 27, 30, 54, 81,
кадь 10, 29, 47, (11x), овай 3, 7, 8, (24x), онай 8, 20,
21(x2), (16x), тай 9, 59, XI (99) pored той 2, 10, преда-
мномъ 21, изванъ 25, 44, 67(x2), (8x).

Reč *ljubav* ima u "Kandoru" dosledno refleksi *-o-*:

любовь 6, 25, 28, (10x).

Ukupni rezultat refleksa poluglasnika ima sledeći izgled:

poluglasnik	o	e	a	ukupno
ъ	322/263	-	75/74	397/337
ь	-	382/364	8/7	390/361
ukupno	704/617		83/81	787/698

Na osnovu tabele možemo konstatovati sledeće:

a) Odnos između narodnog i ruskoslovenskog, odnosno ruskog refleksa nije isti u pozicijama nekadašnjih *b* i *ѣ*. Dok se kod *b* refleks *a* u duhu narodnog jezika javlja samo u 1,94% primera, kod poluglasnika *ѣ* dolazi narodni refleks u 21,96% primera glavnog teksta.

b) Narodni refleks se javlja, sa dva izuzetka, samo u glavnom tekstu.

Stojković ima HO 2, 6(x2), 9, (90x) što je identično ruskom vezniku *no* koji potiče od staroga *нѣ*. Obično se smatra da je *no* u današnjem srpskohrvatskom jeziku ruskog porekla što ne mora biti, jer npr. *no* se javlja u srpskim spomenicima krajem XVII veka kada se ne može govoriti o nekom jačem uticaju ruskog, odnosno ruskoslovenskog na književni jezik Srba.³¹

2.3.3. Vokalizacija poluglasnika kod predloga *k*, *s*, *v*

Što se distribucije oblika sa vokalizacijom poluglasnika

i bez nje tiše, možemo reći sledeće:

a) Oblik *k* dolazi i ispred velarnih konsonanata *g* i *k*:

къ главы 49; къ Кандору 5, 44, къ коему 42 i sl.

Oblik *ko* se upotrebljava ispred konsonantskih grupa gde je poluglasnik u predlogu po svom poreklu bio u nekadašnjem jakom polužaju:

ко воѣмъ 86, ко мнѣ 72¹, ко оу 57¹.

b) Stojković ima oblik *sa* ispred instr. jedn. lične i povratne zamenice:

са мноѣ 11, са собоѣ 21 pored со собоѣ XIII (101).

Ispred frikativa *s* (nema primera za frikative *š*, *ž*, *ž*) inače redovno stoji oblik *so*:

со своимъ 13, со смертію 34, со сребренымъ 5 i sl.

Često dolazi i do paralelne upotrebe oblika *s* i *so*:

съ высоты 60¹ pored со высочайшимъ 81, съ добродѣтелию 44 pored со добродѣтелною 18, съ разумомъ 66 pored со разумъ-ніемъ 33.

c) Jedino je pravilo za upotrebu oblika *v*, odnosno *vo* da se oblik *vo* ne javlja ispred samoglasnika:

въ едино 57¹, въ облацѣхъ 15.

Frekvencija pojedinih oblika ima ovakav izgled:

predlog	k		s		v	
oblik	k	ko	s	so/sa	v	vo
broj	87/77	3/2	59/54	27/21	34/12	10/3

Od ukupno 220/169 oblika 40/26 dolaze sa vokalizovanim *ь*.

2.3.4. Vokalizacija sekundarnih poluglasnika

a) U gen. množ. imenica ž. i sr. r. čija se osnova završava na grupu suglasnika dolazi ili refleks *-e-* ili refleks *-ø-* sekundarnog poluglasnika:

земель 61¹, солнцеѣ 60¹, 72¹; блаженствѣ 43, вѣжествѣ 9, чувствѣ 4, существѣ 36, 45, 79.

b) U tradiciji ruskoslovenskog pisanja, to jest bez vokalizacije sekundarnog poluglasnika Stojković piše i sledeće primere:³²

вѣтрѣ 70, 71, 73¹, тѣгрѣ 69, выпрѣ 62¹, 72¹, мудрѣ 69, огнь 46, 60¹, 82, 83.

c) Reči stranog porekla koje se završavaju na konsonantsku grupu *-nt* nemaju sekundarno *-a-* između tih konsonanata:

Елементъ 52, Гигантъ 63', Лабиринтъ 86, Оризонтъ 7.

d) Prilog *odavde* se piše sa sekundarnim *-a-*:³³

одавдесуце 9.

e) Predlog *през* dolazi u ovom obliku, dakle bez sekundarnog *-e-*:
чрезъ 7, 24, 28(x3), (16x).

f) U oblicima muškog roda glagolskog prideva radnog glagola I vrste u kojima je svršen prelaz *-l > -o* dolazi redovno *-a-* umesto sekundarnog poluglasnika:

грызao XII (100), клекаo 64, рекаo 2, 6, 14, (7x) i sl.

Kod oblika *могл* u kojem je sačuvano finalno *-l* nema vokalizacije sekundarnog poluglasnika:

могль 2, 13, 68, (5x) pored могаo 4, 19(x3), 26, (14x).

2.4. Vokalno r

Pored foneme *ɤ* u pozicijama gde u današnjem srpskohrvatskom književnom jeziku dolazi *ɤ* (v. primere u t. 1.1.5), Stojković ima i *-er-* i *-or-*:

er: берзе 69, 70, держати 75, терние 38 i sl.;

or: восторгнися 62', морщина 84, скорбь 56', 57', скорбить 58', торжеству 2, 3, торжественный 8, торжественное 28 i sl.

Što se frekvencije tih refleksa tiče, dobili smo sledeću sliku:

refleks	<i>r</i> _o	<i>er</i>	<i>or</i>	ukupno
broj	7/7	190/166	10/5	207/179
%	3,91	92,78	3,35	100,00

U primerima sa *-ɤ-*, *-or-* glasovna je vrednost ovih grafema, naravno, *ɤ* i *or*. Glasovna vrednost grafemske sekvence *-er-* (u pozicijama koje u današnjem srpskohrvatskom književnom jeziku imaju *-ɤ-*), u zavisnosti od opšte morfofonološke strukture reči i od konteksta, kod Stojkovića je *er* (primeri u duhu ruskoslovenskog jezika) ili *ɤ* (primeri u duhu narodnog jezika). Fonetsku vrednost *er* imamo, najverovatnije, u primerima tipa

Безсмертіе и вѣчная жизнь ... 33, ... съ величайшимъ нестерпніемъ ... 12, ... ужаснѣйше воздуха терзаніе ...

59 i sl.

dok se kod primera kao

... и противитисе недержаютъи ... 14, ... немогутъига раз-
мерсити ... 2, ... не бы мѣста имао тверда ... 83
može očekivati г.³⁴

2.5. Refleks samoglasnog l

Stojković ima dosledno ruskoslovenski, odnosno ruski
refleks -ol- nekadašnjeg samoglasnog l:

долго 20, долговласна 84, долгота 15 i sl.; полного 6,
наполненъ 14, исполнявати 11, 48, 74, X (98) i sl.; молча-
нiе 1, 8, 17, (5x), молчаливость 70, премолчити 49 i sl.;
солнце 2, 7(x2), 10(x2), (21x), солнцъ 60', 72' (gen. množ.),
солнечна 40 i sl.

I reč suza dolazi u ruskoslovenskom (ruskom) obliku:
слезъ 55', 68 (gen. množ.)

2.6. Afrikate

2.6.1. Foneme č i đ

a) Konsonant č, koji je odlika srpskog narodnog jezika,
našli smo

1) kod glagolskih priloga sadašnjih:

будутъи 22, 35, 49, (5x), бѣгаютъи 70, видетъи 6, 15, 35,
45 i sl.;

2) kod svih oblika pomoćnog glagola *hteti*:

итѣу 53(x2), 54, 70, 77, тѣешь 85, онѣ тѣе 10(x2),
кудатѣемо 27 i sl.;

3) kod sledećih pojedinih primera:

искитѣенымъ 5, принотѣити 20, цветѣе 14, 32, прутитѣа 15,
прутѣемъ 15, прозорчитѣ 41, островитѣе 14, ветѣ 8(x2), 9,
11(x2), (24x), спротѣу его 7, хотѣемо 51 pored хоцѣу 29,
30, 44, хоцѣтъ 27, хоцѣемо 36.

Ostali slučajeви ovoga tipa dolaze redovno sa rusko-
slovenskom grupom -šč- koju, kao što smo videli (u t. 1.1.7),
Stojković dosledno obeležava znakom Ш:

будуца 77, всевидяще 72, текуца 41, 83 i sl.; непросвѣщен-
ному 17, позлащены 28, извѣщену 9 i sl.; насыщавати 54,
общаваеъ 2, возвращаются 68 i sl.; восхищенiе 4, 8, 46,

55, обрашеніе 82, просвѣщенія 40, 66 i sl.; ношъ 22, 40, 47, (5x), помощь 18, свѣща 17, 24, 82 i sl.

b) Konsonant *d* nismo našli u jeziku "Kandora". Umesto njega Stojković redovno, sa samo jednim izuzetkom, upotrebljava odgovarajuće lekseme sa grupom -*žd*- (očigledno iz ruskoslovenskog jezika):

жждъ 17, 21, 54, 67, надежда 68, одежда 5, 87, между 7, 10, 23, (10x), такожде 17, 67, XIV (102), XV (103), восхождение 6, побужденіе 51, V (93), разсужденіе 4, 51, наслаждается 34, побѣждава 10, подтверждавати 67 i sl.

Jedini izuzetak predstavlja leksema *gospoda* gde umesto očekivane grupe -*žd*- dolazi samo -*ž*- prema ruskom jeziku:

... болестну одну госпожу ... 21.

c) Složeni oblici od glagola *ići* (<*iti*>), *idem*, koji u srpskom dolaze sa -*ć*-, -*d*-, Stojković redovno upotrebljava nehotovano, što je takođe pod uticajem ruskoslovenskog jezika:

дойде 12, 52, 81, найдемъ 22, пойдете 54, преидетъ 40, 57', пройдемо 15 i sl.; дойти 10, 22, 26, (12x), найти 10(x2), 27, 66, пойти 6, прийти 83(x2), 70.

I primeri орудіе 33, орудія 3 dolaze, naravno, u duhu ruskoslovenskog a ne srpskog narodnog fonetizma (*orude*).

Što se tiče frekvencije konsonantskih grupa, odnosno pojedinih konsonanata u pozicijama u kojima se u današnjem srpskohrvatskom književnom jeziku upotrebljava -*d*-, odnosno -*ć*-, dobili smo sledeću sliku:

u pozicijama					
današnjeg <i>d</i>			današnjeg <i>ć</i>		
<i>žd</i>	<i>ž</i>	<i>jd</i>	<i>šč</i>	<i>jt</i>	<i>ć</i>
103/93	1/1	23/22	153/132	21/21	99/99

Dok se ne javlja nijedan primer sa -*d*-, odnos između narodnog -*ć*- i ruskoslovenskog -*šč*-, odnosno -*jt*- iznosi u glavnom tekstu 39,29% : 60,71%. Prodor foneme *ć* se ograničava na glavni tekst.

2.6.2. Foneme *đ* i *dž*

Upotreba foneme *đ* odgovara, gotovo isključivo, onoj u današnjem srpskohrvatskom književnom jeziku. Tu ćemo navesti

samo dva prezimena u kojima umesto očekivanog -ć- dolazi -đ- pod uticajem ruskog jezika i koja čine jedino odstupanje od današnje upotrebe foneme đ:

Вуковић II (90), XIII (101), Стојковић IX (97), СТОИ-КОВИЧА (naslovna strana).

Zvučni parnjak foneme ċ, fonema dž ne upotrebljava se ni jedanput. Od ukupno pet afrikata današnjeg srpskohrvatskog književnog jezika Stojković upotrebljava, dakle, samo bez-zvučne c, ć i ċ.

2.7. Foneme f i h

Fonema f se javlja, naravno, samo u stranim rečima: фамилије 9, Физическіѣ 51, 53, Философи 23, Фрулу 7, Софісте 24 i sl.

Fonema h se gubi samo 4 puta i to u nastavku lok. množ. imenica m. i sr. r.:

по ... кедрѣ 59, на облацѣ 23; на колѣни лежеть 60,
у ... колицѣ 21.

Stojković piše reč *horizont* bez inicijalnog h-: Орізонть 7.

2.8. Prelaz vб(z/s)- > u(z)-

Ispred jedne osnove koja je motivisana starim prefiksom vб(z/s)- dolazi

a) dosledno prefiks v-:

вкусно 16, до вкуса 17, вкушати 50; вразумително XV (103), вразумителными 27, невразумително XV (103); второ 2, 32, втора 33 i sl.;

b) paralelno prefiks v(oz)- i prefiks u(z)-:

v-/u-: вныти 10, вниду 63', внидутъ 41 — унити 27, 77, 81;
внутренно 46, внутренній 42, 78, внутренность 16 i sl. —
унутра 24; всажденому 23 — усаждено 23, усадио 3 i sl.;

voz-/uz-: въздыханія 84 — уздыше 85; возвышавати 54, возвышава 8, 48, возвышавахуся 79 — узвышавають 1, узвышенъ 77;

c) dosledno prefiks u(z)-:

u-: увести 81, уведе 27, 38, 64, уведень 21 i sl.; уводити 24, уводяху 19; устати 12, устане 12, 27, 58, установію 70, 71 i sl.;

уз-: узети 7, 21, 26, (6x), узме 9, 38, 58, 81, узевши 24, 59 i sl.

Stanje u odnosu na prelaz *v̂b(z/s)- > u(z)-* ispred osnova koja se javljaју два или више пута u tekstu ovako izgleda:

dosledno v-	dublete v(oz)-/u(z)-	dosledno u(z)-	ukupno
19	5	7	31

Izgled ukupne upotrebe prefiksa *v-* i *u-* je sledeći:

<i>v̂b(z/s)- ></i>	<i>v(oz)-</i>	<i>u(z)-</i>	ukupno
broj	142/116	67/66	209/182
%	63,74	36,26	100,00

Predlog *u* ima 45/16 puta oblik *v(o)* i 290/278 puta oblik *u*:

ВЪ ЗЕМЛЮ 42, ВЪ МОЛЧАНІИ 14, ВЪ НАСѢ 57³ i sl., ВО СВѢТѢ 86, 87, ВО НЕМѢ 57¹, ВО ЗЛѢ 58¹ i sl. — у ВОЗДУХѢ 52, у ИСТИНАХѢ 80, у ОЧЕСА 87 i sl.

U glavnom tekstu dolazi, dakle, kod 94,90% primera narodni oblik *u*.

2.9. Ostale fonetske osobine

2.9.1. Metateze suglasnika

a) Metateza likvida je isključivo južnoslovenska:

брада 4, 84, брегу 41, глава 57³, 4, 24, млеку 17 i sl.

b) Zamenica *tko* ima dosledno oblik *kto*:

кто 2, 5, 6, (32x), никто 5, 9(x3).

c) Morfema *s(a)/v-* se upotrebljava isključivo u starijem obliku, dakle, bez metateze:

всеблагій 64, 80, всебѣдуще 75, всесилнаго 61³ i sl. (primere za zamenicu *sav v.* u tački 3.3.6).

2.9.2. Refleks grupe *čbr-

Stojković ima dosledno ruskoslovenski refleks *čer-/čr-*: черва 52, червіе 73¹; червѣныя 63¹, чермнѣя 63¹; черный 25, 41, 61¹, черну 70, черному 59; изчерпѣти 85; черву 86.

2.9.3. Palatalizacije

Ispred nastavka *ž* dolazi redovno do sibilizacije:

при Бозѣ XIII (101), въ дусѣ ... прасѣ ... отрасѣ 63',
во ... зрацѣ 60', въ ... кружѣ 55', въ мрацѣ 60',
въ чловѣцѣ 57' (lok. jedn.).

U nominativu, odnosno akuzativu množine (облаки 59, за-
слуги 75, науки XI (99), души 40, чловѣки 38, 64) i u instru-
mentalu množine (между ... души 53, между ... чловѣки 53, надѣ
... чловѣки 29) velari *g* i *k* nisu palatalizovani jer za ovu
promenu u ovim padežima nije bilo fonetskih uslova (stari na-
stavak -y). U primerima dativa jednine совуляги 69 i науки 80
očekivali bismo savršetak -zi, odnosno -ci, što, međutim, iz-
ostaje jer je ovde došlo do poznatog istiskivanja rezultata II
palatalizacije, odnosno do ujednačavanja osnove na -g, odnosno
-k prema onim osnovama gde nije bilo uslova za vršenje II pa-
latalizacije.³⁵

Prva palatalizacija je dosledno sprovedena, pa nije po-
trebno da navodimo posebne primere.

2.9.4. Jotovanje

O rezultatima jotovanja kod dentala *d* i *t* govorili smo
u tački 2.6.1. U oblicima imperfekta jotovanje nije dosledno
sprovedeno:

исхождаше 79, 82, ухождаше 28, хождаху 15 pored находяшеся
18, находяшесе 16; доношаше 16 ali высяша 41 i sl.

Inače nismo našli odstupanja od sprovođenja jotovanja.

2.9.5. Prelaz -l > -o

Prelaz -l > -o na kraju reči Stojković ima samo kod gla-
golskog prideva radnog:

быо 12(x3), 18, 21, (18x) pored былъ 28, 86; видѣо 21(x2),
41, 45 pored виделъ 86; навѣо 32 i sl.

U nominativu, odnosno akuzativu imenica se redovno čuva
-l.³⁶

мысль 18, 28, 29, (8x), помысль 78, отрасль 37, Ангелъ
85(x2), пепелъ 54', престолъ 42, предѣлъ 6, 18, 19, (5x).

Ukupna upotreba ruskoslovenskog -l i narodnog -o ovako
izgleda:

-l >	-o	-l	ukupno
broj	189/180	38/27	218/207
%	86,96	13,04	100,00

2.9.6. Sažimanje samoglasnika

Sažimanja samoglasnika unutar jedne reči nisu zastupljena u "Kandoru".³⁷ Tako imaju, npr., složenice i odrični oblik glagola *imati* stariji oblik:

приимають 16, приimate VI (94); нейма 3, 10(x2), 37(x2), (9x), неймамъ 77, неимють 70 i sl.

Na granici između dvaju delova složenice čuvaju se i finalni vokal prvog dela i inicijalni vokal drugog dela:

заутра 12, 28, заутрашній 74, челоуѣкуубійцеуъ 42 i sl.

Kontracija vokala ogleda se jedino u enklitičkoj grupi *se je* koja se sažima u *je*:³⁸

..., толико се она выше распольвала ... 22, ... у сердце твое улилосе дерзновение, ... 5, ..., коясе текъ отворати почела; ... 4 i sl.

2.9.7. Pokretni vokali

Pokretne vokale Stojković upotrebljava

a) na kraju priloga *сада*, *када*, *туда* i *куда*, i to vokale -a i -u pored -ø:

-a: сада 2, 4, 5, (19x), када 27, 30, 54, 81; отъ туда 23;

куда 5, 11, 27, 75, никуда 15;

-u: отъ туду 26, 31, 53; отъ куду 16, 27, 52, 83;

-ø: садъ 11, 12(x3), 14, (22x); кадъ 10, 29, 47, (7x);

отъ тудъ 23; кудъ 70.

b) na kraju predloga *pred* i *над* ispred oblika instrumentala jednine lične zamenice:

преда мноуъ 21; надо мноу 29.

jedini primer u kojem bi se iza prefiksa moglo očekivati pokretno -a- dolazi bez njega: узбрато 20.

2.9.8. Fonetski oblici pojedinih osnova i reči

a) Stojković ima dosledno osnovu *авобоу-*:

свободенъ 78, свободна 78, свободе 76 (gen. jedn.) i sl.

b) Stariji se oblik čuva u leksemi *pesma* koju Stojković redovno piše sa -n- a ne sa, morfološkog porekla, -m-:³⁹

пѣснь 7, 51, 79, пѣсне 39, пѣсни 59, пѣсней 4.

c) U prezentskoj osnovi glagola *šiljati* dolazi -i- što predstavlja crtu govora Bačke, Srema i Mačve:⁴⁰

шилѣ 79 (3. l. jedn.).

d) Stojković upotrebljava isključivo oblik *čelověk* (primere v. u tački 1.1.1.2.).

3. MORFOLOGIJA

3.1. Imenice

3.1.1. Imenice muškog roda

3.1.1.1. Jedinina

Pregled paradigme

PAD.	NASTAVAK	B R O J		+NAR.	% -NAR.	±NAR.
		OBLIKA	LEKSEMA			
NOM.	-Ø	320/268	111/86	-	-	100,00
GEN.	-a	211/184	92/84	-	1,60	98,40
	-e	3/3	2/2			
DAT.	-u	73/61	34/30	-	-	100,00
AKU.	-Ø	220/205	76/72	-	-	100,00
	-a	52/47	18/16			
VOK.	-e	48/37	11/10	-	-	100,00
	-u	2/2	2/2			
	-i	1/-	1/-			
LOK.	-u	69/68	36/35	95,77	4,23	-
	-ě	15/3	13/2			
INS.	-em, -om	73/65	46/44	-	-	100,00

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	68	6	869	943
%	7,21	0,64	92,15	100,00

Primeri i napomene

Nom.: видъ 69, порядокъ 13, ябланъ 53 i sl.

Gen.: до вѣнца 32, окомо дола 19, изъ состава 77 i sl.

Tri puta je sačuvan nastavak -e stare n-osnove:

днешняго дне 38, дне сего 28; до високаго степене 18.

Dat.: къ востоку 7, 15, 16, ко сну 57', зѣцу 69 i sl.

Akuz.: у дворъ 24, чрезъ ... лѣсъ 82, за подсмѣхъ 47 i sl.;

Законодавца 66, сына 84, скота 52 i sl.

Vok.: Distribucija nastavaka -e i -u u vokativu se podudara sa onom u današnjem srpskohrvatskom književnom jeziku:

Боже 28, 37, 72, (5x), источнике 28, Оче 2, 12, 13, (10x) i sl.; владѣтелю 6, Хранителю 84.

У поезiji se jedanput javlja nastavak -i: Господи 72.

Lok.: Od ukupno 15 oblika lokativa na -ě 12 se javlja u stihovima ili u predgovoru, čiji se jezik inače više odlikuje ruskoslovenskim karakterom od ostalog teksta. To još potvrđuje činjenica da se u lokativu iste reči javlja nastavak -ě u stihovima, odnosno u predgovoru, a nastavak -u u ostalom tekstu:

при Возѣ XIII (101) — у Богу 67, 68; въ ... крузѣ 55' — на кругу 80, у ... кругу 16; въ ... мрацѣ 60' — у мраку 2, 80; на свѣтѣ 55', во свѣтѣ 86, 87 — у ... свѣту 47, 49(x2), о свѣту 40, на свѣту 9, 12, 31, (12x); въ челоуѣцѣ 57' — у челоуѣку 33, 44, 83.

Instr.: Distribucija nastavaka -em i -om u instrumentalu je dosledno ista kao i u današnjem književnom jeziku:

вѣнцемъ 40, концемъ 26, съ родителемъ 9 i sl.; гласомъ 6, 7, 51, подъ затворомъ 23, съ ... трудомъ 86 i sl.

Kod imenice put Stojković piše oba oblika:

путемъ 27, путомъ 26, X (98).

3.1.1.2. Množina

Pregled paradigme

PAD.	NASTAVAK	B R O J		% ±NAR.		
		OBLIKA	LEKSEMA	+NAR.	-NAR.	
NOM.	-i	47/38	31/27	-	-	100,00
GEN.	-ov, -ev	36/29	28/21	5,00	95,00	-
	-ø	3/1	3/1			
	-ej	10/9	6/5			
	-a	2/2	2/2			
DAT.	-om, -em	10/9	8/7	-	-	100,00
AKU.	-i	18/10	14/9	82,76	17,24	-
	-e	48/48	31/31			
VOK.	-i	1/1	1/1	-	-	100,00
LOK.	-ěh	1/1	1/1	66,67	33,33	-
	-i (<-ih)	2/2	2/2			
INS.	-i	6/5	5/4	-	-	100,00

OBLICI	U K U P N O			ukupno
	+NAR.	-NAR.	±NAR.	
broj	52	55	48	155
%	33,55	35,48	30,17	100,00

Primeri i napomene

Nom.: верхови 28, мириси 51, облаки 59 i sl.

Gen.: Svega dva puta Stojković upotrebljava u genetivu množine nastavak -a, obično dolaze nastavci -ov/-ev i -ej:

изъ гвозденихъ сна 2, тысящу тысящъ прутитѣа 15; адовъ 61',
отъ ... бреговъ 7, пороковъ 18 i sl.; чтецевъ XV (103),
мудрецевъ 6 pored мудрецовъ 66; нѣколико дней 21, людей 80,
людей 21, приятелей 47 i sl.

U primerima *skotъ*, *časъ* nastavak -ov nije upotrebljen iz metričkih razloga:

Лвовъ и дубравныхъ скотъ
со поущ'ми насъ въ сонъ птицы;
Дебрей и высокихъ горъ
да слются въ едно лицы; (61)

Очищен'е кратко время
есть судьбина нашихъ часъ:
Егда спадеть тлѣно время,
ожидаетъ вѣчность насъ. (55-56)

Do upotrebe oblika *predělъ* u primeru до предѣлъ истини 26 verovatno je došlo pod uticajem nastavka -ѣ ž. i sr. r.

Dat.: U dativu ima isključivo nastavak -om/-em:

ко всѣмъ человекомъ 86 путникомъ 56', предметомъ 59 i sl.;
людемъ 18, учителемъ 21, степенемъ 75 i sl.

Akuz.: Pored nastavka -a u duhu narodnog jezika, Stojković upotrebljava i nastavak -i:

облаке 32, совѣте 18, благодѣтель 3 i sl.; законы 62', 65,
способы X (98), шары 62' i sl.

Vok.: Старцы! 54.

Lok.: Osim nastavka -ѣхъ dolazi dva puta i nastavak -и (<-ih):⁴¹
въ облацѣхъ 15 pored на облацы 23, по ... кедръ 59.

Instr.: U instrumentalu Stojković dosledno upotrebljava nastavak -и:

между ... души 53, съ родители моими 21, надъ ... чело-
вѣки 29 i sl.

Upotreba umetka -ov-

Stojković upotrebljava umetak -ov- u množini jednosložnih

imenica muškog roda u 6 oblika, dok ga u 23 slučaja nema:

верхови 28, верхове 2, зверове 32, членове 19, путови 26(x2)
pored пути 73', 86, умове 67 pored уми 69; вѣщы 57',
дары 63', часи 43 i sl.

3.1.2. Imenice ženskog roda na -a

3.1.2.1. Jednina

Pregled paradigme

PAD.	NASTAVAK	B R O J		% ±NAR.		
		OBLIKA	LEKSEMA	+NAR.	-NAR.	±NAR.
NOM.	-a	120/103	69/61	-	-	100,00
GEN.	-i	34/21	18/7	65,67	34,43	-
	-e	40/40	27/27			
DAT.	-ě	2/2	2/2	92,31	7,69	-
	-i	28/24	17/15			
AKU.	-u	166/150	70/65	-	-	100,00
VOK.	-o	2/1	2/1	-	-	100,00
	-e	1/1	1/1			
LOK.	-ě	4/1	4/1	97,73	2,27	-
	-i	47/43	25/23			
INS.	-oju, -eju	6/5	5/4	83,33	16,67	-
	-om	25/25	17/17			

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	132	29	255	416
%	31,73	6,97	61,30	100,00

Primeri i napomene

Nom.: глава 4, 24, 57', долгота 15, надежда 68 i sl.

Gen.: Upotreba nastavaka -e i -i zavisi dobrim delom od konteksta. U ruskoslovenskom kontekstu stoji po pravilu nastavak -i, odnosno -y, a u kontekstu koji je bliži narodnom jeziku dolazi -e:⁴²

..., и на красный юноши образъ, ... 6, ..., да будетъ источникъ свѣта, теплоты, источникъ жизни. 13, ... со преступленіемъ заповѣди творца своего ... 23 i sl. —

Тако и овы хотѣвши съ каплемъ воде море умножити, ... 26,
... - има рыбе, коя отъ непріятелей своихъ бѣгаютьи ... 70,

... и около ове палате есу путови ... 26.

Dat.: Pored nastavka -i dolazi u dativu dva puta nastavak -ѣ:

къ ... меты 56¹, воли 50, страны 20, XV (103) i sl.;

къ палатѣ 58 pored къ палати 74, къ ... палаты 26,
травицѣ 53.

Akuz.: у высоту 79, на ... идею 67, чрезъ ... рупицу 28 i sl.

Vok.: отчищено! 55¹, страно 19, Юноше! 8.

Lok.: Pored uobičajenog -i javlja se samo četiri puta
nastavak -ѣ:

по ... воли 33, у котарицы 20, при вечера 20 i sl.;

въ книжицѣ овой XIV (102) pored у книжицы сей XIII (101),
въ Пештѣ IX (97), о ползѣ 69, въ бурнѣ 63¹.

Instr.: Staro se stanje čuva u primerima:

МОЛИТВОЮ 7, СИЛОЮ 14, 23, СЛАВОЮ 49, ТМОЮ I (89¹), ВОЛЕЮ 70.

U svim ostalim slučajevima se употребљава nastavak -ом:

оъ братіомъ 81, подѣ горомъ 18, свѣщомъ 26 i sl.

3.1.2.2. Množina

Pregled paradigme

PAD.	NASTAVAK	B R O J		+NAR.	% -NAR.	±NAR.
		OBLIKA	LEKSEMA			
NOM.	-i	8/3	5/1	92,11	7,89	-
	-e	36/35	18/17			
GEN.	-ѣ	34/22	23/15	4,00	96,00	-
	-a	1/1	1/1			
DAT.	-am	4/4	3/3	-	100,00	-
AKU.	-i	6/3	6/3	93,02	6,98	-
	-e	40/40	25/25			
VOK.	-i	3/3	3/3	-	100,00	-
LOK.	-ah	7/7	7/7	30,00	70,00	-
	-ama	3/3	3/3			
INS.	-am1	4/3	4/3	-	100,00	-
	-i	1/-	1/-			

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	79	45	-	124
%	63,71	36,29	-	100,00

Primeri i napomenе

Ном.: СИЛЫ X (98), ВОДЫ 61', 63', ТМЫ 61', ЛУЧИ 12, 13, 79;
красоте 16, ПТИЦЕ 7, 59, ТОЧКЕ 3 i sl.

Gen.: Jedini primer sa nastavkom -a glasi:

нѣКОЛИКО ТЫСЯЩЬ ГОДИНА 9.

Svi ostali primeri imaju nastavak u duhu ruskoslovenskog jezika:

изъ долинь 28, земель 61', силъ 73' i sl.; братіѣ моихъ 86, молній 60'.

Dat.: Sva četiri primera dativa množine imaju nastavak -ам:
звѣздамъ 4, къ наукамъ 21, тайнамъ 6, 8.

Akuz.: красоты 16, горы 59, истины IV (92), науки XI (99),
причины XIII (101);

у ... године 52, у ... одежде 17, себе 16 i sl.

Vok.: Юноши! ... Дѣвицы! И старцы! 54.

Lok.: Tu možemo konstatovati prodor dualskog nastavka -ама
u duhu narodnog jezika koji se koristi pored nastavka -ах:
у ... главахъ 25, по шумахъ 19, о наукахъ 9 pored у наукама
80 i sl.; по ливадама, шумицама 18.

Instr.: звѣздами XIII (101), кабалами 46, съ ... науками 22.
Jedini primer sa nastavkom -і (ptice) iz metričkih je raz-
loga (v. prvi stih naveden u tački 3.1.1.2).

3.1.2.3. Dual

Pored oblika nekadašnjeg duala, Stojković upotrebljava i množinske forme reči *ruka* tamo gde u današnjem srpskohrvatskom književnom jeziku dolaze samo nekadašnji dvojinjski oblici:

Gen.: Егѡж' тѣло отъ ногу, дивно есть до главы: 74', ... Ста-
рецъ ... книгу и свѣцу изъ руку оставить, ... 7 ali: ... изъ
гвозденыхъ сна рукъ отергнувшись ... 2.

Lok.: ... у коего руку все могуще благополучіе находится. 75
ali: ... кою з онѣ и днесъ у рукахъ имаю. 15.

Instr.: ..., кой на колѣни лежетьи, съ рукама къ небу двигну-
тима говораше. 60 pored ... ничто трепещущими руками при-
хватити не можетъ; ... 46.

3.1.3. Imenice ženskog roda na -ø

3.1.3.1. Jednina

Primeri i napomenе

Ном.: благодарность 13, 28, волность 78, жажда 17 i sl.

Gen.: жизни 13, 86, пространости 2, изъ между ... чувствительности 65 i sl.

Dat.: власти 11, 37, казни 77, къ смерти 47 i sl.

Akuz.: у внутреность 2, 21, возможность 48, повѣсть 18 i sl.

Lok.: у ... безконечности 24, у ... младости 6, о произволности 77 i sl. Jedanput dolazi umesto očekivanog -i nastavak -ě: о пылѣ 62' u značenju "atom".

Instr.: U instrumentalu se isključivo upotrebljava rusko-slovenski nastavak -iju:

со ... жизнию 18, крѣпостию 3, за сѣнію XI (99) i sl.

Pregled paradigme

PAD.	NASTAVAK	B R O J OBLIKA	LEKSEMA	+NAR.	% -NAR.	±NAR.
NOM.	-ø	126/103	43/36	-	-	100,00
GEN.	-i	41/37	24/3	-	-	100,00
DAT.	-i	12/12	7/7	-	-	100,00
AKU.	-ø	101/83	41/35	-	-	100,00
VOK.	-	-	-	-	-	-
LOK.	-i	29/25	20/18	-	-	100,00
	-ě	1/-	1/-			
INS.	-iju	29/25	19/16	-	100,00	-

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	-	25	260	285
%	-	8,77	91,23	100,00

3.1.3.2. Množina

Primeri i napomene

Nom.: нравы 80, рѣчи 11, страсти 71 i sl.

Gen.: до двѣрей 24, отъ казней 66, отъ ... сѣтей 56' i sl.;
мыслий 19.

Dat.: ... мыслиемъ моимъ слѣдуй ... 48, ..., когда страстемъ
нашимъ махъ пустимо, ... 36.

Akuz.: на двери 10, печали 5, хитрости 70 i sl.

Vok.: ... воздѣйте твари главу ... 61'.

Lok.: U lokativu dolazi pored staroslovenskog, odnosno rusko-slovenskog nastavka -sh i jedan primer u duhu narodnog

jezika sa dualskim nastavkom -ma:

Въ напастехъ XI (99), у ... вещехъ 71, о вещехъ 67,
XIV (102), при ... вещехъ XIII (101), въ персехъ 54;
при овymi рѣчма 72.

Instr.: овymi рѣчми 72, сладкими ... рѣчми 5, съ тварми 50.

Pregled paradigme

PAD.	NASTAVAK	B R O J		%		
		OBLIKA	LEKSEMA	+NAR.	-NAR.	±NAR.
NOM.	-i	9/8	7/7	-	-	100,00
GEN.	-ej, -ij	17/14	13/10	-	100,00	-
DAT.	-em	2/2	2/2	-	100,00	-
AKU.	-i	28/25	13/13	-	-	100,00
VOK.	-i	1/-	1/-	-	-	-
LOK.	-eh	6/3	3/2	25,00	75,00	-
	-ma	1/1	1/1			
INS.	-mi	3/3	2/2	-	100,00	-

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	1	22	33	56
%	1,79	39,28	58,93	100,00

3.1.3.3. Dual

Nom.: перси 58.

Instr.: Всяка ... травка ... тебе ... персима благодаренiя
полными хвалить. 3.

3.1.4. Stara r-osnova

Od stare r-osnove se upotrebljavaju sledeći oblici:

Nom.: мати 20, дщи 10.

Gen.: отъ матере 52.

Dat.: матери 7, дщери 85.

Vok.: о мати 51.

3.1.5. Imenice srednjeg roda

3.1.5.1. Jednina

Primeri 1 napomene

Nom.: господство 13, езеро 41, число 55¹, 73¹ i sl.; поле 85,
сердце 13, 18, 19, (11x), цветье 14, 32 i sl.; изьявление 11,
шуштенъ 41; блистанiе 7, жертвованiе 66, упованiе 43 i sl.

Imenice stare *n*-osnove imaju u većini slučajaeva u nomina-
tivu i akuzativu nastavak -*ja*:

время 11, 12, 27, (10x) pored време 20, имя 74(x2)³,

VI (94), бремя 56³, сѣмѣ 73³ pored сѣме 9, 40 (akuz.)

Gen.: блаженства 13, 29, 43, до ... пристанища 11, сѣ чела 71,
84 i sl.; до ... безумія 76, отъ исполненія 30, безъ ...
краснорѣчія IV (92) i sl.

Stari nastavak -*e* *n*-osnove dolazi samo kod reči *vreme*:

малаго време 42, 80, много време 22 i sl. pored
времена 49, много времена 80,

dok imamo kod reči *seme* i *rame* nastavak -*a*:

изъ бывша сѣмена 45, до преко ... рамена 4.

Dat.: къ ... мѣсту 29, правилу 53, къ совершенству 43, 48, 54,
(5x) i sl.; къ возвращенію 53, къ забавленію XIV (102),
разрушенію 51 i sl.

Akuz.: на дно 76, на лѣто 58, у одѣло 28 i sl.; шутенѣ 82;
за ... обиталище 9, въ пристанище 65, у училище 21 i sl;
за благополучіе 35, у восхищеніе 4, 8, низъ ... наклоненіе
41 i sl.; время 12, 46, 55³, (5x) pored време 8, 20(x2),
имя 74³, XII (100).

Vok.: естество 51, небо 29, чадо 50, 51.

Lok.: U lokativu se pod uticajem narodnog jezika najčešće
upotrebljava nastavak -(-*ij*-)u, a nastavci -*ě* i -*ij*-i
u duhu ruskoslovenskog jezika se ograničavaju na osam
primera:

у содружеству 50, у нѣдру 80, у обиталищу 10 i sl.;

у дѣйствію 34, у призрѣнію 48, по совершенію 20 i sl.;

во злѣ 58³;
при ... издыханіи 58, въ молчаніи 14 pored у ... молчанію 19,
о ... намѣреніи 7, по раздѣленіи 75, при рожденіи 8.

Instr.: сѣ дѣйствомъ 22, покриваломъ 2, за стадомъ 18 i sl.;

прутьемъ 15, сердцемъ 6, 17, 87, цветомъ 7, 38; криву-
данѣмъ 7, цверкутанѣмъ 1; со житіемъ 13, сѣ нестерпѣніемъ 12,
упованіемъ 68.

Stari oblici deklinacije *n*- i *s*-osnove sačuvani su samo

u dva primera:
именемъ 23, подъ небесемъ I³ (89).

Ostali primeri imaju osnovu bez formanta -*es*-:

предъ лицемъ 72, 80, лицемъ 26, подъ ... окомъ 66,
тѣломъ 77(х3), съ тѣломъ 53, словомъ 4.

Pregled paradigme⁴³

PAD.	NASTAVAK	B R O J OBLIKA	LEKSEMA	+NAR.	% -NAR.	±NAR.
NOM.	-o	94/72	31/30	-	4,74	95,26
	-e	36/30	7/6			
	-j-e	2/2	2/2			
	-ij-e	107/97	71/64			
	tip imja	15/10	4/1			
GEN.	-a	95/85	31/26	-	2,44	97,56
	-ij-a	88/75	60/54			
	-e	6/4	1/1			
DAT.	-u	42/42	19/19	-	-	100,00
	-ij-u	28/22	27/21			
AKU.	-o	89/86	30/27	-	1,78	98,22
	-e	30/27	15/15			
	-j-e	1/1	1/1			
	-ij-e	120/107	71/63			
	tip imja	7/4	2/1			
VOK.	-o	4/4	3/3	-	-	100,00
LOK.	-u	40/39	19/19	93,06	5,94	-
	-ij-u	30/28	27/25			
	-ij-i	5/5	5/5			
	-ž	1/-	1/-			
INS.	-om, -em	26/25	17/16	-	-	100,00
	-j-em	2/2	2/2			
	-ij-em	42/33	36/30			

OBLICI	U K U P N O			
	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	67	23	711	801
%	8,36	2,87	88,77	100,00

3.1.5.2. Množina

Primeri i napomene

Nom.: доказательства 49, существа 32, сердца 57' 1 sl.; благо-
получия 33, основания 43, размышления 51 1 sl.; дерева 73',

15. небеса 60', чудеса 60'; времена 27.

Gen.: блаженствъ 43, солнцеъ 60', 72', отъ Усть 41 i sl.;
древесъ 2, 14, 62', небесъ 76, очесъ 10, 86; беззаконій
49, 76, бѣдствій 40, созданиій 2 i sl.; на много мѣста 14.
Glagolska imenica u primeru 12. раздѣленія 82(x2) pred-
stavlja tipičan slavenosrbizam - iza ruskoslovenskog -enij-
Stojković upotrebljava nastavak -a koji pripada narodno-
jezičkom sloju.

Dat.: Pored nastavka -om, javlja se dva puta i nastavak sa
finalnim -am, u analogiji prema imenicama ženskog roda:
казнь ... своимъ дѣломъ сходную 16; къ препріятіямъ 29,
чувствованіямъ 51.

Imenice stare s-osnove imaju dosledno ruskoslovenski na-
stavak -em:

къ небесемъ 59, очесемъ 3(x2), І' (89), тѣлесемъ 70,
чудесемъ 30.

Fregled paradigme

PAD.	NASTAVAK	B R O J		+NAR.	%	±NAR.
		OBLIKA	LEKSEMA		-NAR.	
NOM.	-a	30/24	19/16	-	-	100,00
	-ij-a	19/17	14/13			
GEN.	-ø	30/25	14/13	7,89	92,11	-
	-ij-ø	12/10	8/8			
	-ij-a	2/2	1/1			
	-a	1/1	1/1			
DAT.	-om, -em	7/6	5/5	-	25,00	75,00
	-ij-am ⁴⁴	2/2	2/2			
AKU.	-a	44/37	20/16	-	-	100,00
	-ij-a	27/26	19/19			
LOK.	-ěh	1/1	1/1	15,38	84,62	-
	-ah	8/7	7/7			
	-ij-ah	4/2	4/2			
	-ij-am ¹	1/1	1/1			
	-i ⁴⁵	2/2	2/2			
INS.	-i	10/8	8/6	-	52,94	47,05
	-am ¹	3/3	2/2			
	-ij-am ¹	6/6	4/4			

OBLICI	U K U P N O			
	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	5	57	118	180
%	2,78	31,67	65,55	100,00

Akuz.: блага 13, 71, на колѣна 2, 64, свойства 3, 53, 81 i sl.;
 воздыханія 84, предпріятія 14, 38, увеселенія 34 i sl.;
 на небеса 72', надъ небеса 62', у очеса 87, очеса 62',
 тѣлеса 40, 67, 81, чудеса 73'; времена 4, 24, 27, 39.

Lok.: Ovaј padeж pruža najšareniju sliku u ovoj paradigmi.
 Pored čuvanja crkvenoslovenskog nastavka -*eh* u primeru
 BO ... дѣлѣхъ 13, dolaze nastavci -*ah*, -*ami* i, pod
 uticajem instrumentalа, nastavak -*i*:

у вѣжествахъ 21, въ ... лѣтахъ 86, на ... мѣстахъ 26
 i sl.; у ... предпріятіяхъ XVIII (96), въ размышленіяхъ
 XIV (102), у ... сновидѣніяхъ 29; у ... нещастіяхъ 69;
 на колѣни 60, у ... колици 21; у беззаконіями 76.

Instr.: U instrumentalu imamo gotovo podjednaku upotrebu
 nastavka -*i* i nastavka -*ami*:

предъ враты 27, дѣлы 16, крыли 1, лѣты 56'; за дресесы 15,
 очеси 44 ali словы 38; писмены (naslovna strana);
 царствами 31, чувствами 83, 84; дарованіями 70, рассужде-
 ніями 27, слѣдствіями 17, 18, 47, понятіями 53.

3.1.5.3. Dual

Kao kod reči *ruka* (v. u tački 3.1.2.3), Stojković upo-
 trebljava i kod reči *oko*, odnosno *iko* dvoјinske i množinske
 oblike paralelno:

Nom.: очи мое 18, очи его 84, Овдѣтьесе теби очи разума от-
 ворити: 17, ... зецу дароване есу ... отворене очи у сну
 ... 69, ... юноша, ... коего очи ... 46, Совуляги каковесу
 очи, ... датъ? 69.

Gen.: ... изъ предъ очію кандора исчезнетъ. Исчезнетъ изъ предъ
 очію его ... 85 pored до нашихъ очесъ 10, съ очесъ моихъ 86.

Dat.: ... древа ... очима далше зрѣніе пресъцаху. 15,
 ..., всюдуму се очима представляеть ... благость: ... 70,
 ... кора токмо очима представляется. 2, ... два реда кед-
 ровъ ... очимасе представе, ... 15 pored ... коисе очесемъ
 као точке представляють, ... 3, Колико животныхъ нейма

очесемъ нашимъ невидимыхъ? 3, Твоимъ ... есть очесемъ ...
покрывено. 1^a (89); Воздухъ ... гласъ ... къ его восхищенымъ
ушима доношаше. 16.

Akuz.: за наше очи 13(x2), ... я сада очи мое обращаю! 51,
... да окренемо очи наше ... 69 i sl. (ukupno 16x) pored
... благодать твоя у очеса всѣхъ уходитъ 87, Къ зиждигителю
двигни выспрь ума твоего очеса. 62³; ... овому [= ovo mu]
воздухъ у уши донесеть ... 12.

Lok.: Кто ... слѣпоту на очима има ... 40.

Instr.: Кандоръ ... неотвратными очима глядаше. 84, Ясамъ ...
то моимъ очима самъ видѣю, ... 45 pored Тамотъемо ... много
... умными очеси видѣти. 43 i dalje.

Tendencije

a) Padežni sinkretizam u dat., lok. i instr. množ. sva tri
roda nije zastupljen u većoj mjeri kako se iz pregleda padežnih
oblika vidi: 46

NASTAVAK	DATIV				LOKATIV				INSTRUMENTAL			
	m	s	-a	-ø	m	s	-a	-ø	m	s	-a	-ø
-om, -em	10	7	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-(ij)am	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-(ij)ami	-	-	-	-	-	1	-	-	-	9	4	-
-mi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
-ima	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-ma	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-ama	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
-i	-	-	-	-	2	2	-	-	6	10	1	-
-(ij)ah	-	-	-	-	-	12	7	-	-	-	-	-
-eh	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-
-ēh	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-

Kao isti nastavak u raznim padežima dolazi samo -ami (u lok. i instr. sr. r.) i nastavak -i (u lok. i instr. m. i sr. r., primer instr. ž. r. ima, kako smo videli, metričke razloge). Pošto je ovaj drugi sinkretizam nastao fonetskim putem (-ih>-i i -y>-i)⁴⁷, ostaje kao sinkretizam na morfološkom planu samo onaj do koga je došlo preko, samo jedne, upotrebe nastavka -ami u lok. sr. r. Ipak, već postoji temelj za sinkretizam na bazi proširenja oblika dat., odnosno instr. nekadašnjeg duala - prodor nastavaka -ama i -ma u lokativ u kojem upotreba ovih nastavaka ne predstavlja čuvanje starog stanja.

b) U gen. množ. sva tri roda Stojković upotrebljava nastavak -a narodnog jezika samo u 6 ili 5,94% od ukupno 101 primera u glavnom tekstu. Van glavnog teksta dolaze isključivo nastavci u duhu ruskoslovenskog jezika.

3.2. Pridevi

3.2.1. Pridevi muškog roda

3.2.1.1. Jednina

3.2.1.1.1. Pridevi određenog vida

Pregled paradigme⁴⁸

PAD.	NASTAVAK	B R O J		%		
		OBLIKA	LEKSEMA	+NAR.	-NAR.	±NAR.
NOM.	-i ⁴⁹	105/88	81/70	-	-	100,00
GEN.	-ago	58/55	43/42	-	100,00	-
DAT.	-omu/-emu ⁵⁰	20/14	18/12	5,67	-	93,33
	-om	1/1	1/1			
AKU.	-i	68/65	55/52	-	-	100,00
	-ago	9/8	9/8	-	100,00	-
VOK.	-i	14/8	10/6	-	-	100,00
LOK.	-om/-em	9/9	7/7	59,09	-	40,91
	-omu/-emu	12/12	12/12			
	-ëm	1/-	1/-			
	-im	1/1	1/1			
INS.	-im	39/37	35/34	-	-	100,00

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	14	63	221	298
%	4,70	21,14	74,16	100,00

Primeri i napomene

Nom.: Беззаконный 47 (imen. funk.), внѣшнѣй видъ 69, младѣй Кандоръ 1; другѣй ... животъ 49, высочайшѣй умъ 69, Хотѣвшѣй Кандоръ 4 i sl.

Gen.: U genitivu, odnosno u akuzativu, dolazi isključivo nastavak -ago:

изъ великаго ... града 20, отъ преблагаго зиждителя 85, до драгоценѣйшаго камена 32 i sl.

Dat.: Stojković upotrebljava u dativu pretežno duži nastavak

-*оти/-ети*, a svega jedanput kraći oblik na -*om*, što predstavlja jednačenje prema lokativu:

благородному господину II (90), всажденному закону 23, къ свѣту умному 79 i sl.; общему ... концу X (98), тысяще-годиншему расту 82 — плашливомъ зецу 69.

Akuz.: взоръ веселый 60³, красный угледь 4, округлый образъ 70, днешній день 9, на найвящій степень 52, свѣтляційся храмъ 82 i sl.

Vok.: о Божественный муже! 22, Человѣче гордый ты! 62², пре-небесный отче! 74¹, о всеблагій! 64, 80 i sl.

Lok.: U lokativu postoji odstupanje od upotrebe nastavka -*om/-em* u dva pravca - izjednačavanje sa dativom (nastavak -*оти/-ети*) i izjednačavanje sa instrumentalom (nastavak -*им*), a jedanput Stojković upotrebljava i crkvenoslovenski nastavak -*ѣм*:⁵¹ на великомъ ... океану 69, у другомъ дому 10, у посаженномъ вертограду 16 i sl.; о наименшемъ прашку 72, при послѣднемъ ... удару 68, на свѣтлѣйшемъ престолу 26 — на ... кругу земному 80, у другому союзу 53, у маловременому ... животу 50 i sl. — у najlepшимъ сну 81 — во деничнѣмъ зраце 60.

Instr.: ходомъ величественнымъ 5, высокимъ разумомъ 53, живымъ пламенемъ 17 i sl.

3.2.1.1.2. Pridevi neodredenog vida

Pregled paradigme

PAD.	NASTAVAK	B R O J		% ±NAR.		
		OBLIKA	LEKSEMA	+NAR.	-NAR.	±NAR.
NOM.	-Ø	61/56	49/45	-	-	100,00
GEN.	-a	7/7	7/7	-	-	100,00
DAT.	-	-	-	-	-	-
AKU.	-a	9/8	8/7	-	-	100,00
LOK.	-u	1/1	1/1	-	-	100,00
INS.	-	-	-	-	-	100,00

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	-	-	72	72
%	-	-	100,00	100,00

Primeri i napomene

Pored žire upotrebe u nominativu (isključivo u predikativnoj funkciji), Stojković upotrebljava neodređene oblike prideva u genitivu i akuzativu (za živo) i samo jedanput u lokativu.

Nom.: тыси великъ 13, да я ... задоволенъ будемъ 22, да ...

разумень, честенъ и благополученъ будетъ 87(x2) i sl.

Gen.: Онъ бѣше струка дивна 5, Внутреня дакле человѣка (душевна, духовна, разумна) два конца быти долженствуютъ.

34(x2), малена часть ... уходяща свѣта 41, Два служителя у бѣде ... одежде облечена 17.

Akuz.: ..., да онъ себе тогда за благополучна держитъ ... 46,

онъ себе щастлива почиташе 41, онъ себе ограничена видѣти 35 i sl.

Lok.: у чреву матерню 86.

3.2.1.2. Množina

Pregled paradigme

PAD.	NASTAVAK	B R O J		+NAR.	% -NAR.	±NAR.
		OBLIKA	LEKSEMA			
NOM.	-i	58/45	56/44	-	-	100,00
GEN.	-ih	32/24	26/18	-	-	100,00
DAT.	-im	21/18	13/11	-	-	100,00
AKU.	-ija	7/1	4/1	78,95	21,05	-
	-ih	4/3	4/3			
	-e	15/15	14/14			
VOK.	-i	1/1	1/1	-	-	100,00
LOK.	-iml ⁵²	1/1	1/1	-	-	100,00
INS.	-iml	11/8	10/7	-	-	100,00

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	15	4	97	116
%	12,93	3,45	83,62	100,00

Primeri i napomene

Nom.: бистроструйны потоцы 61¹, мрачны ... облаки 59, прочи ... люди 22, другіи ... мудрецы 24, блаженнѣйшии часи 43 i sl.

Gen.: высочайшихъ кедровъ 28, изъ гвозденыхъ сна 2, отъ другихъ

36 i sl.

Dat.: ... подлежить естественнымъ вѣчнымъ и непремѣннымъ закономъ, ... 78, всѣмъ ... хотящимъ 25, смертнымъ 39, 40, 63¹, 80, 83 (uvek u imeničkoj funkciji) i sl.

Akuz.: Najšareniju sliku u ovoj paradigmi pruža akuzativ. Sa jedne strane čuvaju se nastavci u duhu ruskoslovenskog jezika -ija za označavanje neživog (jedanput i živog) i -ih za živo. A sa druge strane imamo nastavak -e koji služi za označavanje i živog i neživog. Pri tome dolazi nastavak -ih samo kod prideva u imeničkoj funkciji, a nastavci -ija i -e javljaju se i kod prideva u imeničkoj funkciji i kod onih u atributivnoj funkciji:

вѣчныя законы 62¹, вѣчныя вѣцы 57¹, вѣчныя ... предѣли 69, неизмѣрн'я ... шары 62¹, различныя способы х (98), ..., дабы жалостію отягощенныя утѣшили, ..., и всѣхъ читающихъ болшими сотворили, ... XI (99), смертныхъ 38, насъ за облакомъ стоящихъ 10 — чрезъ разумне и добродѣтелне люде 28, чрезъ нѣке ложне мудреце 24, за насъ смертне 2, 12; престоле вѣчне 9, вопросе различне 21, смутне погледе 46 i sl.

Vok.: O смертнии! 43.

Lok.: Jedini primer predstavlja jednačenje prema instrumentalu koje obuhvata celu paradigmu:

по высокими кадри 59.

Instr.: ... между чистими души, между блаженными человеки ... 53(x2), ... створи ихъ всѣхъ добрыми, благо и добродѣтельными ... 38(x2), малыми вѣтры 82 i sl.

3.2.2. Pridevi ženskog roda

3.2.2.1. Jednina

Primeri i napomene

Nom.: Crkvenoslovenski nastavak -aja dolazi u primerima koji po svojoj fonomorfološkoj strukturi, po kontekstu u kojem se nalaze ili po semantici, pripadaju ruskoslovenskom jezičkom sloju:

внѣшная сѣйность XII (100), всегдашняя должность XI (99), вѣчная жизнь 33, вѣчная младость 84 pored вѣчна ... брань 10, 57¹, малая ... часть 86, чистая истина 30 i sl. — друга оласть 37, зелена шума 51, права добродѣтель 37, 58 i sl.

Gen.: истины безконечныя 67, дивныя природы 19, горнія твердыни

61', отъ ... прочныя совѣсти 50 i sl. — изъ подъ земне пеще-
рице 79, до саме землѣ 5, до ... уединене пещере 4, две
части ... различне, и ... противне 33 i sl.

Iz navedenih primera vidi se da Stojković ima kongruenciju
u sintagmi između pridevskih i imeničkih nastavaka u odnosu
na jezički sloj. Ako se upotrebljava nastavak -e narodnog
jezika kod imenice, isti taj nastavak dolazi i kod prideva.
U primerima gde imenica ima ruskoslovenski nastavak -i,
dolazi i odgovarajući pridevski nastavak -ija.

Dat.: Distribucija nastavaka -ej za meke osnove i -oj za tvrde
osnove odgovara stanju u ruskoslovenskom jeziku. Jedanput
se upotrebljava crkvenoslovenski nastavak -ěj:

..., да се менша вѣщешѣ, неблагогороднѣя благороднѣй пока-
раетъ. 36; прекрасной ружи 53, и одной и другой страны XV
(103) i sl. — ... и вселеннѣй силнѣ даетъ, вѣчныя законы
онѣ. 62' pored въ вселенной 43, по вселенной 58.

Pregled paradigme

PAD.	NASTAVAK	B R O J		% ±NAR.		
		OBLIKA	LEKSEMA	+NAR.	-NAR.	
NOM.	-aja ⁵³	11/7	10/6	-	6,93	93,07
	-a	101/94	86/82			
GEN.	-ija	13/10	11/8	50,00	50,00	-
	-e	10/10	9/9			
DAT.	-ěj	1/-	1/-	-	50,00	50,00
	-ej	2/2	2/2			
	-oj	6/2	3/2			
AKU.	-uju	10/6	8/6	-	9,84	90,16
	-u	60/55	46/43			
VOK.	-a	2/2	2/2	-	-	100,00
LOK.	-ej	2/2	2/2	-	6,45	93,55
	-oj	30/29	23/22			
INS.	-eju/-oju	6/5	6/5	73,68	26,32	-
	-om	14/14	14/14			

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	24	32	182	238
%	10,08	13,45	76,47	100,00

Akuz.: великую точность XV (103) pored велику ... радость 21, велику часть кругообращения 39; казнь ... сходную 16 pored сходну ... казнь 47, малѣйшую ... искру 66 i sl. — жалостну пѣснь 51, смертну ... блѣдноту 46, у танкогласну фрулу 7 i sl.

Vok.: O дивна ... страно 19, O утѣшительна ... мысль! 75.

Lok.: o ... истины ... полѣзнейшей, и нужнейшей 49 i dalje.

у гоненой добродѣтели 49, на мраморной стѣны 38, при вечерах простой 20 i sl.

Instr.: U svim sintagmama u kojima pridev ima nastavak -oju/-eju, i kod imenice dolazi ruskoslovenski nastavak -oju/-iju. Nastavak -om narodnog jezika kod prideva dolazi u većini primera paralelno sa odgovarajućim imeničkim nastavkom -om a tri puta i sa ruskoslovenskim imeničkim nastavkom -iju:

съ благородною ревностію VII (95), богатую ... силою 23, утреннюю ... молитвою 4 i sl. — гвозденую рукою 46, со снопричинающею ... одеждою 1, упалѣною свѣщомъ 26 i sl.; вѣчною зеленостію 4, незаслуженною благостію 8, ночью холодностію 8.

3.2.2.2. Množina

Pregled paradigme

PAD.	NASTAVAK	B R O J		+NAR.	%	±NAR.
		OBLIKA	LEKSEMA			
NOM.	-ija	1/1	1/1	96,97	3,03	-
	-i	1/-	1/-			
	-e	32/32	30/30			
GEN.	-ih	27/18	24/16	~	~	100,00
DAT.	-im	2/2	1/1	~	~	100,00
AKU.	-ija	5/1	4/1	97,22	2,78	-
	-e	35/35	30/30			
VOK.	-	-	-	-	-	-
LOK.	-ih ⁵⁴	8/5	7/5	~	~	100,00
INS.	-imi	7/5	7/5	~	~	100,00

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	67	2	30	99
%	67,68	2,02	30,30	100,00

Primeri i napomene

Nom.: Pored uobičajenog nastavka narodnog jezika -e, Stojković upotrebljava dva puta ruskoslovenski nastavak -iža i jedan-put nastavak -i u duhu ruskog jezika:

благодатне ... луче 10, крѣпке ноге 70, смущене ... главе 66 i sl. — красныя ... лучи 13, многія ... вещи XI (99) — Овакова истина и еще таковыхъ нѣколико, ... у книжицы сей предложени суть. XII (101).

Gen.: изъ долинь глубокихъ 28, отъ противныхъ сѣтей 56¹, отъ сильныхъ и поразительныхъ ... рѣчей 5 i sl.

Dat.: прочимъ звѣздамъ 4, ... о одной истины ..., коя всѣмъ прочимъ за основаніе служить. 30.

Aku.: на друге стране 9, за нове ... крѣпости 29, за обще ... старѣйшине 18 i sl. — жалостныя пѣсни 59, потайныя ... причины XIII (101), Должность ову — якоже и прочія — не-могутъ вси ... исполнявати. X (98), проч'я твари 63¹.

Lok.: U lokativu i instrumentalu se upotrebljava isključivo nastavak -iž, odnosno -imi:

у густыхъ ... шумахъ 19, о наукахъ ... просвѣщающихъ 9, при наименшихъ вещехъ XIII (101) i sl.

Instr.: златными звѣздами XIII (101), слаткими ... речми 5, съ прочими тварми 50 i sl.

3.2.2.3. Dual

Stojković paralelno upotrebljava dualske forme (nastavak -iža) i množinske forme (nastavak -imi) i kod prideva, odnosno kod participa u pridevskoj funkciji. Našli smo samo primere za instrumental:

..., кой на колѣни лежеть, съ рукама къ небу двигнутима говораше. 60, Кандоръ ... у старца неотвратныма очима гле-даше. 84 pored Вояка ... травка ... тебе ... персима благо-даренія полными хвалить. 3, ... ничто трепещущими руками прихватити не можетъ; ... 46.

3.2.3. Pridevi srednjeg roda

3.2.3.1. Jednina

3.2.3.1.1. Pridevi određenog vida

Primeri i napomene

Nom.: великое ... благоволеніе XII (100), великое дѣло VII (95) pored велико озеро 41; вѣчное шествіе 48, вѣчное теченіе 41

- pored вѣчно правило 47 ali i вѣчно кругообращеніе 53; величайшее нещастіе 49 (akuz.) pored Величайше добро 85 i sl.
- Gen.: до желаемаго пристанища 11, отъ мудраго употребленія 30, изъ сердца ... полнаго 6 i sl.
- Dat.: цѣлому человечеству 50, къ одному ... существу 69, собственному размышленію 39; къ ... блаженнѣйшему ... существу 69, къ вчерашнему мѣсту 29, общему чтенію XI (99) i sl.
- Akuz.: сходное ... награжденіе 47 pored сходно ... благополучіе 74; цѣлое естество 33 pored цѣло вече 20; точнѣйше огласіе 75, у вящеее совершеніе 36 i sl. — на ... глубочайше ... дно 76, у огласіе точнѣйше 47, далше зрѣніе 15 i sl.
- Vok.: Благое естество! 51, о всеблагое небо! 29 — сладчайше чадо мое! 50.
- Lok.: U lokativu je kod 11 primera došlo do izjednačavanja sa dativom, dakle do upotrebe dužeg nastavka -ому/-ему, dok u većini primera dolazi kraći nastavak -ом/-ем:
- у великомъ ... почитанію 18, у всякомъ отношенію 48, у долгомъ времену 45 i sl.; при последнемъ ... издыханіи 58, на цвѣтущемъ ... лицу 84 — по нечисленому гоненію 25, у смертному тѣлу 85, у ... уединенному обиталищу 10 i sl.; у точнѣйшему саразмѣренію 70.
- Instr.: вѣчнымъ покриваломъ 2, отеческимъ сердцемъ 17, сильнымъ удивленіемъ 72 i sl.

Pregled paradigme

PAD.	NASTAVAK	B R O J		+NAR.	%	
		OBLIKA	LEKSEMA		-NAR.	+NAR.
NOM.	-oje/-eje	35/27	31/26	-	19,85	80,15
	-o/-e	133/109	90/77			
GEN.	-ago	59/50	42/34	-	100,00	-
DAT.	-ому/-ему	33/30	25/22	-	-	100,00
AKU.	-oje/-eje	36/33	31/29	-	39,29	60,71
	-o/-e	54/51	39/37			
VOK.	-oe	2/2	1/1	33,33	66,67	-
	-e	1/1	1/1			
LOK.	-om/-em	17/17	15/15	39,29	-	60,71
	-ому/-ему	11/11	9/9			
INS.	-im	28/27	28/27	-	-	100,00

OBLICI	U K U P N O			
	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	12	112	234	358
%	3,35	31,29	65,36	100,00

3.2.3.1.2. Pridevi neodređenog vida

Našli smo samo dva participa u pridevskoj funkciji u dativu:
 ... въ неизмѣрности сѣдѣщу и о пылъ ... всящѣй бдѣщу Существу
 предстанни там'. 62'.

3.2.3.2. Množina

Pregled paradigme

PAD.	NASTAVAK	B R O J		+NAR.	%	
		OBLIKA	LEKSEMA		-NAR.	±NAR.
NOM.	-aja	5/4	4/3	-	12,50	87,50
	-a	34/28	28/24			
GEN.	-ih	18/17	14/14	-	-	100,00
DAT.	-im	2/2	2/2	-	-	100,00
AKU.	-aja	12/10	9/7	-	30,30	69,70
	-a	24/23	21/20			
VOK.	-	-	-	-	-	-
LOK.	-ih	8/7	8/7	-	-	100,00
INS.	-imi	15/14	15/14	-	-	100,00

OBLICI	U K U P N O			
	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	-	14	91	105
%	-	13,33	86,67	100,00

Primeri i napomene

Nom.: U nominativu i u akuzativu Stojković upotrebljava i
 kraći i duži oblik s napomenom da se duži oblik u akuza-
 tivu znatno češće javlja (kod 31,43% svih primera) nego
 u nominativu (samo 12,82%):

безчисленна небеса 60', блажена ... слѣдствія 17, чистшая
 понятія 43 i sl. — красна ... позорища 21, небесна ...
 светила 81, душевна ... свойства 81 i sl.

Gen.: вѣчныхъ благъ 49, отъ ... домашнихъ обстоятельствъ 50,
 отъ устъ старческихъ 41 i sl.

Dat.: къ ... восхищениѣ ушима 16, тѣлесемъ небеснымъ 70.

Akuz.: вѣчная слѣдствія XIII (101), прочая ... правила 36, благая помышленія, благая предпріятія! 38(x2) i sl. —
чрезъ густолиствена древа 40, мила склоненія 48, предивна ... орудія 3 i sl.

Lok.: въ нѣжныхъ младеническихъ лѣтахъ 86, у прекрасныхъ сно-
видѣніяхъ 29, у различныхъ обстоятельствахъ 33 i sl.

Instr.: со глубочайшими нѣжкими и ... вразумительными рассу-
женіями 27, златыми слова 38, умными очеси 44 i sl.

Tendencije

a) Upadljivo je često javljanje dužih nastavaka u nom., akuz. i vok. jedn. ž. i sr. r. i u nom. i akuz. množ. sr. r. Stojković upotrebljava u navedenim padežima dvosložne nastavke kod prideva u atributivnoj funkciji u 109 ili 31,41% od ukupno 347 primera. U nom., akuz. množ. ž. i akuz. množ. m. r. gde razlika između narodnog i crkvenoslovenskog, odnosno ruskoslovenskog nastavka nije u opoziciji sažimanje - nesažimanje jednog nastavka (-a_{ja} > -a i sl.), već je u upotrebi ili jedan ili drugi nastavak (-e ili -ija), ruskoslovenski nastavak se upotrebljava znatno ređe (u 13 ili 14,61% od ukupno 89 primera).

b) U gen., odnosno akuz. jedn. m. i sr. r. dosledno dolazi nastavak -ago.

c) Izjednačavanje između dat. i lok. jedn. m. i sr. r. nalazimo u 24 ili 22,86% od ukupno 105 primera i to, sa jednim izuzetkom, u pravcu dužeg, to jest nastavka dativa -omu/-emu.

d) Za razliku od imenica, kod prideva nema, osim samo jednog primera u kojem u lok. dolazi nastavak -imi umesto očekivanog -ih, nikakvih tendencija za padežni sinkretizam u dat., lok. i instr. množ.

3.2.4. Komparativ i superlativ

Komparativ

Stojković upotrebljava komparativ prideva i priloga koji se tvori pomoću:

a) sufiksa -ij- i -j-

-ij-: ... разумниѣ, праведниѣ, милостивіи ... совершениѣ ... 14, добродѣтелиѣ 71 pored добродѣтелиши XI (99), мудріи 71 pored мудршии XI (99), радіи 21, старіи 52, праведниѣ 71, истинитію 26, неблагородніа 36, благородніей 36.

-j-: ближе 26, 30(x2), 51, 70, выше 16, 20, 21(x2), (36x),
выша 15, даль 77;

b) sufiksa -š-: 55

лагше 31 pored легше 50; кратшимъ 27; честше 10 pored
частше 58'; далее 4, 7, 15(x2), (12x), далшему 74; болше
31, 33, 44, болшими XI (99); достойншему VII (95), любве-
достойнше XIII (101); вящій 3, 37, вящшему 43, вяще XIII
(101) i sl.; менше 19, 46, 76, 82.

Superlativ

a) Najčešće dolazi superlativ u ruskoslovenskom obliku, dakle
sa sufiksom -ějš-, odnosno -ajš-:

-ějš-: благороднѣйша 53, главнѣйшу 44, нещастнѣйшій 45 i sl.;

-ajš-: блажайшаго 72, величайше 85, глубочайше 76 i sl.

b) Oblike sa morfemom naj- Stojković upotrebljava:

1) sa komparativom narodnog jezika:

найчистіе 66, найсиленіе 39, najlepшимъ 81, найближе 23;

2) sa oblikom komparativa koji pripada ruskoslovenskom sloju:

наименшаго 32, наихудшаго 32, наивящій 52, наиболше 22,

46, 51, 52 i sl.

Tri puta dolazi prefiks pre-, odnosno vse- za poja-
čavanje superlativa:

премудрѣйше 72, прекраснѣйшу 16, всеовершенство 67.

Upotreba raznih oblika komparativa i superlativa ima
ovakav izgled:

K O M P A R A T I V				S U P E R L A T I V			
-ij-/-j-		-š-		-ějš-/-ajš-		naj-	
OBLI.	LEKS.	OBLI.	LEKS.	OBLI.	LEKS.	OBLI.	LEKS.
59/59	12/12	47/40	10/9	81/78	42/41	17/16	8/8

Pregled u odnosu na jezičku pripadnost:

O B L I C I		+NAR.	-NAR.	±NAR.*	ukupno
KOMPARATIV	broj ⁵⁶	18	39	42	99
	%	18,18	39,39	42,43	100,00
SUPERLATIV	broj	16	78	-	94
	%	17,02	82,96	-	100,00
UKUPNO	broj	34	117	42	193
	%	17,62	60,62	21,76	100,00

*Samo oblici bliže i više

3.3 Zamenice

3.3.1. Lične zamenice

3.3.1.1. Prvo lice

3.3.1.1.1. Jednina

Pregled paradigme

PAD.	FUNK. OBLIK		ENKL. OBLIK		+NAR.	% -NAR.	±NAR.
NOM.	ja	$\frac{100}{91}$	-	-	-	-	100,00
	az	3/-	-	-	-	-	-
GEN.	мене	3/3	-	-	-	-	100,00
DAT.	мени	15/13	ми	$\frac{19}{15}$	46,43	-	53,57
	мнѣ	3/-	-	-	-	-	-
AKU.	мене	26/24	ме	3/3	9,37	15,63	75,00
	-	-	мја	6/5			
LOK.	мени	2/2	-	-	100,00	-	-
INS.	мном	2/2	-	-	50,00	50,00	-
	мноју	2/2	-	-	-	-	-

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	20	7	133	160
%	12,50	4,38	83,12	100,00

Primeri i napomene

Nom.: Я 3, 4(x2), 9(x2), (100x).

Sva tri primera u duhu crkvenoslovenskog jezika javljaju se u poeziji: ... язь то узрю, ... 56', Како да тя пою азъ, ... 72', Камо нибудъ позрю азъ, ... 73'.

Gen.: отъ мене 21, 69, около мене 3.

Dat.: мени 3, 4, 9(x2), (15x); ми 20, 21(x3), 22(x3), (19x).

Crkvenoslovenski oblik opet dolazi u poeziji, odnosno u posveti: Ты ... еси мнѣ покориль вся. 63', Любовь ко мнѣ вѣчнуу, ... 72', ... господину мнѣ высокопочитаемому. II (90).

Akuz.: мене 20(x3), 21(x5), 22(x2), (26x); ме 20, 21, 64.

Oblik *mja* Stojković upotrebljava u ruskoslovenskom kontekstu i to dva puta sa predlogom: ... не будетъ за мя свѣтъ; ... 57', ... сей радостный за мя день. 80, ... по-

крѣпи мѧ силою твоєю! 14 i sl.

Lok.: о мени 86, при мени 28.

Instr.: преда мноѡмъ 21, са мноѡмъ 11; ... единъ токмо мною
ползуется 86, надо мною 29.

3.3.1.1.2. Množina

Pregled paradigme

PAD.	PUN OBLIK		ENKL. OBLIK		+NAR.	% -NAR.	±NAR.
NOM.	mi	45/44	-	-	-	-	100,00
GEN.	nas	10/8	-	-	-	-	100,00
DAT.	nam ⁵⁷	20/16	-	-	-	-	100,00
	nam1	1/1					
AKU.	nas	33/31	-	-	-	-	100,00
LOK.	nam1	3/3	-	-	25,00	-	75,00
	nas	1/-					
	nama	1/1					
INS.	nam1	1/1	-	-	-	-	100,00

OBLICI	U K U P N O			
	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	1	-	104	105
%	0,95	-	99,05	100,00

Primeri i napomene

Nom.: мѧ 3, 15, 20, (45x).

Gen.: около насъ 13, кодъ насъ 20, 27, изванъ насъ 67 i sl.

Dat.: Pored uobičajenog *nam* dolazi jedanput i oblik *nam1* kao
rezultat jednačenja sa instrumentalom:

намъ 11, 13, 24, (20x); къ нами 20.

Akuz.: за насъ 2, 12, насъ 10(x2), 12 i sl.

Lok.: Pored oblika *nam1* koji je rezultat jednačenja sa instru-
entalom, dolazi i po jedan primer u duhu narodnog i crkveno-
slovenskog jezika:

у нами 13, 42, 77; у нама 67; въ насъ 57¹.

Instr.: предъ нами 10.

3.3.1.2. Drugo lice

3.3.1.2.1. Jednina

Pregled paradigme

PAD.	PUN OBLIK		ENKL. OBLIK		+NAR.	% -NAR.	±NAR.
NOM.	ti	49/49	-	-	-	-	100,00
GEN.	tebe	2/2	-	-	-	-	100,00
DAT.	tebē	2/1	ti	4/2	80,95	4,76	14,92
	tebi	18/17					
AKU.	tebe	19/19	te	3/3	13,04	4,35	82,61
			tja	2/1			
VOK.	ti	4/1	-	-	-	-	100,00
LOK.	tebē	1/1	-	-	83,33	16,67	-
	tebi	5/5					
INS.	toboju	1/1	-	-	80,00	20,00	-
	tobom	4/4					

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	29	4	71	104
%	27,88	3,85	68,27	100,00

Primeri i napomene

Nom.: Ты 3, 4(x2), 5, (49x).

Gen.: отъ тебе 80, 86.

Dat.: ... разумъ къ тебѣ влечеть, ... 73, ... у истинахъ тебѣ сказаныхъ ... 80 — теби 8, 9, 17, (12x), къ теби 13(x2), 28, 30, (6x).

Akuz.: Благодарю тя за вся радости ... 28, Како да тя пою азъ, ... 72' — тебе 3(x2), 11, 13, (19x); те 17, 71, 85.

Vok.: А ты Боже! 37, о Ты ... 63', ... ты о всеблагій! 64 i sl.

Lok.: ... учини да о тебѣ мыслимъ, ... 14. U ovom se primeru vidi da se crkvenoslovenski nastavak može javljati i u kontekstu koji pripada narodnojezičkom sloju. — у теби 51(x2), 52, 71, 86.

Instr.: ..., что тобою жизнь свою имѣеть. 86 — за тобомъ 76, надъ тобомъ 76, предъ тобомъ 11, съ тобомъ 76.

3.3.1.2.2. Множина

Primeri i napomene

Nom.: вы 54, VI (94), вы V (93), вы VII (95), VIII (96).

Dat.: Вамъ V (93), VII (95), VIII (96), IX (97), Вамъ IV (92), VIII (96).

Akuz.: BACb 54, BACb VIII (96), na BACb VI (94).

Pregled paradigme

PAD.	PUN OBLIK		ENKL. OBLIK		+NAR.	% -NAR.	±NAR.
NOM.	vi	5/-	-	-	-	-	100,00
GEN.	-	-	-	-	-	-	-
DAT.	vam	5/-	-	-	-	-	100,00
AKU.	vas	3/1	-	-	-	-	100,00
VOK.	-	-	-	-	-	-	-
LOK.	-	-	-	-	-	-	-
INS.	-	-	-	-	-	-	-

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	-	-	1	1
%	-	-	100,00	100,00

3.3.1.3. Treće lice

3.3.1.3.1. Jednina

Pregled paradigme muškog i srednjeg roda

PAD.	PUN OBLIK		ENKL. OBLIK			+NAR.	% -NAR.	±NAR.
	oblik	m. s.	obl.	m. s.				
NOM.	on, ono	97 87 13 13	-	-	-	-	-	100,00
GEN.	(n)jego	6 6 -	-	-	-	40,00 100,00	60,00 -	- m - s
	něga	4 4 4 4						
DAT.	(n)jemu	21 19 1 1	mu	21	-	54,76 50,00	45,24 50,00	- m - s
	němu	3 2 1 1		21				
AKU.	(n)jego, je	6 6 1 1	ga	8 8 1 1		64,71 66,67	35,29 33,33	- m - s
	něga	3 3 1 1	nj	1 - -				
LOK.	njem	1 - -	-	-	-	100,00	-	- m
	němu	3 3 -						
INS.	njim	6 6 1 1	-	-	-	-	-	100,00 ^m _s

U K U P N O								
OBL.	+NAR.		-NAR.		±NAR.		u k u p n o	
	m.r.	s.r.	m.r.	s.r.	m.r.	s.r.	m.r.	s.r.
broj	47	7	31	2	92	14	164	23
%	25,00	30,43	18,90	8,70	56,10	60,87	100,00	100,00

Primeri i napomene

Nom.: онъ 4(x2), 5(x2), 7, (97x) — оно 13(x2), 48, 53, (13x).

Gen.: Stojković piše i oblik bez inicijalnog н- i oblik sa н- iza predloga:

спротѣу его 7, прежде его 24, изванѣ его 44; отъ него 9, 24, безъ него 69; отъ нѣга 12, 82, близу нѣга 12, до нѣга 12 — изъ нѣга 13(x2), прежде нѣга 45, отъ нѣга 6.

Dat.: U dativu iza predloga ruskoslovenski oblik dolazi do- sledno sa inicijalnim н- a inače dolazi bez njega:⁵⁸

къ нему 41, 81, 82; ему 5(x2), 7, 14, (18x); нѣму 52, 80, къ нѣму 29; му 4, 12, 13, (21x) — ему 83, нѣму 75.

Akuz.: его 40, 81(x2), 82; у него 81, за него 12; нѣга 26, у нѣга 8, за нѣга 46; га 2, 12, 19, (8x); ... ополчився люто нанѣ. 58 — U srednjem se rodu jedanput javlja crkvenoslovenski oblik ја: Ты си э [sunce] опредѣлю, ... 13; у нѣга 32; га 48.

Lok.: въ немѣ 57'; у нѣму 23, 51, 44 — /.

Instr.: съ нимѣ 20, 40, 58, XIII (101), предѣ нимѣ 14, 40 — надѣ нимѣ 33.

Pregled paradigme ženskog roda

PAD.	PUN OBLIK		ENKL. OBLIK		%		
					+NAR.	-NAR.	±NAR.
NOM.	она	40/38	-	-	-	-	100,00
GEN.	не	9/9	-	-	100,00	-	-
DAT.	(n)jej	15/14	-	-	-	100,00	-
AKU.	(n)ju	11/11	-	-	35,29	-	64,71
	nju	7/6					
LOK.	njej	4/3	-	-	-	100,00	-
INS.	-	-	-	-	-	-	-

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	15	17	49	81
%	18,52	20,99	60,49	100,00

Primeri i napomene

Nom.: она 3, 5, 9, (40x).

Gen.: отъ нѣ 26, 76(x2), безъ нѣ 38; противъ нѣ 36 i sl.

Dat.: ей 6, 23, 36, (x7); къ ней 26(x2), 42(x2), 51(x2), (8x).

Akuz.: Ю 5, 23(x2), 26, (7x).

Sedam puta dolazi oblik sa inicijalnim n- u slučajevima gde nema predloga, dakle, u duhu narodnog jezika:

НО 27(x2), 35, 48, 70, 74, XI (99); за НО 38, 14, 66, на НО 5.

Lok.: о ней 49, 67, въ ней XIII (101), у ней 74.

3.3.1.3.2. Množina

Pregled paradigme

PAD.	P U N oblik	O B L I K m. ž. s.	EN.OBL.		+NAR.	% -NAR.	±NAR.
NOM.	oni, one, ona	32 28 1	1 1 -	-	-	-	100,00m
GEN.	njih	6 5	-	-	-	-	100,00m
DAT.	(n)jim	2 2	1 -	-	-	-	100,00m
AKU.	(n)jih	11 11	6 4	1 1	-	-	8,33
	njih	1 1	-	-	-	-	91,67m 100,00% 2
LOK.	njimi	-	1 -	-	-	-	- m s
	njima	1 1	-	1 1	-	-	-
INS.	njimi	1 1	-	-	-	-	-
	njima	1 1	-	-	-	-	50,00m

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	5	-	52	57
%	8,77	-	91,23	100,00

Primeri i napomene

Nom.: они 8, 13, 15(x2), (32x) — one 12 — она XII (100).

Gen.: спротивъ нихъ 36, отъ нихъ XI (99), кодъ ныхъ 23, отъ ныхъ 18, 26, 36 — / — /.

Dat.: имъ 59, къ нимъ 39 — имъ V (93) — /.

Akuz.: ихъ 13(x2), 16, 18(x2), (10x); у нихъ 26; ныхъ 37⁵⁹ — ихъ 25, 30, 36, (8x) — ихъ 36.

Lok.: по нѣма 66 — о нѣми XIV (102) — у нѣма 37.

Instr.: съ ними 26, за нѣма 7 — / — /.

3.3.2. Lične zamenice svakoga lica

Primeri i napomene

Gen.: около себе 14, 46, 83, (6x), отъ себе 25, 44, 68, (7x), жертвованіе самога себе 66 i sl.

Dat.: къ себи 20, 59 XIII (101), себи 3(x3), 7, 9(x2), (20x).

Akuz.: у себе 25, за себе 69, себе 1, 6, 14, (26x).

Enklitički oblik *sja* dosledno je spojen sa glagolom, dok je upotreba oblika *se* u skladu sa upotrebom u današnjem književnom jeziku:⁶⁰

пробудитъся 2, представляется 2, простырашеся 5 i sl.;
Ятъусе ... приближавати ... 54, ... коликосе не морамо
радовати, ... 44, вратитъесе она 71(x2), 72, болятисе 76 i sl.,
..., да се не одоцнитъ ... 12, ... онъ се съ нимъ разго-
вара ... 40, Я самъ се трудю ... 21 i sl.

Lok.: у себи 33, 40, 75, XII (100), на себи 3, о себи 28.

Instr.: предъ собомъ 4, 15, 71, съсобомъ 25, са собомъ 21 i sl.

Jedini primer koji pripada ruskoslovenskom jezičkom sloju dolazi u predgovoru:

со собою XIII (101).

Pregled paradigme

PAD.	PUN OBLIK		ENKL. OBLIK		+NAR.	% -NAR.	±NAR.
NOM.	-	-	-	-	-	-	-
GEN.	sebe	15/14	-	-	-	-	100,00
DAT.	sebi	23/22	-	-	100,00	-	-
AKU.	sebe	28/27	-sja	$\frac{108}{73}$	64,41	25,98	9,61
			(-)se	$\frac{181}{181}$			
LOK.	sebi	6/5	-	-	100,00	-	-
INS.	soboju	1/-	-	-	100,00	-	-
	sobom	8/8	-	-	-	-	-

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	216	73	41	330
%	65,46	22,12	12,42	100,00

3.3.3. Prisvojne zamenice

3.3.3.1. Prvo i drugo lice

3.3.3.1.1. Jednina

Primeri i napomene⁶¹

Nom.: МОЙ 20, 28(x2), 54, 55', ТВОЙ 28, 31, 62(x2)', нашъ 15, 20,
34, (15x), вашъ 54, Вашъ XI (97) — мое 13, 20, 32, (6x),

твое 2, 5, 9, (9x), наше 22, 33, 38, (7x), ваше 54, ВАШЕ VI (94) — моя 6, 20, 28, (11x), твоя 13(x2), 17, 29, (14x), наша 19, 29, 53(x2), (8x).

Gen.: моего 3, 5, 6, (16x), твоего 11, 17, 30, (8x), нашего 2, 65, 68, 77(x2), вашего 54, своего 2, 11, 23, (15x).

U ženskom rodu Stojković upotrebljava pored nastavka narodnog jezika -e dva puta nastavak -jeja:

мое 29, твое 2, свое 25, 52(2x), 76, 79, наше 3, 70, ..., руководитель ми был еси чрезъ Лабиринтъ жизни моя до днесь. 86, Никое время изчерпсти не можетъ силу блакости твоя. 85 i dalje.

Pregled paradigme

PAD.	N A S T A V A K			+NAR.	% -NAR.		
	m.	s.	ž.		±NAR.		
NOM.	-ø, -e, -a	26 21	24 23	33 30	-	-	100,00
GEN.	-ego	23 21	22 20	-	81,82	100,00 18,18	- m s ž
	-jeja	-	-	2/2			-
	-e	-	-	9/9			-
DAT.	-emu, -ej	8/7	6/6	9/8	-	-	100,00 ^m s ž
AKU.	-ø, -e, -u	27 25	39 39	33 31	-	-	100,00
	-ego	11 10	-	-	-	100,00	- M
	-og	1/-	-	-	-	-	-
VOK.	-ø, -e, /	6/5	2/2	-	-	-	100,00
LOK.	-emu, -ej	6/6	13 12	3/3	100,00	-	- m s ž
	-em	1/-	-	-	-	100,00	-
INS.	-im	4/4	8/8	-	88,89	11,11	100,00 ^m s ž
	-jeju	-	-	1/1			-
	-om	-	-	8/8			-

OBL.	U K U P N O						±NAR.		
	m.	s.	ž.	m.	s.	ž.	m.	s.	ž.
broj	6	12	17	31	20	14	62	78	61
%	5,06	10,91	18,48	31,31	18,19	15,22	62,63	70,90	66,30
uku.	35			65			201		
%	11,63			21,59			66,78		

Dat.: моему 5, 6, 17, (5x), твоему 31, нашему 49, XII (100),

своему 47, 50, 68, (6x) — моей 11, 64, 80, нашей 20, 46, 50, своей 7, 56¹, XI (99).

Akuz.: мой 4, 30(x2), твой 8, наш 9, 18, 54¹, 68, свой 3, 24, 31, (19x).

U primerima za označavanje živog dolazi pored uobičajenog -ego jedanput nastavak -og u duhu narodnog jezika i to, iz metričkih razloga, u, inače, arhaičnoj poeziji:

моего 54, твоего 85, 86, 87, тво'г' 74¹62, нашего 25, своего 3, 12, 25, 40(x2);

Въ дусть бурнѣ; въ вихрѣ прастѣ,
и во гнѣвѣ неба; страсть
вину Бога слави твог' (63¹)

— мое 14, 18, 22, (8x), твое 5, 13, наше 3, 27, 37, 67, ваше V (93), свое 2(x3), 4, 6, (24x) — мою 21, 64, 75, 80, твою 4, 19, 64, (5x), нашу 73, свою 1, 7(x2), 8(x2), (23x).

Vok.: ... сыне мой! 10, 27, 49, 76, ... мой сыне! 22, Боже мой и Творче! 72¹ — ... чадо мое! 50, 51 — /.

Lok.: моему 6, 9, 22, (9x), твоему 80, нашему 33, своему 14, 16, 25, (8x).

Jedini se primer sa kraćim nastavkom javlja u poeziji:

... въ твоємъ кружѣ ... 55¹ — моей 12, своей 33, 52.

Instr.: моимъ 9, твоимъ 3, 4, 5, (5x), своимъ 1, 3, 7, (6x) —

Kod prisvojnih zamenica ženskog roda Stojković ima, sa jednim izuzetkom, nastavak narodnog jezika -om:

моимъ 20, твоимъ 4, 13 pored силою твоею 14, своимъ 1, 3, 46, (6x).

3.3.3.1.2. Množina

Primeri i napomene

Nom.: мои 18, 20, наши 43 — моя 28, 76, наша 36, 37, 83 — наше 36.

Gen.: моихъ 4, 29, 51, 86(x2), твоихъ 2, 72, нашихъ 10, 18, 37, (6x), своихъ 37, 45, 46, (9x).

Dat.: моимъ 21, 48, твоимъ I (89), нашимъ 29, 36, нашимъ 3, своимъ 16, X (98).

Akuz.: Pored uobičajenog narodnog nastavka -e dolazi tri puta u muškom i dva puta u ženskom rodu ruskoslovenski nastavak -ja:

мое 3, 19, 45, 80, наше 28, 67, свое 17, 25, 39, (5x);

Дайми храбрость пути твоя ... всюду проповѣдати, ... 86,

Возлюбимъ и враги наша. 37, ... дни своя у густой тмы про-
водить. 40 — моя 14, 30, твоя 29, 71, наша 20, 27, 36, (5x),
своя 10, 21, 47, (9x) — мое 18, 51, 85, наше 13(x2), 43,
69, свое 8, 11(x2), 12, (11x); ... ты си вся твоя твари къ
радости создао! 79, ... нощне птице жалостныя пѣсни своя
пѣвати начаху. 58 sl.

Jedanput Stojković upotrebljava u akuzativu nastavak -ih
za označavanje živog:

... раскошь и ... сластолюбие ... почитателей своих на-
 граждаеть ... 18.

Pregled paradigme

PAD.	N A S T A V A K				+NAR.	% -NAR.	±NAR.
		m.	s.	ž.			
NOM.	-i, -a, -e	3/3	5/5	1/1	100,00	-	- 100,00 _m
GEN.	-ih	6/5	<u>15</u> 13	1/1	-	-	100,00
DAT.	-im	2/1	4/4	2/2	-	-	100,00
AKU.	-e, -a, -e	<u>11</u> 11	<u>20</u> 18	<u>18</u> 18	73,33 - 90,00	26,67 - 10,00	- m 100,00 _s - ž
	-ja	3/3	-	2/2			
	-ih	1/1	-	-			
VOK.	-	-	-	-	-	-	-
LOK.	-ih	-	4/3	1/1	-	-	100,00
	-imi	-	1/1	-			
INS.	-imi	1/1	2/2	-	-	-	100,00

OBL.	U K U P N O								
	m.	+NAR. s.	ž.	m.	-NAR. s.	ž.	m.	±NAR. s.	ž.
broj	11	-	19	4	-	2	10	46	4
%	44,00	-	76,00	16,00	-	8,00	40,00	100,0	16,00
uku.	28			6			60		
%	29,79			6,36			63,83		

Lok.: Pored čuvanja starog nastavka -ih, našli smo i jedan
primer u kome je izvršeno jednačenje prema nastavku instru-
mentalna:

во всѣхъ дѣлѣхъ твоихъ 13, у нѣдрахъ твоихъ 51, въ серд-
цахъ нашихъ 43, въ персехъ вашихъ 54, у ... Вашихъ предпри-
ятіяхъ VIII (96); у беззаконіями своими 76.

Instr.: Staro se stanje čuva i u instrumentalu:

съ родители моиими 21, беззаконіе ... есу ... своими слѣдствіями Кандора у трепетъ приводили. 17, со слѣдствіями своими 47.

3.3.3.1.3. Dual

Našli smo samo jedan primer:

Ясамъ ... то моимъ очима самъ видѣо 45.

3.3.3.2. Treće lice

3.3.3.2.1. Jednina⁶³

Pregled oblika⁶⁴

PAD.	OBLIK	m.	broj s.	ž.	+NAR.	% -NAR.	±NAR.
NOM.	jego	7/5	5/3	3/3	-	100,00	-
	ih	1/1	-	1/-			
GEN.	jego	2/2	3/3	3/2	20,00 - 33,33	80,00 100,00 66,67	- m - s - ž
	jeja	1/1	1/1	-			
	ih	1/1	1/-	-			
	něna	1/1	-	-			
	něne	-	-	1/1			
DAT.	jego	-	1/1	2/2	- 33,33	100,00 66,67	- s - ž
	jeja	-	1/1	-			
	něnoj	-	-	1/1			
AKU.	jego	2/2	5/4	3/3	28,57 - -	71,43 100,00	- m - s - ž
	jeja	2/2	-	-			
	ih	1/1	-	2/1			
	něn	2/2	-	-			
LOK.	jego	1/1	4/3	1/1	-	100,00	-
	jeja	-	-	1/1			
INS.	jego	3/2	1/-	1/1	-	100,00	-

OBL.	U K U P N O						±NAR.		
	m.	+NAR. s.	ž.	m.	-NAR. s.	ž.	m.	s.	ž.
broj	3	-	2	18	16	14	-	-	-
%	14,29	-	12,50	85,71	100,0	87,50	-	-	-
uku.	5			48			-		
%	9,43			90,57			-		

Primeri i napomene

Nom.: его разговоръ 22, его чувствованіе 13, его одежда 5 i sl.;

ихъ виновникъ и совершитель 31, ихъ ... должность XI (99).

Gen.: законе разума его 81, всякаго его дѣла узрокъ 78, послѣ смерти его 24 i sl.; Близу ея двора 26, отъ жилища ея 24; Сердце ми ужъ занимаетъ пресладкій ихъ гласа кликъ. 56', Все вещи ... повседневному сложенію ихъ разрушенію подлежать. 51; отъ нѣне ревнителнице 27.

Jedanput dolazi oblik sa nastavkom imeničke deklinacije:

Отъ мѣста источника нѣна ... 26.

Dat.: Многіи дакле отъ послѣдовавшихъ его ученію ... 25, Бѣла его одежда ... высоты его много важность придаваше. 5, ... - кое э природы его сходно - ... 52; къ совершенству ея 65; къ нѣной палаты 26.

Akuz.: его станъ 6, желаніе его 6, всяку его рѣчь 41 i sl.; свѣтъ ея 27, путь ея 38; ихъ свѣтъ 82, добродѣтель ихъ 75, важность ихъ XI (99); путь нѣнь 24, образъ нѣнь 27.

Lok.: у вертограду его 39, о его намереніи 7, у ... его дѣятелности 44 i sl.; у ... наготы ея 17.

Instr.: Свѣтомъ его 13, его мановеніемъ 60', горкостію его 37 i sl.

3.3.3.2.2. Množina

Pregled oblika

PAD.	OBLIK	b r o j			%		
		m.	s.	ž.	+NAR.	-NAR.	±NAR.
NOM.	jego	-	4/3	2/1	33,33	100,00 66,67	- s - ž
	jeja	-	1/1	1/1			
	ih	-	2/2	1/1			
	nēne	-	-	2/2			
GEN.	jego	-	1/1	4/4	16,67	100,00 83,33	- s - ž
	jeja	-	-	1/1			
	nēnih	-	-	1/1			
DAT.	jego	-	-	1/1	-	100,00	-
AKU.	jego	-	2/2	5/5	33,33	100,00 66,67	- s - ž
	ih	1/1	-	1/1			
	njihova	-	1/1	-			
LOK.	-	-	-	-	-	-	-
INS.	-	-	-	-	-	-	-

OBL.	U K U P N O								
	m.	+NAR. s.	ž.	m.	-NAR. s.	ž.	m.	+NAR. s.	ž.
broj	-	1	3	1	8	16	-	-	-
%	-	11,11	15,79	100,0	88,89	84,21	-	-	-
uku.	4			25			-		
%	13,79			86,21			-		

Primeri i napomene

- Nom.: Ёго разсужденія 19, дѣла его 47, очи его 84 i сл.;
 ея ольдотвія 17, луче ея 67; ..., каквасу ихъ правителства;
 ... ихъ нрави; ... ихъ руководлія; ... 80; Луче нѣне 9,
 нѣне луче 10.
 Gen.: дѣланій его 48, отъ ... его рѣчей 5, изпредъ очію его
 85 i сл.; до нѣныхъ палатъ 23
 Dat.: Къ его ... ушима 16.
 Akuz.: у дѣла его 44, на трепавице его 12, все его рѣчи 14 i сл.;
 ихъ разговоре 20, ихъ силе 48; у нихова времена 24.

Tendencije

- a) Stojković upotrebljava samo oblike ženskog roda (нѣн, нѣна i сл., ukupno 9 puta) i jedanput oblik množine (нѣихова) a ni-jedan oblik muškog i srednjeg roda u duhu narodnog jezika.
 b) Prodor narodnih oblika se ograničava, sa jednim izuzetkom (нѣној u dativu), na najfrekventnije padeže: nominativ, genitiv i akuzativ.

3.3.4. Pokazne zamenice

3.3.4.1. Jednina

Primeri i napomene

Nom.: оваѣ 7, 8, 12(x2), (18x), онаѣ 8, 20, 21(x2), (16x).

Četiri puta se upotrebljava oblik *ovi* sa nastavkom -ый koji je inače grafijsko označavanje nominativa jednine prideva: 65 овый мужъ 24, овый свѣтъ 42, овый 24, 33.

Pored oblika *taј* u skladu sa današnjim književnim jezikom dolazi dva puta i oblik *toј*: таѣ XI (99) pored тоѣ 2, 10. Oblik *seј* u duhu ruskoslovenskog jezika Stojković piše jedanput: Малаѣ шарикъ земный сей радостно тогда играетъ. 60'. — ово 7(x2), 8, 23, (17x), оно 27(x2), 33(x2), 42(x3), (18x), то 4, 5(x2), 11, (34x) — ова 11, 23, 57', (5x), она 30, 83 та 26, 57'.

Pregled paradigme⁶⁶

PAD.	NASTAVAK OBLIK	b r o j			+NAR.	% -NAR.	±NAR.
		m.	s.	ž.			
NOM.	-ø, -o, -a	37 36	69 65	9/6	100,00	-	-
	ovi	4/4	-	-			
	sej	1/-	-	-			
GEN.	-ago/-ogo	23 23	15 14	-	12,12 12,50 100,00	72,73 87,50 -	15,15m - s - ž
	-oga, -e	3/3	1/1	5/5			
	-og	1/1	1/1	-			
	sego, seja	1/1	1/-	1/-			
	-a (neodr.)	5/5	-	-			
DAT.	-omu, -oj	7/4	9/8	2/2	20,00 11,11 -	-	80,00m 89,89s 100,00ž
	-om	1/1	1/1	-			
	semu	1/-	-	-			
AKU.	-ø, -o, -u	9/8	57 51	15 14	90,91 100,00 -	9,09 -	- m - s - ž
	-i, -oje	1/1	2/-	-			
	sej	2/1	-	-			
	-ago	1/1	-	-			
LOK.	-omu, -oj	12 12	5/5	8/6	70,59 55,56 -	-	29,41m 44,44s 100,00ž
	-om	5/5	4/4	-			
	sej	-	-	2/-			
INS.	-im, -om	3/2	111 111	1/1	100,00	-	100,00m - s - ž
	onoju	-	-	1/-			

OBL.	U K U P N O								
	+NAR.			-NAR.			±NAR.		
	m.	s.	ž.	m.	s.	ž.	m.	s.	ž.
broj	67	122	28	26	14	-	16	23	8
%	61,47	76,73	77,78	23,85	8,81	-	14,68	14,46	22,22
uku.	217			40			47		
%	71,38			13,16			15,46		

Gen.: U genitivu se nastavak *-ago* ne upotrebljava tako dosledno kao kod prideva i drugih vrsta zamenica već se javljaju šest puta i nastavci *-oga* i *-og* narodnog jezika. Tri puta dolazi ruskoslovenski *sego*, odnosno *seja*:
OBARO 8, 10, 15, (17x) pored OBORA 22, 37, 40, OBORb 49,

онаго 6, 31, 48, (6x); дне сего 29 — оваго 16, 32, 39, (6x), того 17, 23, 34, (9x) pored тога 47, тогъ 76; лѣта сего XIII (101) — ове 16, 26, 48, 74, те 45; Причина сея [knjižice] есть Бл: Г: Савва отъ Вуковичъ. XIII (101).

Uz brojeve dva i tri Stojković upotrebljava genitiv imeničke deklinacije:

ова два конца 35, ова два пута 27, ова три столпа 32, она два зида 84, она два 23.

Dat.: овому 23, 54, 80, VII (95) pored овомъ 65, оному XV (103), тому 10, томъ 54³; ... общему сему концу приближаться ... X (98) — овому 47, 49, 53, XII (100) pored овомъ 3, оному 72, 76, тому 71, 76, 78 — овой 70, 85.

Akuz.: овай 3, 17, 18, (6x); у оный животъ 43, тай 9, 59; Лучи вся оживляющаго солнца украшаваютъ сей радостный замя день 79, сей въкъ 54³; онаго 19 — ово 5(x2), 6(x2), 12, (17x), оно 12, 21, 47, (8x). Pored uobičajnijeg to, dva puta dolazi i oblik toe: то 8(x3), 9, 10, (32x), Если убо что нибудь, на коемъ бы онъ всеу грызao, то тое встѣмъ овымъ предпочести треба. XII (100), ..., ни сокрушение цѣлія вселенныя отъ насъ тое [blago] отяти не могутъ. XII (100) — ову 4, 5, 6, (13x), ону 2, 40.

Lok.: Odnos između dužih i kraćih oblika m. i sr. r. iznosi 17 : 9. U posveti dela dva puta dolazi oblik ž. r. crkvenoslovenskog, odnosno ruskoslovenskog jezika:

овому 31, 42, 43(x2), (11x) pored овомъ 45, 46, 80, оному 40 pored ономъ 69, томъ 22 — овому 65 pored овомъ 6, 80, ономъ 40, 85, тому 22, 33, 66, 83 — овой 11, 19, 29, (7x), оной 24; у книжицы сей XIII (101), ... о различныхъ вещехъ также и о сей ... разговорахъ, ... XIV (102).

Instr.: овымъ 30, XV (103) — овымъ 2, 4, 22, 77, со тымъ 77, со тымъ 82, между тымъ 39, 49, 64, за тымъ 39, тымъ 15.

3.3.4.2. Množina

Primeri i napomene

Nom.: Ови 80, Овы 25, Ови 51, 83, Оны 23.

У поезији долази ти из метричких разлога у аналошком облику према *siji*:

Ти [potoci] спѣшнымъ стремленіемъ,
си [kedri] ж' главъ приклоненіемъ (61³)

— она 49, 77, 81 — ове 2, 11, 31, 82, оне 52 pored Ови

остре зубе 70.

Gen.: ОВЫХЪ 70, 80, ОВИХЪ 24, ОНЫХЪ 3, VIII (96) — ОНЫХЪ 79
— ОВЫХЪ 21, 80, 87, ОНЫХЪ V (93).

Dat.: ОВЫМЪ XII (100), ОНЫМЪ 37 — / — ОВЫМЪ 71.

Akuz.: ове 66; Сохраними сѣ дары 63, Сѣ 12. раздѣленія окру-
жаваше нѣкій потокъ, ... 82 — ова 81, она 44, 77(x2) —
ове 30, 85, она 4, 31, 83; По общанію моему ... истины сѣ
во кратцѣ написахъ. IV (92).

Lok.: / — / — у самыхъ оныхъ вещехъ 71, при овьма рѣчма 72.

Instr.: со оными 26 — предъ овьми враты 15 — овьми речми 72,
съ тими науками 22.

Pregled paradigme

PAD.	NASTAVAK -			OBLIK			+NAR.	-NAR.	±NAR.
	m.	s.	ž.	m.	s.	ž.			
NOM.	-i, -e, -e	5/5	3/3	5/5	-	-	100,00	-	100,00
	-iji, -i	2/-	-	1/1	83,33	16,67	-	-	ž
GEN.	-ih	5/4	1/1	4/3	-	-	-	-	100,00
DAT.	-im	2/1	-	1/1	-	-	-	-	100,00
AKU.	-e, -a, -e	1/1	4/4	5/6	50,00	50,00	-	-	m
	-i	-	-	2/2	100,00	-	-	-	s
	sija	2/1	-	1/-	75,00	25,00	-	-	ž
LOK.	-ih	-	-	1/1	50,00	-	-	-	50,00
	-ima	-	-	1/1	-	-	-	-	-
INS.	-imi	1/1	1/1	2/2	-	-	-	-	100,00

OBL.	U K U P N O								
	m.	+NAR.	ž.	m.	-NAR.	ž.	m.	±NAR.	ž.
broj	1	7	12	1	-	3	11	2	7
%	7,69	77,78	54,55	7,69	-	13,64	84,62	22,22	31,81
uku.	20			4			20		
%	45,45			9,10			45,45		

3.3.5. Upitne i odnosne zamenice

3.3.5.1. Jednina

Primeri i napomene

Nom.: КОЙ 2(x2), 5, 7, (37x), КОИ 5, 29, 37, (5x). У поезіји
се једанпут чува crkvenoslovenski oblik: о Ты иже проц'я

твари, еси мнѣ покоришь вся. 63' — кое 5(x2), 6, 21, (30x)
— коя 1, 4(x2), 6, (16x).

Gen.: коего 82, 83 — коего 65, 68 — кое 2, 42 pored rusko-slovenskog отъ неяже 60'.

Dat.: коему 2, 42, 45, 46 pored кому XIV (102) — / — коей 65, 86.

Pregled paradigme⁶⁷

PAD.	NASTAVAK - OBLIK			%	+NAR.	-NAR.	±NAR.
	m.	s.	ž.				
NOM.	-ø, -e, -a	<u>42</u> 38	<u>33</u> 30	<u>16</u> 14	100,00	-	-
	iže	1/-	-	-			
GEN.	-ego, -e	8/8	2/2	3/3	-	100,00	-
	kojeja	-	-	1/1			
	njejaže	-	-	1/-			
DAT.	-emu, -ej	4/3	-	2/2	-	-	100,00m
	komu	1/1	-	-			
AKU.	-ø, -e, -u	1/1	7/6	6/5	100,00	-	-
	-ego	7/5	-	-			
	-ega	1/1	-	-			
	-ježe	-	1/-	-			
LOK.	-emu, -ej	<u>11</u> 11	11/9	3/2	91,67 81,82	-	8,23m 18,18s
	-em	1/1	2/2	-			
INS.	-im, -om	2/2	4/4	2/2	-	-	100,00s
	kojeju	-	-	1/-			

OBL.	U K U P N O							
	+NAR.			-NAR.			±NAR.	
	m.	s.	ž.	m.	s.	ž.	m.	ž.
broj	51	45	24	13	2	5	7	6
%	71,83	84,91	82,76	18,31	3,77	17,24	9,86	11,32
uku.	120			20			13	
%	78,43			13,07			8,50	

Akuz.: за кой 29, коего 4.

Sedam puta se upotrebljava nastavak *-ego*, odnosno *-ega* i u primerima koji označavaju neživo:

Воздухъ ихъ окружающій мирисомъ — коего юноша до днесъ
искусю нѣ — наполненъ ... 16, ... да конецъ челоуѣка

таковъ быти должень, коего всякій достигнути можетъ. 35, Они иду по ходнику, на коего гдѣто луча солнечна ... пасти могаше ... 40, Разумъ ... имѣеть ... зыдъ коего прейти смертнымъ дозволено нѣ, и коего аще бы прейти хотель, небы мѣста имао тверда, ... 83, Ово есть предѣль, коего разумный не преходить. X (98), ... кои ... путь свой коегасу жалостны почели dalje продолжавати могутъ. 76 —

кое 12, 20, 27, (7x) pored еже XIV (102) — кою 15, 45, 51.
Lok.: коему 3, 16, 18, (11x) pored коемъ 87 — коему 31, 32(x2), 42, (10x) pored коемъ 48, XII (100); у чему 67 — коей 15, 18, XII (100).

Instr.: коимъ 30, 50 — коимъ 4(x2); съ чимъ 20, 68 — койомъ 4, 7 pored кою VI (94).

3.3.5.2. Množina

Primeri i napomene

Nom.: кои 3, 6, 26, (7x).

Po jedanput dolazi oblik sa ruskoslovenskim nastavkom -ja i oblik koji pripada crkvenoslovenskom jezičkom sloju: Два реда кедровъ, ..., коя рекаобысу у единъ день посаждени были. 15; Коля тяшко есть добро и лѣпо и а вразумительно писати, они янятъ, иже искусиша ... XV (103) —

коя 15, 44, 79, XII (100, x3) — U ženskom rodu se pored uobičajenog oblika *koje* javlja jedanput nastavak -i i jedanput crkvenoslovenski oblik *jaše*:

кое 3, 18, (9x); Овакова истина и еще таковыхъ нѣколико, кои человѣка въ ней укрѣпляютъ, ... XIII (101); Многія находятся вещи, яже общему чтенію посвятитися могутъ. XI (99).

Gen.: коихъ 3, 24, 25, (5x) pored

О отчизно! Духовъ святыхъ,
ихже жребіе покой есть! (55')

— / — коихъ 3, 35,

Dat.: коимъ 24 — / — /.

Akuz.: U muškom rodu Stojković ima oblik genitiva za živo i za neživo:

... благословъ оныхъ, коихъ ѿ судба Вамъ поддала, и коихъ Вы щастливыми сотворити мыслите ... VIII (96); ... овій балсамски цвѣтовъ мириси, коихъ до чувства моего тихій зефиръ доносить! 51 — коясамъ 77, кояси 13 pored

Дѣла токмо вже дѣю
Духъ мой, яко своя вѣсть. (55')

— кое 31(x2), 80, 81.

Pregled paradigme

PAD.	NASTAVAK - OBLIK				% ±NAR.		
		m.	s.	ž.	+NAR.	-NAR.	±NAR.
NOM.	-i, -a, -e	8/7	6/6	10/9	100,00	12,50	87,50m
	-i	-	-	1/-			
	koja	1/1	-	-			
	iže	1/-	-	-			
	jaže	-	-	1/-			
GEN.	-ih	5/5	1/1	2/2	-	-	100,00
	ihže	1/-	-	-			
DAT.	-im	1/1	-	-	-	-	100,00
AKU.	/, -a, -e	-	2/1	4/4	100,00	100,00	- m - ž
	-ih	3/1	-	-			
	jaže	-	1/-	-			
LOK.	-imi	1/1	1/1	-	50,00	-	50,00m
	-ima	1/1	-	2/2	100,00	-	100,00s - ž
INS.	-imi	2/1	2/1	2/2	50,00	-	50,00m
	-ima	1/1	-	-	-	-	100,00ž

OBL.	U K U P N O								
	m.	+NAR. s.	ž.	m.	-NAR. s.	ž.	m.	+NAR. s.	ž.
broj	9	7	15	2	-	-	8	3	4
%	47,37	70,00	78,95	10,53	-	-	42,11	30,00	21,05
uku.	31			2			15		
%	64,58			4,17			31,25		

Lok.: Isti se oblici upotrebljavaju i u lokativu i u instrumentalu. Pored jednačenja prema instrumentalu nalazimo i prodor dualskog nastavka:

... вода ... островитѣ ... правила, на коими ... цветѣ ...
разсучто было, ... 14 pored ... блаженнѣйши часи, у коима
мы благихъ нашихъ дѣлъ опоминѣмосе ... 43 — тосу основанія,
на коими духъ нашъ ... благополучіе свое зидати будетъ. 43
— ... ливаде ..., на коима ... 7, Горе ..., у коима ... 19.

Instr.: коиими 83, X (98) *pored* ... все стране путови се виде,
коиима къ нѣной палаты приступитися можетъ. 26 — коиими 4,
койими 44 — коиими 3, XI (99).

Tendencije

Funkciju prisvojno-odnosno *zamenice* *diži* vrše oblici *zame-*
nice koji, koja, koje i to

a) *najčešće oblici kojego, kojeja, kojihb*:

... подъ ... окомъ ... отца, коего любовь едина за все, на-
граждение быти можетъ. 66, ... лѣсъ, коего листвіе ... шум-
тѣнь причиняваше. 82, ... онай юноша, ..., коего очи ...
смутне погледе около себе бацають, ... 46, Близу ея двора
находится и другій, коего вѣншнее украшеніе ... 26, Боже! ...
коего благостию я опять единъ день совершуемъ. 28, Боже!
коего благостию я опять единъ есамъ провео день, ... 37 i sl.;
Кандоръ ... упаци Палату, коея вѣншности вѣтъсе онъ удив-
ляше ... 16; ... древа коихъ главе въ облацѣхъ сокрывалесе
есу ... 15, Но овый, многе унутра уводити начнетъ, коихъ ни
сердце ни глава за такова обиталища нису составлена была ...
24, ову спасителну науку само они у сумнѣніе бы довести
ради, коихъ поступки живота и беззаконія до тогъ безумія
догоде ... 76.

b) *svega tri puta oblik koje*:

Гнусно бы было за конецъ всего челоуѣка чувствено удовол-
ствіе положить, ...; кое неспокойствіе толико выше растеть,
что челоуѣкъ выше себе сластолюбію предаеть. 35, ... дойду
до едине ... пещере, кое черный ... сводъ ... 41, ...; на-
ипаче же у храненію тайнъ таковыхъ, кое изявлено намъ уби-
токъ, а никому пользу не приносятъ. 11 sl.

3.3.6. *Zamenica sav*

3.3.6.1. *Jednina*

Primeri i napomene

Kako se iz pregleda paradigme vidi, Stojković upotrebljava
uglavnom crkvenoslovenske, odnosno ruskoslovenske oblike. Od-
stupanje od upotrebe tih oblika imamo samo u lokativu gde do-
lazi duži nastavak *-emu* umesto očekivanog *-em*. U nominativu
i akuzativu Stojković piše varijante sa prejetovanim vokalom
-ja, odnosno *-ju*.⁶⁸

Nom.: весь 1, 14, 22 — все 2, 4, 14, (27x) — вся 2, 16, 42, 74!

Gen.: всего 13, 34 — всего 24, 30, 32, (9x) — /.

Dat.: всему 42, 47, 64 — всему XII (100) — /.

Akuz.: всеъ 12, 47, 82 — все 2, 7, 13, (20x) — все 40, 48, 55, (7x).

Lok.: / — по творенію всему 52, по всему естеству 71 — /.

Instr.: / — со всеѣмъ 17, 24, 33, (6x, isključivo u funkciji priloga) — /.

Pregled paradigme

PAD.	N A S T A V A K				%		
		m.	s.	ž.	+NAR.	-NAR.	±NAR.
NOM.	-ø, -e, -ja	$\frac{11}{10}$	$\frac{27}{25}$	4/3	-	-	100,00
GEN.	-ego	2/2	9/9	-	-	100,00	-
DAT.	-emu	3/3	1/-	-	-	-	100,00
AKU.	-ø, -e, -ju	3/3	$\frac{20}{18}$	7/4	-	-	100,00
LOK.	-emu	-	2/2	-	100,00	-	-
INS.	-ëm	-	6/3	-	-	100,00	-

OBL.	U K U P N O								
	m.	+NAR. s.	ž.	m.	-NAR. s.	ž.	m.	±NAR. s.	ž.
broj	-	2	-	2	12	-	16	43	7
%	-	3,51	-	11,11	21,05	-	88,89	75,44	100,0
uku.	2			14			56		
%	2,44			17,07			80,49		

3.3.6.2. Množina

Primeri i napomene

Nom.: всеи 18(x3), 22, 23, (15x) — всея 38, 48, 49, (6x) —

U ženskom rodu dolazi u većini primera nastavak narodnog jezika -e: все 32, 69(x2), (6x) pored всея ... твари 61³, всея XIV (102).

Gen.: всеѣхъ 18, 23(x2), 37, (11x) — 9, 29, 34, (9x) — 41, 43, 50, (5x).

Dat.: всеѣмъ 25(x2), 40, 54, (x7) — 70, XII (100) — 30.

Jedino je odstupanje od upotrebe crkvenoslovenskog oblika primer u poeziji na početku posvete:

Твоимъ явно есть очесемъ
а прочимъ всеимъ подъ небесемъ
тмою покрывено. I³ (89)

Akuz.: Odnos upotrebe nastavaka -ja i -e isti je (1:3) kao i

u nominativu. To se odnosi, naravno, samo na ženski rod u nominativu i na muški i ženski rod u akuzativu. U muškom rodu dolazi tri puta nastavak -ěh za označavanje živog: ВСЯ 38, 40, 64 pored ВСЕ 23, 37(x2), 45, 54; СОТВОРИ ИХЪ ВСѢХЪ ДОБРИМИ 38, Просвѣти насъ всѣхъ, ... 64, ... И ВСѢХЪ ЧИТАЮЩИХЪ БОЛШИМИ СОТВОРИЛИ ХІ (99) — ВСЯ 8, 12, 17, (19x) — ВСЯ 28, 63', 79 pored ВСЕ 5, 14, 26, (13x).

Lok.: / — ВО ВСѢХЪ ДѢЛѢХЪ 13 — /.

Instr.: НАДЪ ВСѢМИ ЧЕЛОВѢКИ 29 — / — /.

Pregled paradigme

PAD.	N A S T A V A K				+NAR.	% -NAR.	±NAR.
		m.	s.	ž.			
NOM.	-i, -ja, -e	$\frac{15}{12}$	6/4	6/6	100,00	-	- $\frac{z}{m}$
	-ja	-	-	2/-	-	-	100,00 $\frac{z}{m}$
GEN.	-ěh	$\frac{11}{10}$	9/8	5/5	-	100,00	-
DAT.	-ěm	7/5	2/2	1/1	-	100,00	-
	-im	-	1/-	-	-	-	-
AKU.	-e, -ja, -e	5/5	$\frac{19}{16}$	$\frac{13}{12}$	50,00	50,00	- m
	-ja	3/3	-	3/2	-	-	100,00s
	-ěh	3/2	-	-	85,71	14,29	- ž
LOK.	-ěh	-	1/1	-	-	100,00	-
INS.	-ěmi	1/1	-	-	-	100,00	-

OBL.	U K U P N O						±NAR.		
	+NAR.			-NAR.			m.	s.	ž.
	m.	s.	ž.	m.	s.	ž.			
broj	5	-	18	21	11	8	12	20	-
%	13,16	-	69,23	55,26	35,48	30,77	31,58	64,52	-
uku.	23			40			32		
%	24,21			42,10			33,69		

3.3.7. Ostale zamenice sa pridevsko-zameničkom deklinacijom

3.3.7.1. Jednina

Primeri i napomene

Nom.: САМЪ 45, 54, 85, ТАКОВЪ 35, КАКОВЪ 69; САМЫЙ 44, ВСЯКІЙ 3, 25(x2), 35, (13x), НѢКІЙ 20, 82, 84; КТО 2, 5, 6, (32x), НИКТО 5, 9(x3) — Самоли е то все отъ себе? 70, ВСЯКО 19, 46, 67, ОВАКОВО 75, ХІІ (100), ТАКОВО 31, ХІІ (100), НѢКО

48, 56³, 82, колико 3(3x), 9, 12, (23x), колико ... годъ 5
pored коль XV (103), толико 9, 21, 25, (8x) pored толь 41,
каково 45, 46, 67 pored какво 59; что 5, 35, 44(x2), (15x),
нѣчто XII (100), ничто 2, 17, 19, (13x), что годъ 78, что
нибудъ XII (100). Jedanput dolazi primer sa nastavkom -oje
u duhu ruskoslovenskog jezika: Никое время 85 — сама 26,
53(x2), 68, 71, всяка 3, 16, 19, (14x), овакова XIII (101),
нѣка 71, какова 4, 30(x2), 46, 69, толика 15.

Pregled paradigme

PAD.	N A S T A V A K				% ±NAR.		
		м.	с.	џ.	+NAR.	-NAR.	±NAR.
NOM.	-ø, -o, -a ⁶⁹	43 36	84 72	27 26	-	-	100,00 ^м 98,63 ^с
	-i	17 15	-	-	-	1,37	-
	-oe	-	1/1	-	-	-	-
GEN.	-ego -ago ⁷	8/8 10 9	4/4	-	100,00	100,00	-
	-emu -omu ⁷	16 12	6/6	1/1	-	-	92,31 ^м 100,00 ^с
DAT.	-om	1/1	-	-	7,69	-	-
	-ø, -o, -u	5/5	44 41	8/7	-	-	100,00 ^м 98,54 ^с
AKU.	-i	9/9	-	-	-	-	-
	-ego/-ago	4/3	-	-	-	100,00	-
	-om, -oj	3/3	2/2	6/6	-	-	100,00 ^м 40,00 ^с
LOK.	-omu	-	3/3	-	60,00	-	-
	-aj	-	-	1/-	-	-	-
	-im, -om	6/6	4/3	3/3	100,00	-	100,00 ^м 98,54 ^с

OBL.	U K U P N O								
	+NAR.			-NAR.			±NAR.		
	м.	с.	џ.	м.	с.	џ.	м.	с.	џ.
broj	1	3	7	11	10	-	86	124	40
%	1,02	2,19	14,89	11,22	7,30	-	87,76	90,51	85,11
uku.	11			21			250		
%	3,90			7,45			88,65		

*uključujući i oblik kto

Gen.: самого 44, 66, всякого 19, 77, нѣкаго 20, 66, 84 —
всякаго 11, 13, 35, (7x), толикаго 41, никаковаго 48;
нѣкоего 26 — саме 5, всяке 17, 70, такове 10.

Dat.: самому 37, 44, 68, всякому 11, 27, 29, (9x), никому 11,
19, никаковому 17, каковому нибудъ 40; самомъ 36 — самому

3, 4, 37, каковому 75, никаковому 46, нѣкому 67 —
каковой 53.

Akuz.: каковъ 2, 43, 53, никаковъ 9, 43; самый 24, всякій 21,
80(x2), 86, нѣкій 2, 3, 17, 82; самого 85, всякаго 51, XIV
(102), нѣкоего 4 — всяко 36, нѣко 8, 14, 41(x2), каково 15,
таково 6, 9, 48, 66, толико X (98); что 7, 20, 21, (24x),
нѣчто 67, ничто 46, 49, 67, (6x), чтогодъ 45, что годъ 48,
69 — саму VIII (96), всяку 3, 41, нѣку 38, 48, 66, 67,
такову 15.

Lok.: самомъ 16, всякомъ 35, 48 — всякому 48, 82, таковому
41; всякому 48, таковомъ 20 — U ženskom rodu Stojković
upotrebljava pored nastavka -oj jedanput i ruskoslovenski
nastavak -ej: самой 17, всякой 11, 41 pored o пыле всяцѣй
62', таковой 6, 41, каковой нибудь 18.

Instr.: всякимъ 78, каковимъ 37, 80, каковымъ нибудь 76, тако-
вымъ 42, толикимъ 4 — самымъ 3, всякимъ IX (97), нѣкимъ 66,
каковимъ 30 — овакомъ 58, нѣкомъ 16, каковомъ 23.

3.3.7.2. Množina

Pregled paradigme

PAD.	N A S T A V A K			% ±NAR.		
	m.	s.	ž.	+NAR.	-NAR.	±NAR.
NOM.	-i, -a, -e	14 10	8/7	4/4	-	-
	-ija	-	-	2/-	100,00	-
GEN.	-ih	2/2	1/1	4/3	-	-
DAT.	-im	4/2	1/1	-	-	-
AKU.	-e, -a, -e	2/2	5/5	6/6	50,00	50,00
	-ija	-	-	1/-	-	-
	-ih	2/2	-	-	100,00	-
LOK.	-ih	-	1/1	1/1	-	-
INS.	-imi	-	1/1	-	-	-

U K U P N O									
OBL.	m.	+NAR.	s.	ž.	m.	+NAR.	s.	ž.	m.
broj	2	-	10	2	-	-	14	16	4
%	11,11	-	71,43	11,11	-	-	77,78	100,0	28,57
uku.	12			2			34		
%	25,00			4,17			70,38		

Primeri i napomene

Ном.: сами 30, 36, нѣки 80, многи 24, 25, 26, (5x), многису 11(x2) — овакова 43(x2), 51, такова 27, 36, IX (97), какова 13 pored каквасу 80 — оваквесу 81, нѣке 66, 69, каковесу 69 pored Многія находятся вещи, ... XI (99), А могутли оваковыя вещи выше кратъ нежели потребно есть, казатися? XIV (102).

Gen.: самыхъ 33, оваковыхъ 31 — онаковыхъ 18 — таковыхъ XIII (101), таковыхъ 11, как'выхъ 55', многихъ 50.

Data.: оваковимъ XV (103), нѣкимъ 39 pored нѣкоимъ XIV (102), многимъ 85 — каквимъ 51 — /.

Akuz.: Stojković upotrebljava i nastavak -e i nastavak -ih za označavanje žigov:

чрезъ нѣке ... мудреце 24, многе 24; А съ каковымъ тѣмо мы восхищеніемъ все естество и насъ самыхъ гледати, ... 30, ..., науке его небесне многихъ есу осіяле, ... 25 — толика 13, такова 24, какова 70, 71, каковаси 3 — никакове 14, нѣке 15, какове 70, многе 16, 35, такове 19 pored таковыя науки XI (99).

Lok.: / — на многихъ мѣстахъ 26 — у самыхъ оныхъ вещехъ 71.

Instr.: / — со ... нѣкими ... разсужденіями 27 — /.

Tendencije:

Kako se iz navedenih primera vidi, Stojković upotrebljava kod zamenica sa morfemom -ov- i duži oblik tipa *kakovo* i kraći oblik tipa *kakvo*; pri tome dolazi duži oblik 59 puta, a kraći samo 5 puta. I jedni i drugi oblik predstavlja odliku srpskog narodnog jezika.⁷⁰

3.3.8. Zamenice sa imeničkom deklinacijom

Našli smo svega dva primera:

Gen.: ... еси, ... у сердце всякія нѣкій законъ усадю, ... 3.

Aku.: ... да ..., сама себе у добротѣтели упражнявамъ, ... 14.

3.4. Brojevi

3.4.1. Osnovni brojevi

3.4.1.1. Broj jedan

Ovaj broj ima kod Stojkovića dva oblika, prvi ima osnovu *jedin* a drugi osnovu *jedan*:⁷¹

Ном.: единъ 13, 19, 43, (5x); еданъ 46, 82 — /; една 3, 17,

18, (11x) — едино 36, 66; едно 57¹; 72, 75, (5x).
 Gen.: одинаго 7, 36, 66; / — /; еднаго 2, 52 — едине 41;
 едне 14.
 Dat.: /; / — единому 49; единому 69 — /; одной XV (103).
 Akuz.: единъ 15, 28, 37, (13x), одинаго 52, 84; еданъ 9(x2),
 45, 59, еднаго 46 — едино 57¹; 66, 68; едно 7, 15, 20, (8x)
 — едину XI (99), XIV (102); одну 27, 28, 64, 81.
 Lok.: /; единомъ 10(x2) — /; единомъ 22 (u funkciji priloga)
 — /; одной 6, 20, 30.
 Instr.: /; единымъ 12, 63¹ — /; однимъ 4 — /; /
 Gen. množ.: /; / — /; / — /; еднихъ 31.

Ako uzmemo u obzir i primere одинакимъ X (98) pored еднако 10, 15, imamo ukupno 52 ili 61,18% primera sa osnovom *jedan* u duhu narodnog jezika, a 33 ili 38,82% primera sa alternativnim *jedin*.

3.4.1.2. Brojevi dva, oba i tri

Broj primera veoma je ograničen:

Nom.: два 15, 16, 17, (6x); оба 28, 30, 72, 74 — / — .72
 Gen.: измежду ова два пута 27 — / — отъ обе стране 16.
 Akuz.: два 84, три 32 — / — две 33, 77, на обе стране 41.

Kako se iz navedenog vidi, oblik nominativa se upotrebljava i u genitivu.

3.4.1.3. Ostali osnovni brojevi

Od ostalih osnovnih brojeva našli smo:

дванадесять 83, bez skraćivanja drugog dela osnove;
 двадесять u okviru rednog broja двадесять второ 2;

тысящу 19 (nom.). Kod ovog primera radi se očigledno o pri-
 loškom obliku jer se javlja ne samo u akuzativu, gde bi
 nastavak -и bio opravdan, već i u nominativu i u geni-
 tivu: 73

тысящу тысящъ 15 (nom.); изъ тысящъ братій 86; у тысящу
 тысящъ круговъ 59, тысящу тысящъ 71 (akuz.).

Osim u već navedenim primerima, genitiv množine dolazi
 još dva puta:

нѣколико тысящъ 9, колико тысящъ 26.

Jedanput se javlja i oblik nominativa množine:

тысящы солнцеъ 60³.

миліонъ миліоновъ свѣтовъ 3.

3.4.2. Redni brojevi

Primeri se ograničavaju na brojeve *jedan, dva i tri*:⁷⁴

Nom.: первый 18, 23, 36 — первое 13, V (93) pored перво 31.

34, 42; второ 32 — втора 33.

Dat.: первому 26 — / — /.

Akuz.: первый 31 — двадесять второ 2; третье 32 — /.

Lok.: / — первомъ 40 — первой 27.

3.5. Glagoli

3.5.1. Present

Da bismo saznali ima li razlika između glagolskih vrsta u odnosu prema njihovoj pripadnosti narodnojezičkom ili rusko-slovenskom sloju, raspodelili smo oblike prezenta i infinitiva po osam Beličevih vrsta.⁷⁵

Primeri i napomene

1. 1. jedn.: почнемъ 21, дойдемъ 21, отвѣствуемъ 49, намѣравамъ 77, велимъ 3, 53 i sl. — Osim u prvom licu jednine glagola *moći* i *hteti* Stojković upotrebljava nastavak -u/-ju i u nizu drugih leksema: могу 3, 22, 29(x2), не могу XIV (102) i sl., хочу 29, 30, 44; вниду 63¹, обращаю 51, разумѣю 34, вопрошаю 70, благодарю 28 i sl.

2. 1. jedn.: Pored uobičajenog -š dolazi dva puta i crkvenoslovenski nastavak -ši i to u glavnom tekstu: даеш 64, отрычешъ 76, благоволишь 64 i sl. — Приближайся коликo выше можеш овой Божества дщери: ... 85, ...; ты мене ... хранили будеш. 87.

3. 1. jedn.: Često se paralelno javljaju oblici sa finalnim -t i oblici sa nastavkom -ø narodnog jezika:⁷⁶ проведе 80 pored проведеть 12; начне 52(x2) pored начнеть 24, 42; може 75, можесе 53 pored можетъ 2, 3, 6, (46x), можетли 20; чует 59 pored чуетъ 12 i sl. Oblik 3. 1. jedn. glagola *spasti* dolazi u duhu ruskog jezika, odnosno u arhaičnoj formi: спадеть 56¹. Glagol *reči* ima dubletne oblike: отречеть 44 pored рекне 27, рекнеть 7.

Glagol *poslati* javlja se u crkvenoslovenskom, odnosno rusko-slovenskom obliku: послеть 40.

BROJ LICE	NASTAVAK	I *			II			III			IV			V			VI			VII			VIII			
		1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
J E D N I N A	1.	-u	11	1	3	-	-	1	-	-	1	-	2	-	-	1	3	4	7	2	-	2	-	-	-	
		-m	6	-	-	-	-	1	-	-	7	-	-	2	-	-	13	-	-	22	1	-	-	-	-	
	2.	-š	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	2	-	-	9	-	-	2	-	-	
		-ši	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	3.	-t	71	8	5	14	-	1	14	1	2	51	3	7	20	1	3	4	1	1	138	15	14	20	2	-
		-ajet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	51	13	24	-	-	-	-	-	-	
		-ějet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-	
		-ø	21	-	-	-	-	6	-	-	5	-	-	3	-	-	117	1	-	10	-	-	1	-	-	
M N O Ž I N A	1.	-m	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	1	6	-	-	-	-	-	-	
		-mi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		-mo	13	-	-	2	-	1	-	-	1	-	-	3	-	-	18	-	-	17	-	-	1	-	-	
	2.	-te	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-	
		-t	16	4	-	1	-	2	-	-	12	1	2	3	-	-	43	4	3	-	-	-	-	-	-	
		-(j)at	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	16	2	2	1	-	-	-	
		-ut**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	1	-	-	-	
	3.	-ø	10	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	24	-	-	1	-	-	-	
PREZENT ukupno		151	13	9	18	-	2	26	1	2	82	5	11	32	1	4	265	26	36	252	19	18	27	2	-	
INFINITIV (-i)		72	2	-	4	-	1	27	1	-	77	10	1	16	6	-	95	8	3	173	16	2	8	-	-	
ukupno		223	15	9	22	-	3	53	2	2	159	15	12	48	7	4	360	34	39	425	35	20	35	2	-	
sve ukupno		247			25			57			186			59			433			480			37			

*Uključujući i pune oblike glagola *hteti*.

**Samo označen gde predstavlja jednačenje sa VI.

Pregled paradigme

BROJ	LICE	NASTAVAK	B R O J		+NAR.	%-NAR.	±NAR.
			OBLIKA	LEKSEMA			
J E D N I N A	1.	-u	*12/11 26/6	2/2 26/6	75,00	8,82	15,18
		-m	52/51	38/38			
	2.	-ši	2/2	2/2	-	10,53	89,47
		-š	17/17	16/16			
	3.	-t	492/390	247/200	29,48	70,52	-
		-đ	164/163	97/97			
M N O Ž I N A	1.	-m	11/10	9/8	83,58	16,42	-
		-mi	1/1	1/1			
		-mo	56/56	40/40			
	2.	-te	6/3	6/3	-	-	100,00
	3.	-t	121/101	80/70	29,37	70,63	-
		-đ	42/42	32/32			

	OBLICI	U K U P N O			ukupno
		+NAR.	-NAR.	±NAR.	
JEDN.	broj	214	398	28	640
	%	33,44	62,19	4,37	100,00
MNOŽ.	broj	98	112	3	213
	%	46,01	52,58	1,41	100,00
ukupno	broj	312	510	31	853
	%	36,58	59,79	3,63	100,00

*Prvi se red odnosi na oblike glagola *moći* i *hteti*.

1. 1. množ.: I u prvom licu množine postoji paralelna upotreba nastavaka ruskoslovenskog i narodnog jezika:

можемо 42, 65, 67(x2), 83 pored можемъ 33, 50; будемо 30 pored будемъ 28, 36; ВИДИМО 32, 45, 67, 69 pored ВИДИМЪ 87(x2); МЫСЛИМО 67 pored МЫСЛИМЪ 50 i sl.

Jedanput Stojković upotrebljava nastavak *-mi* koji je i u srpskohrvatskom jeziku bio često u upotrebi kod atematskih glagola: ИМАМЪ 36.

2. 1. množ.: Našli smo svega šest primera:

пойдете 54, будете VIII (96), примате VI (94), живите 54, мыслите VIII (96), носите 54.

3. 1. množ.: иду 40 pored иДУТЬ 70; стану 52 pored станУТЬ 15; виде 26, 71, 76 pored ВИДЯТЬ 51 i sl.

Pored ruskoslovenskog nastavka *-(j)at* u primerima ДОХОДЯТЬ 67, ЗАВИСЯТЬ 30, ЛЮБЯТЬ 36, ПОДЛЕЖАТЬ 51 i sl., kod glagola VII i VIII vrste nalazimo u ovom licu i analoški nastavak *-ut* (<ѣт>): НОСУТЬ 3, ЧИНУТЬ 36, ДЕРЖУТЬ 47. Na analoški formirane narodne oblike (*nosu*, *činu*, *deršu* /*dršu?*/) Stojković dodaje finalno *-t* kao obeležje, zapravo nastavak 3. 1. množ.; stvarajući na taj način hibridne forme, tipične slavenosrbizme.

Oblik glagola *živeti* predstavlja arhaizam starog glagola *žiti*: ЖИВУТЬ 13, 32, 38, 80.⁷⁷

Tendencije

a) Mada je ukupna frekvencija upotrebe oblika sa finalnim *-t* i bez njega gotovo ista u 3. 1. jedn. i u 3. 1. množ., ima u tom pogledu bitnih razlika između opšte tendencije i stanja u VI i VII vrsti (v. prvu tabelu u t. 3.5.1). Ove se vrste međusobno bitno razlikuju u upotrebi nastavka *-t*. Odnos između broja oblika sa *-t* i broja oblika sa narodnojezičkim nastavkom *-ø* iznosi u jedini VI vrste 34,64% : 65,36% a u množini 89,58% : 10,42%. Obratnu sliku pruža VII vrsta u kojoj u jedinici preovladavaju oblici sa *-t* (93,24%) dok imamo u množini nešto više oblika u duhu narodnog jezika (52,17%).

b) Kod glagola *imati* Stojković upotrebljava dve osnove *ima-* i *imě-*:

1. 1. jedn.: ИЙМАМЪ 77 — ИМѢЮ 55³, 86;
2. 1. jedn.: ИМАШЬ 8 — /;
3. 1. jedn.: ИМА 25, 36, 40, (10x) pored ИМАТЬ 42, 67, 78, XI (99), ИЙМА 3, 10(x2), 37(x2), (9x) — ИМѢЕТЬ 37, 46, 67, (7x), ИМѢЕТСЯ XIV (102);
1. 1. množ.: ИМАМО 67 pored ИМАМЫ 36 — ИМѢЕМЪ 83;
2. 1. množ.: / — /;
3. 1. množ.: ИМАЮТЬ 49, 66, 76 — ИМѢЮТЬ 11, 32, 71, (5x), НЕ-ИМѢЮТЬ 70.

Kako se iz navedenih primera vidi, oblici sa osnovom *imě-* imaju isključivo ruskoslovenske, odnosno ruske nastavke. Kod primera sa osnovom *ima-* preovladavaju, očekivano, nastavci koji pripadaju narodnom jeziku (odnos u glavnom tekstu između pri-

mera sa ruskoslovenskim nastavcima i primera sa nastavcima narodnog jezika iznosi 7 : 22).

Ako se računaju oblici glagolskog prideva radnog (ИМАО 4, 15, 40, (7x), ИМАЛА 16(x2), 25, ИМАЛО 31, 45, 48, ИМАЛИ 17, 65, ИМАЛИСУ 66, ИМАЛЕ 82 — ИМѢЛИ IV (92) i infinitiva (ИМАТИ 23, 33, 41, (6x) — ИМѢТИ 60, XV (103), osnova *ima-* dolazi 53 puta a osnova *imě-* 19 puta.

c) Oblici sa fonemom *-d-* u nastavku ograničavaju se na glagole *dati* i *znati* i složenice tih glagola ali se javljaju ne samo u 3. l. množ.:

1. 1. jedn.: ЗНАДЕМЪ 30 pored НЕ ЗНАМЪ 9, НЕЗНАМЪ 20, ЗНАЮ 72¹;

3. 1. jedn.: ДАДЕТЬ 60 pored ДАСТЬ 40, 61³, ДАМУ (= да му) 14;
ПОЗНАДЕТЬ 87 pored ЗНА 33, НЕЗНА 23, ЗНАЕТЪ 22;

1. 1. množ.: ДАДИМЪ 73³ (imperativ) ali НЕ ЗНАМО 36;

3. 1. množ.: ПРЕДАДУТЬ 11, ПОЗНАДУ 38 pored ЗНАЮТЬ 27, XV (103).

d) U poeziji Stojković ne upotrebljava nijedan primer sa nastavkom narodnog jezika, a u posveti, odnosno u predgovoru ima svega dva primera: МОЛИМЪ XIV (102, 1. 1. jedn.), ТРЕБА XII (100).

e) Oblike složenica glagola *ići* v. u t. 2.6.1.

3.5.2. Infinitiv

Infinitiv ima u "Kandoru" nastavke *-ti* i *-ići*:

распростирати 31, пояти 64¹, чути 7, вѣровати 50, отвѣтствовати 77, боятисе 27, любитисе 3, судитися 42, прострѣтися 84; избѣщи 78, рещи 6, моши 7, 19, 42, (7x) i sl.

Puni se oblik čuva i u konstrukcijama za obrazovanje futura (primere v. u t. 3.5.7.4).

U poeziji se četiri puta iz metričkih razloga izostavlja finalno *-t*: БЫТ' 56, ПѢТ' 57, 58, ЗРѢТ' 58.

U vezi sa oblicima infinitiva možemo navesti sledeće karakteristike:

a) Glagol *ići* ima infinitiv *iti*: ИТИ 8, 9, 10(x2), (8x), ВЗЫТИ 5, 24, ДОЙТИ 10, 22, 26, (12x) i sl.

b) Glagoli tipa *stignuti/stići* koji mogu da imaju infinitiv i po III i po I vrsti kod Stojkovića imaju dosledno infinitiv po III vrsti: ДОСТИГНУТИ 10, 35, 65, ДОСТИГНУТИСЕ 50, ДОСЯГНУТИ 83, ИЗВЕРГНУТИ 76, МАКНУТИ 19, се ОТТЕРГНУТИ 19, ПОДВЕРГНУТИ 68, 77, ПОСТИГНУТИ 2, ПРОНИКНУТИ 15, 44, XII (100) i sl.

Prelaženja glagola ovog tipa u VII vrstu, što bi predstavljalo

"izrazitu dijalekatsku vojvodansku osobinu"⁷⁸, nema.

c) Odnos između broja iterativa sa -ivati i broja iterativa sa -avati iznosi 5 : 29: описивати 32, оплакивати 49, предска- зывати 4, приписивати 71, називати 22 — возвышавати 54, изяснявати 83, исполнявати 11, 48, 74, X (98), ошущавати 18 i sl.

d) Infinitiv glagola *dobijati/dobivati* ima oblik добијати 3 pored добыва 52 (3. 1. jedn.).

e) Glagoli VII vrste sa infinitivnom osnovom na -š izjedna- čavaju se nekoliko puta sa onima sa osnovom na -i: летити 5 pored летѣти XI (99), жити 29, 54, желити 25, 29 i sl.

3.5.3. Imperativ

Zbog poučnog karaktera teksta, imperativ se javlja pri- lično često.

a) Sintetične forme

Pregled oblika

LICE	NASTAVAK	B R O J		+NAR.	%	±NAR.
		OBLIKA	LEKSEMA			
2. j.	-j	27/26	17/16	-	-	100,00
	-i	51/41	35/27			
1. m.	-m	6/5	4/3	-	100,00	-
2. m.	-jte	2/-	2/-	-	-	100,00
	-ite	4/1	4/1			

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	-	5	68	73
%	-	6,85	93,15	100,00

Primeri i napomene

2. 1. jedn.: Nastavci se poklapaju sa onima u današnjem knji- ževnom jeziku:

дай 51, 87(x2), дѣлай 36, приближайся 85 i sl., благодѣ- телствуй 85, следуй 48; вратисе 11, дозволими 22, 45, помози 20, найдисе 12, научи 64 i sl.

Složenice glagola *statí* imaju imperativ na -j: оstay 6, уstay 29(x3), 81.

1. 1. множ.: возлюбимъ 37, дадимъ 73³, осладимъ 37, Подвигнемся

37(x2), уподобимся 37.

2. 1. множ.: воздейте 61³, пойте 61³; живите 54, примите VI (94), хвалите 61³, двигн'те 61³.

Negirani oblik dolazi samo dva puta: не пощади 17, неостав' 64³.

U poeziji se oblik *budi* odnosi, samo dva puta, na 3. 1. jedn.:

Хвално буди, имя ти, ... до вѣкъ вѣка буди ... свято имя твое Творче! 74.

b) Analitične forme

Tri puta Stojković upotrebljava za 3. 1. jedn. konstrukciju *neka + present*:

Отъ себе самага нека всякій почне - нека разсуждава - ... 44, неками всякій скажетъ 70.

Nekoliko puta se javlja i konstrukcija *da + present* za iskazivanje imperativnog značenja i to

1) *da + present glagola biti* u 3. 1. jedn. i множ.:

То быти да будетъ вашъ трудъ ... 54, Благость твоя да будетъ надомною ... 29; Благополучіе братіе мое, благополучіе цѣлаго свѣта да будутъ конецъ всѣхъ моихъ предприятий. 29 i sl.

2) *da + present drugih glagola*:

Ova se konstrukcija koristi pretežno u 1. 1. множ.: Да узмемо о Кандоре! единого скота. 52, Дай да посмотримо свѣтъ овай Физическій, ... 51 i sl. ali jedanput i u 3. 1. множ.: ... разумъ, умъ, тако да дѣйствуютъ, да ... 36.

3.5.4. Acrist

Pregled paradigme⁷⁹

BRČJ	LICE	NASTAVAK	B R Č J		+NAR.	%		±NAR.
			OBLIKA	LEKSEMA		-NAR.		
J E D I N I A	1.	-h	6/1	6/1	-	-	100,00	
		-oh	1/-	1/-				
	2.	-	-	-	-	-	-	
		-	-	-				
J E D I N I A	3.	-ø	19/13	15/9	-	-	100,00	
		-st	1/-	1/-				
	1.	-hom	1/-	1/-	-	-	-	
		-	-	-				
MNOŽINA	2.	-	-	-	-	-	-	
	3.	-ša	1/-	1/-	-	-	-	

Primeri i napomene

1. 1. jedn.: содѣлахъ 86, общахъ XIV (102), написахъ IV (92), трудихся XV (103), удовлесотворихъ XV (103); немогохъ XV (103).
3. 1. Jedn.: донесе 25, измери 73¹, позна 84 i sl.
Aorist glagola *biti* ima oblik *bist*:
1. 1. množ.: разговорахомся XIV (102).
3. 1. množ.: искусиха XV (103) sa ruskoslovenskim refleksom nazala prednjega reda.

Kako se iz iznesenog materijala vidi, aorist se gradi od glagola svršenog vida i njegovi nastavci se poklapaju, osim nastavka *-ša* u 3. 1. množ. i oblika *bist*, sa onima u današnjem srpskohrvatskom književnom jeziku.

Zanimljivo je to da se gotovo polovina oblika aorista (14 od ukupno 29) javlja van glavnog teksta. Verovatno je Stojković upotrebu aorista smatrao oznakom "višeg stila" i zbog toga ga relativno češće upotrebljavao u posveti i poeziji što je inače i odlika Rajićevog jezika.⁸⁰

3.5.5. Imperfekat

Pregled paradigme

LICE	NASTAVAK	Б Р О Ј		+NAR.	% -NAR.	±NAR.
		OBLIKA	LEKSEMA			
1. je.	-h	1/-	1/-	-	-	-
3. je.	-(ja)še	71/70	48/47	-	-	100,00
	be	1/-	1/-			
3. mn.	-(ja)hu	30/30	25/25	-	-	100,00

Primeri i napomene

1. 1. jedn.: взирахъ XV (103).
3. 1. jedn.: глядаше 84, приближаше 82, советоваше 22, царствоваше 81, обновляше 8, облекаше 28 i sl.
3. 1. množ.: оглашаху 19, падаху 41, начаху 59, пресѣцаху 15, возвышавашуся 79, зауставляху 41 i sl.

Tendencije

- a) Stojković nema nijedan primer sa nastavkom *-ijaš*.
- b) Glagol *čiti* ima oblik *идяше* 41 a glagol *moći* *могаше* 16, 40 i *могаху* 79, не *могаху* 8, 15(x2).

c) Pored oblika бѣше 5, 7, 14, (7x), бѣху 15, 16, 82, 84 dolazi jedanput, u poeziji, crkvenoslovensko št 56.

d) Za razliku od aorista se gotovo svi primeri imperfekta (101 od ukupno 103) javljaju u glavnom tekstu.

3.5.6. Participi, glagolski pridevi i glagolski prilozi⁸¹

3.5.6.1. Particip prezenta aktivni - glagolski prilog sadašnji

a) Oblici participa prezenta aktivnog imaju ruskoslovensko -šć- kao inicijalnu fonemu nastavka i pripadaju, najčešće, celom svojom morfonološkom strukturom ruskoslovenskom jezičkom sloju (živuščago, želajuščii i sl., v. primere u t. c).

b) Obrazovanje oblika glagolskog priloga sadašnjeg odgovara stanju u današnjem književnom jeziku. Odstupanje od te norme ogleđa se samo u jednom od ukupno 52 primera: Pored očekivanog живѣти 23 dolazi i oblik живутѣ 20, što se može objasniti ili uticajem drugih glagolskih vrsta ili upotrebljavanjem starog oblika u 3. l. množ. prezenta (v. o tome u t. 3.5.1).

c) Radi ilustracije navodimo spisak leksema koje se javljaju i u obliku glagolskog priloga sadašnjeg koji pripadaju i na fonetskom i na morfološkom planu narodnom jeziku (izuzetak predstavlja jedino primer 11 gde dolazi umesto očekivane foneme -d- grupa -šd-) i u obliku participa prezenta aktivnog:

- 1) боѣтѣсе 10, 76 — боящесе главе 66;
- 2) будутѣ да 22, 35, 49, 75, 78, isključivo u značenju "pošto" — будуща жизнь 77, будущу жизнь 48, за будущее 7;
- 3) видѣти 6, 15, 35, 45, невидѣти 14 — всевидяще 72, все-видящимъ окомъ 66;
- 4) знаѣти 35, незнаѣти 9, 64 — всезнающе 72;
- 5) желѣти 9 — желающii 11;
- 6) живѣти 23 pored живутѣ 20 — божества ... живущаго 76;
- 7) не могутѣга (= не могуѣи ga) 23 — Кандоръ ... не могуѣий 14, могутѣе благополучіе 75 i sl.;
- 8) певаѣти 7 — со поющ'ми ... птицы 61³;
- 9) идутѣ 18 u značenju "hodeći" — у предиущему ... союзу 78;
- 10) преходѣти 43 — Тма ... исходяща 28, заходящаго Солнца 28;
- 11) разсуждаѣти 31, 35 — разсуждающаго ... человека 34, 35;
- 12) стоѣти 11, 29, 79 — нас ... стоящихъ 10;
- 13) хотѣти 27 — хотящаго 34, хотящимъ 25.

Stojković upotrebljava, dakle, paralelno oblike participa

prezenta aktivnog, u pridevskim funkcijama, i glagolski prilog sadašnji, sa istom funkcijom koju on ima i u današnjem srpsko-hrvatskom književnom jeziku, što se lepo vidi iz sledećih primera:

... разговараютьи съ родителемъ моимъ о наукахъ умъ нашъ
просвѣщающихъ, за никакое Градъ отъ него толико слушао
нисамъ, колико за тай. 9, ... шевъ ... трепетушими крыли у
чистый воздухъ себе узвышаваютьи радость свою являетъ, ... 1.

Ovaj posledni primer i primer Истина ... боетъисе, жилища своя сокрыва, ... 10 upućuju na to da se kod oblika sa nastavkom -ѣи stvarno radi o glagolskim priložima sadašnjim a ne o oblicima sa "dvojakom transformacijom" koji se mogu tumačiti ili kao participi u atributivnoj funkciji ili kao glagolski prilozi sadašnji jer je za dvojaku transformaciju neophodna kongruencija particip - imenica, i naš primer bi morao da glasi *Истина ... боетъисе, ... Pošto nema kongruencije ni kod drugog primera ove vrste (v. gore), možemo, sa isvesnom sigurnošću, smatrati glagolskim priložima i primere tipa Онъ ... стоетъи овако продолжить ... 11, u kojima se nastavak glagolskog prideva sadašnjeg poklapa sa nastavkom participa.⁸² Tome ide u prilog i činjenica da se oblici na -ѣи dosledno javljaju sa grafemom -и a ne sa grupom -иѣ što bismo u jedнини očekivali kao pridevski nastavak (v. u t. 1.1.2.3).

d) U poeziji se upotrebljava jedanput ruski oblik glagolskog priloga sadašnjeg:

Ты отъыве вѣрный пой
побуждая все естество! (62')

3.5.6.2. Particip preterita aktivni - glagolski prilog prošli

a) Najčešće Stojković ima oblike sa nastavkom -вѣ(и):

двигнувши 85, изгубивше 46, послѣдовавшихъ 25, узевши 24,
59 i sl.

b) Kod složenica glagola *иди* dolaze sledeći oblici:

дошедше 56', прешедшии 15 pored дошавши 16.

c) Nastavak -ѣи se javlja i kod jedinog još nađenog primera sa osnovom na suglasnik: проведшии 68.

d) Samo po jedanput, i to u poeziji, Stojković upotrebljava nastavke -в i -ѣ: ополчився 58'; претекъ 63'.

e) Kao i u prezentu, Stojković ima i u perfektu paralelnu upotrebu oblika participa (u pridevskim funkcijama) i gla-

golaskog priloga (u istoj funkciji kao u današnjem književnom jeziku). Ova se postavka naslanja:

1) na činjenicu da kod oblika u pridevskim funkcijama u nastavku nominativa muškog roda (primera za ženski ili srednji rod nema) dolazi dosledno grafemska grupa -иЙ (u jedn.), odnosno -иИ (u množ.) a kod oblika u funkciji glagolskog priloga, takođe dosledno, -И:

... животь свой жалостно проведшій человекъ ... 68, ..., да хотѣвшіи правымъ путемъ ити у нихъ [putove] недойдуть 26 i sl. — Онъ видѣвши да э то веть повысоко, отъ своего мѣста устанеть, ... 11, ... они легку вечеру къ себи узевши раз-отавесе, ... 59 i sl.;

2) na analogiju prema prezentu (v. u. t. 3.5.6.1 c).

3.5.6.3. Particip prezenta pasivni

Popridevljeni oblici nekadašnjeg participa prezenta pasivnog se javljaju ukupno 28/23 puta:

благоухаемыхъ травицъ 31, непоколебимымъ духомъ 86, Ходъ му э влекомя. 46 i sl.

3.5.6.4. Glagolski pridev radni (particip preterita aktivni II)

Pregled oblika

BROJ	NASTAVCI	B R O J O B L I K A		
		MUŠKI ROD	ŽENSKI R.	SREDNJI R.
JEDNINA	-o, -la, -lo	180/180	46/42	62/59
	-l	19/11	-	-
MNOŽINA	-li, -le, -lo	75/67	16/16	6/6
	-li	-	3/2	-
uz broj DVA	-la	2/2	-	-

U K U P N O				
OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	204	13	168	385
%	52,99	3,38	43,63	100,00

Primeri i napomene

Jedn.: U muškom rodu Stojković upotrebljava pretežno nastavak -o narodnog jezika: клекао 64, слушао 9, 20, совѣтовао 9 i sl.

Primeri sa finalnim -l javljaju se ili u potencijalnim konstrukcijama ili uz puni oblik pomoćnog glagola u emfatičkim frazama:

А могль бы ихъ мыслити, да му солнце очи не просвѣтитъ? 13, ...; кой ово зналъ не бы, ... XIV (102); Первая моя днесъ былъ еси мысль, ... 28, ..., руководитель мы былъ еси чрезъ Лабиринтъ жизни моя до днесъ. 86, Пособіемъ могущества твоего свѣтъ видѣль есмь: ... 86 i sl. — заслужила з, истекла 76, родилася 86 i sl. — благоволило 22, VI (94), не стало 38, попелосе 79 i sl.

Množ.: Stanje u množini odgovara, sa tri izuzetka, današnjoj književnoj normi:

народы ... ималису 66, Други ... нису погодили 24, Чтосмо ... желили и уповали, ... 44 — очи мое ... видиле есу 18
Горе сусе ... разпростерле 19, Луче ... есу осіяле 25 i sl.
ali i: аще бы [stvaril] у сраженіе дошли XI (99), Неке ...
главе мыслили есу 66, Рода и чапля ... долге ногесу требовали 69 i dalje — ... есу изваяна была поля елусейска ...
16, ударенія сердца ... есусе усугублявала 19, дѣла ...
нису дѣствія своя получила 47.

Tu navodimo i oba primera sa nastavkom -la uz broj dva:

... она два долазила есу ... 23, ..., где бы ова два конца противостояла ... 35.

3.5.6.5. Glagolski pridov trpni (particip preterite pasivni)

Ovaj se nekadašnji particip kod Stojkovića obrazuje istim sufiksima kao i u današnjem književnom jeziku i to sufiksom -en- (148/133 puta), sufiksom -n- (19/17 puta) i sufiksom -t- (21/20 puta).

Što se distribucije tih sufiksa tiče, možemo konstatovati sledeće:

a) Sufiks -en- dolazi kod glagola I i VII vrste:

влечены 66, доведенъ 47, реченаго 15 i sl.; возбуждены 25, награждена 31, священнаго 8 i sl.

b) Sufiks -n- употребљава се код глагола са основом на -а-:

дароване 69, нечувствовано 41, изваяна 16, невоздѣлано 21, постану 9, сказанныхъ 80 i sl.

c) Sufiks -t- Stojković пише

1) dosledno kod glagola sa osnovom na -и- i -р-:

двигнутима 60, измѣнута 8, раскута 4 i sl.; распростертъ 79, распростерте 10;

2) takođe dosledno kod glagola dati:

- дать 69, дато 4, издаты 52, предать 3;
- 3) kao dubletni oblik prema -ен-:
- открытое 11, сокрыта 9 pored покрывень 1, покрывена 4, 7, 15, покрывенно 44, I³ (89), XIII (101);
- 4) u sledećim pojedinim primerima sa osnovom na -а-, odnosno -и-:
- саписато VII (95), начатое 14, отерате 39, превезать 77, растерата 28, узбрато 20, превыту 7.

3.5.6.6. Frekvencije participa i glagolskih prideva i priloga

Particip prezenta aktivni (-šš-)	92/80
Glagolski prilog sadašnji (-aš) (-ja)	52/52 1/-
Particip preterita aktivni	14/11
Glagolski prilog prošli	19/18
Particip prezenta pasivni	28/23
Glagolski pridev radni (Particip preterita aktivni II)	410/386
Glagolski prilog trpni (Particip preterita pasivni)	188/170
u k u p n o	804/740

3.5.7. Složena vremena

3.5.7.1. Perfekat

a) Pored 181 slučaja u kojima za obrazovanje perfekta služi enklitički oblik pomoćnog glagola, uključujući i primere sa oblikom *se*, dolazi u 62 ili 25,51% od ukupno 243 primera, koji *se* javljaju u glavnom tekstu, puni oblik:

се ... губио 5, толико се ... страшио 5, а ... поставио 37, ..., коимъ а его животь смерть, смерть есть животь быо 24, есть ... была 5, есть нашао 44, позналисмо 42, мномо ... дошли 12 pored мы есмо стояли 82, ималису 66, су ... пытали 18 pored есу были 20, есу принимали 66 i sl.

Kako se iz navedenog vidi, Stojković upotrebljava enklitički oblik *se* u 3. 1. jedn. za obrazovanje perfekta. U 12 slučajeva dolazi samo oblik *se* dok se u 7 primera upotrebljavaju i oblik *se* i puni oblik *jest*:

есть усудио се 23, се есть родила 10, предавало се есть 23 i sl.

- b) Svega 6/4 puta Stojković ima perfekat bez pomoćnog glagola:⁸³
- ..., кто не жилъ нашъ сей въкъ? 54³, ... дондеже одну вещь не понялъ къ другой не ити, ... XIV (102), Умолчала при-

рода. Всяка травка главу подклонила. 28 i sl.

3.5.7.2. Pluskvamperfekat

Pluskvamperfekt dolazi tri puta i to

a) dva puta u obliku konstrukcije *помоћни глагол + глаголки pridev radni glagola biti + глаголки pridev radni*:

до дверей ея есть дошао бы 24, Между тымъ се буря веть нечто утишала была. 64;

b) jedanput kao konstrukcija *glagolski pridev radni + imperfekta glagola biti*:

Очи его - кое упале бяху - преобратесе у живе и божественнаго нѣкаго огня полне. 84

3.5.7.3. Frekvencije preteritalnih vremena

V R E M E N A	FREKVENCIJA	
	broj	%
Perfekta	250	74,63
Imperfekta	72	21,49
Aorist	10	2,99
Pluskvamperfekta	3	0,89
u k u p n o	335	100,00

3.5.7.4. Futur I

Stojković obrazuje futur I na tri načina:

a) *enklitički oblik glagola hteti + infinitiv*:

U svim primerima se upotrebljava puni oblik infinitiva, a u 40 od ukupno 46 primera *помоћни глагол* stoji odvojeno od infinitiva:

дойтитѣ 44, сочиняватитѣ 53, наититѣмо 31, вратитѣесе 71(x2), 72; тѣе ... слѣдовати 76, тѣешъ ... добыти 85, овдетѣесе ... насытити 17 i sl.;

b) *prezent glagola biti + infinitiv*:

продолжавати будемъ 28 (1. 1. множ.), жнети будетъ 54, до-быти не будетъ v (93) i sl.

Tu svrstavamo i primere sa drugim predikatskim dopunama: ... солнце будетъ предъ тобомъ. 11, ..., да воспоминаніе дѣлъ нашихъ всегда съ радостію за насъ соужено будетъ. 37 i sl.

c) *prezent glagola svršenog vida*:

Ovaj način obrazovanja futura Stojković upotrebljava 20

puta u poeziji. Navešćemo samo jednu strofu:

Там' въ свѣтлости азъ то узрю,
что на земли темно бѣ,
И въ вѣчности я то прозрю,
непонятно что бысть здѣ. (56)

Van poezije se znatno rede javlja oblik prezenta glagola svršenog vida za označavanje futura:

... како онѣ [obлак] отступитѣ, осіяетъ насъ свѣтъ. 10;
..., но одѣяніе ово у коему является можетъ быти не будетъ
всѣмъ неповолно а нѣкоимъ къ забавленію послужитъ. XIV (102)
i sl.

Pojedine konstrukcije imaju sledeće frekvencije:

frekvencija konstr.	broj	+NAR.	% -NAR.	±NAR.
a	46/46	75,41	24,59	-
b	21/13			
c	26/2			

3.5.7.5. Futur II

U čitavom delu postoji samo jedan primer. Za označavanje futura II služi prefiks *из-* + *present*:⁸⁴

А съ каковымъ тѣмо мы восхищеніемъ все естество и насъ
самыхъ гледати, када сами себи казати уземѣмо: человеце!
тыси безсмертенъ! 30 i dalje.

3.5.7.6. Potencijal⁸⁵

Za izražavanje potencijala Stojković upotrebljava

a) konstrukciju *bi* (za sva zastupljena lica u oba broja) + *glagolski prilog radni*:

1. jedn.: рекаобы 2, 14, 16, (5x), когда бы я изчислио 4,
да бы я ... могао 58 i sl.;
2. 1. jedn.: акобы ты ... снишао 76, акобысе ты ... попео 76;
3. 1. jedn.: кто бы то ... чинити могао 66, где бы она ...
дошла 36, тобы человечество нещастно было 65; могъ бы 13 i sl.
1. 1. množ.: да бы мы ... могли 33, небы мы ... увезлисе 43,
ако мы небы ... имали 65 i sl.;
2. 1. množ.: — ;
3. 1. množ.: гдѣ бы благодатне нѣне луче ... небыле 10, аки бы
главе свое сокрыти хотѣли 59, даби слабы мудршии ... по-
стали XI (99) i sl.;

b) konstrukciju *bi* + *infinitiv*:

... ову спасителну науку само они у сумњѣне бы довести ради, коихъ поступки живота и беззаконія до тогъ безумія доводе: ... 76.

c) konstrukciju *bi + present*:

Я отвѣствуемъ небы. 49..

Pojedine konstrukcije imaju sledeće frekvencije:

frekvencija konstr.	broj	+NAR.	-NAR.	±NAR.
a	90/80	-	-	100,00
b	1/1			
c	1/1			

3.5.8. Помоћни glagoli

3.5.8.1. Oblici pomoćnog glagola *jesam*

1. 1. jedn.: ЕСАМЪ 37 pored ЕСМЪ 6, 9, 86, IX (97), НИСАМЪ 9, 18 — САМЪ 21(x2), 22, 32, (7x), ЯСАМЪ 6, 17, 18, (8x), НАМЪЯСАМЪ 6 i sl., (ukupno 26x).
2. 1. jedn.: ЕСИ 3, 5, 28, (7x), НЪСИ 63³ — СИ 4, 64(x2), 79, (9x), ТЫСИ 13(6x), 28, 30(x2), (11x), КАКОВАСИ 3 i sl., (ukupno 29x).
3. 1. jedn.: ЕСТЬ 3, 4, 5(3x), (132x), Н Е 3, 9(x3), 10(x3), (43x) pored НЪЕСТЬ 55³, 57³, 58³, (8x, samo u poeziji i posveti) — Э 2(6x), 3, 4, (159x), ОВОЕ (= ovo je) 46, КТОЕ (= kto je) 70(x2) i sl., (ukupno 7x).
1. 1. množ.: ЕСМО 82, НИСМО 82 — МЫСМО 12, 42, 83, ЧТОСМО 44, ПОЗНАЛИСМО 42 i sl., (ukupno 7x).
2. 1. množ.: / — ОТЕ V (93).
3. 1. množ.: ЕСУ 8, 9, 15(x2), (36x) pored СУТЬ 10, 18, 87, (13x, od toga 10x u posveti, odnosno poeziji); НИСУ 21, 24, 46, (6x) — СУ 18(x2), 20, 23, (10x), МНОГИСУ 11(x2) i sl., (ukupno 42x).

Raspored pozitivnih oblika u glavnom tekstu prema njihovoj jezičkoj pripadnosti ovako izgleda:

OBLICI	+NAR.	-NAR.	±NAR.	ukupno
broj	306	6	110	422
%	72,51	1,42	26,07	100,00

Tendencije

a) Određni oblici u glavnom tekstu isključivo pripadaju

narodnojezičkom sloju.

b) U posveti i poeziji se javljaju samo crkvenoslovenski, odnosno ruskoslovenski i neutralni oblici.

c) Upadljiva je česta upotreba punog oblika. Što se frekvencija pozitivnih oblika u raznim funkcijama tiče, nalazimo sledeću sliku:⁸⁶

		frekvencije u glavnom tekstu		
		u preteritu	u prezentu	ukupno
puni oblik	broj	63	91	154
	%	40,91	59,09	100,00
enkl. oblik	broj	170	98	268
	%	63,43	36,57	100,00
u k u p n o		233	189	422

3.5.8.2. Oblici pomoćnog glagola *biti*

1. 1. jedn.: будемъ 14, 21, 22.
2. 1. jedn.: будеши 87.
3. 1. jedn.: будетъ 6(x2), 11, 13, (22x).
1. 1. množ.: будемо 30 pored будемъ 28, 36.
2. 1. množ.: будете VIII (96).
3. 1. množ.: будутъ 7, 28, 29, (5x).

3.5.8.3. Oblici pomoćnog glagola *hteti*⁸⁷

Svi oblici odgovaraju onima u današnjem književnom jeziku:

1. 1. jedn.: нѣтъу 44(x2), 49 — ятъу 53(x2), 54, 70, 77, ятъу се 54, 85, кадтъу 19 i sl., (ukupno 10x).
2. 1. jedn.: / — тѣшь 85, тытѣшь 31, овдетѣшь 17.
3. 1. jedn.: нѣтъе 42, 76 — тѣе 10(x2), 47, 75(x2), (7x), тотѣе 31, землятѣе 53 i sl., (ukupno 22x).
1. 1. množ.: / — тѣемо 30, тамотѣемо 43, 44(x2).
2. 1. množ.: / — /.
3. 1. množ.: / — садтѣе 12, илитѣе 53(x2), овдетѣе се 17 i sl., (ukupno 6x).

4. ZAKLJUČAK

1) Stojković upotrebljava uglavnom morfološki a ne fonološki pravopis. Od grafemskog fonda (v. u t. 1.1) izdvajamo na ovom mestu samo grafemu *ѣ* koja služi isključivo za beleženje pomoćnog glagola *је*. Najprogresivnijom crtom u ortografiji se može smatrati upotreba ligature *ѣѣ* za označavanje foneme *ě* koju su pre A. Stojkovića upotrebljavali i drugi srpski pisci (v. A. Mladenović, Sava Mrkalj i njegovi prethodnici, 170 i dalje).

2) Na fonetskom planu prevladuje ruskoslovenski jezički sloj. Neke se ruskoslovenske, odnosno ruske osobine (*ѣ* > *ol*, čuvanje inicijalnog *ě*-, oblik *kto* zamenice *tko*, oblik *ves* zamenice *sav*, oblik *delovëk*) dolaze bez izuzetka.

Refleks *ѣ* > *ja*; *ѣ*, *b* > *o*, *e*; *ěđ*, *jt* i *ěđ*, *ž*, *jd* umesto *ě* i *đ*; *vb(z)-* > *vo(z)-*; čuvanje finalnog *-l*⁸⁸ dolaze u 1.248 ili 58,70% primera dok se odgovarajući refleks *i* narodnog jezika javljaju samo u 878 ili 41,30% primera. Sličan se odnos može očekivati i kod refleksa samoglasnog *r* gde u 166 slučajeva dolazi sekvenca *er* (6 puta narodni *ѣ*, 7 puta *or*), pri čemu se ne može pouzdano reći u kojim se primerima radi stvarno o fonemskoj sekvenci *er*, a u kojim samo o grafijskom znaku za vokalne *ѣ*.

3) Na morfološkom se planu pruža sasvim drukčija slika. Nekoliko oblika ima češće ruskoslovenski nastavak: gen. jedn. prid. m. i sr. r. *-ago* (100%, kod zamenice sa pridevskom deklinacijom 88,62%), dat. množ. imen. ž. r. *-am* (100%), gen. množ. imen. sva tri roda *-ov/-ev*, *-ø* (94,83%), prezentski oblici glagola (59,79%), oblici 3. l. prisvojnih zamenica *jego*, *jeja*, *ih* (89,02% pored narodnih *nëne*, *njihov*, 10,98%). Ali u većini oblika narodni nastavci imaju prevagu: lok. jedn. imen. m. i sr. r. *-u* (94,41% pored *-ě*, *-(ij)ě*, 5,59%), gen. jedn. imen. ž. r. na *-a* - nastavak *-e* (65,57% pored *-i*, 34,43%), dat. i lok. jedn. imen. ž. r. na *-a* - nastavak *-i* (95,71% pored *-ě*, 4,29%), instr. jedn. imen. ž. r. na *-a* - nastavak *-om* (83,33% pored *-oju/-eju*, 16,67%; kod imen. ž. r. na *-ø* dolazi dosledno nastavak *-iju*), nom. i akuz. imen. ž. r. na *-a* i akuz. množ. imen. m. r. *-e* (88,49% pored *-i*, 11,51%); gen. jedn. ž. r. prid.-zam. dekl. *-e*

(70,45% pored *-ija*, *-jeja*, 29,55%), instr. jedn. ž. r. prid.-zam. dekl. *-om* (80,00% pored *-aju/-eju*, *-iju*, 20,00%), nom. i akuz. množ. ž. r. i akuz. množ. m. r. prid.-zam. dekl. *-e* (87,00% pored *-ja*, *-i*, *-ih*, 13,00%).⁸⁹

Stojković upotrebljava ukupno 8643 imenička, pridevska, zamenička i glagolska oblika od kojih ima 1.930 (22,33%) narodni nastavak, odnosno oblik, 1.356 (15,69%) ruskoslovenski i 5.357 (61,98%) neutralni nastavak (oblik). U fonetici dolaze, računajući u tabeli I (t. 4.1) navedene osobine, 1.283 (32,51%) narodnog, 1.339 (33,92%) ruskoslovenskih refleksa i 1.325 (33,57%) neutralnih refleksa. Odnos je između narodnih i ruskoslovenskih elemenata u fonetici 1 : 1,04 a kod oblika 1,42 : 1 što pokazuje da je Stojković očigledno smatrao potrebnim znatno jače posrbljivanje na morfološkom planu da bi postigao bolje razumevanje teksta kod čitalaca.

Stepen posrbljivanja je, međutim, kod raznih vrsta reči veoma različit. Tako, na primer, odnos između narodnih i ruskoslovenskih elemenata kod imenica iznosi 1,54 : 1 a kod prezentskih oblika glagola 1 : 1,63. Ostale vrste reči imaju sledeće odnose: pridevi 1 : 1,05, zamenice sa pridevskom deklinacijom 1 : 1,63, lične zamenice, uključujući i povratne, 2,49 : 1, glagolski pridev radni 15,69 : 1 i pomoćni glagoli 61,33 : 1.⁹⁰

4) Od ostalih osobina na fonetskom i morfološkom planu izdajamo sledeće:

- a) Sistem afrikata ima samo bezvučne varijante *c*, *č*, *ć* jer potvrde za foneme *d* i *dž* nema.
- b) Padežni sinkretizam u dat., lok. i instr. množ. imen. sva tri roda se, u suštini, ograničava na jednu upotrebu nastavka *-ami* u lok. sr. r. (v. tabelu na kraju tačke 3.1.5.3).
- c) Najšareniju sliku u odnosu na upotrebu raznih nastavaka pruža lokativ. U lok. množ. imen. sva tri roda se, na primer, upotrebljava 7 raznih nastavaka (v. tab. na kraju tačke 3.1.5.3). "Nestabilnost" lokativskog nastavka potvrđuje i činjenica da se jednačenje dat. - lok. u jedn. pridevsko-zameničke deklinacije vrši 80 puta u pravcu dativa (duži nastavak *-omu/-emu* u lok.) a svega 4 puta obratno (kraći nastavak *-om/-em* u dat.).
- d) Komparacija prideva i priloga ima u 117 (60,62%) slučajeva

ruskoslovenski (*vjaščej, veličajše*), 34. puta (17,62%) narodni (*stariji, najčistije*) i u 42 (21,76%) primera neutralni karakter (*bliže, više*).

5) Uticaj šumadijsko-vojvodanskih govora na jezik "Kandora" možemo konstatovati u sledećim slučajevima:

Ikavizmi (*nisi, gdi, šeliti* i sl.), nastavak *-im* u lok. jedn. prid. m. r. (*u najlepšim snu*), nastavak *-i* u lok. i instr. množ. imen. m. i sr. r. (*na oblaci, između duhi; u kolicu, pred vrati* i sl.), oblici tipa *znadem, dadet, poznađu* glagola VI vrste, glagolski oblik *šilē* (3. l. jedn.), upotreba prefiksa *uz + prezent* za označavanje futura II (*uzsmemo*).

6) Tipični srpskoslovenizmi se u "Kandoru" ne javljaju.

7) Statistički podaci o broju narodnih i ruskoslovenskih elemenata u glavnom tekstu, u posveti, odnosno u predgovoru i u poeziji jasno pokazuju u kojoj se meri ova tri dela međusobno jezički razlikuju:

FONETSKE + MOR- FOLOŠKE OSOBINE		+NAR.	-NAR.	±NAR.	UKUPNO
GLAVNI TEKST	broj	3.213	2.695	6.682	12.590
	%	25,52	21,41	53,07	100,00
POSVETA I PREDGOVOR	broj	55	333	370	758
	%	7,25	43,93	48,81	100,00
POEZIJA	broj	21	365	358	744
	%	2,82	49,06	48,12	100,00

U glavnom tekstu, koji je namenjen široj publici, odnos između narodnih i ruskoslovenskih osobina je 1,19 : 1, u posveti, gde se Stojković očigledno trudi da piše višim književnim stilom, ovaj je odnos već 1 : 6,05, a u poeziji, gde se čuvaju mnoge arhajične osobine i u koju teško prodiru elementi narodnog jezika, ima odnos 1 : 17,38.

Iz navedenog se jasno vidi da je Stojković upotrebljavao, u zavisnosti od karaktera teksta, razne "stilove".⁹¹ Tendenciju "srednjim putem"⁹², to jest tendenciju ka kombinaciji rusko-slovenskih, odnosno ruskih i narodnih elemenata na široj narodno-jezičkoj osnovi, možemo primetiti, i to veoma ograničeno, u morfologiji glavnog teksta.

4.1. Statistički pregledi

tab. I Pregled važnijih fonetskih osobina

OSObine	b r o j				%		
	+NAR.	-NAR.	±NAR.	UKUP.	+NAR.	-NAR.	±NAR.
č > e/1 : ě	398	-	1.159	1.557	25,56	-	74,44
ā > e : (j)a	174	201	-	375	46,40	53,60	-
b/b > a : o/e	81	617	-	698	11,60	88,40	-
ř : or : er	7	6	166	179	3,91	3,35	92,74
l > ol	-	78	-	78	-	100,00	-
č/d : šč, jt/ žd, ž, jd	99	271	-	370	26,76	73,24	-
vb(z)-> ^{u(z)-} v(oz)-*	344	132	-	476	72,27	27,73	-
-l(-) > o : l	180	27	-	207	86,96	13,04	-
čř-	-	7	-	7	-	100,00	-
ukupno	1.283	1.339	1.325	3.947	32,51	33,92	33,57

*uključujući i predlog u : v(o)

tab. II Pregled glagola

		b r o j				%		
		+NAR.	-NAR.	±NAR.	UKUP.	+NAR.	-NAR.	±NAR.
PREZENT	jed.	214	398	28	640	33,44	62,19	4,37
	mno.	98	112	3	213	46,01	52,58	1,41
	uku.	312	510	31	853	36,58	59,79	3,63
IMPERATIV	jed.	-	-	67	67	-	-	100,00
	mno.	-	5	1	6	-	83,33	16,67
	uku.	-	5	68	73	-	6,85	93,15
AORIST 1 IMPERFEKAT	jed.	-	-	84	84	-	-	100,00
	mno.	-	-	30	30	-	-	100,00
	uku.	-	-	114	114	-	-	100,00
GLAGOLSKI PRIDEV RADNI	jed.	180	11	101	292	61,64	3,77	34,59
	mno.	24	2	67	93	25,81	2,15	72,04
	uku.	204	13	168	385	52,99	3,38	43,63
POMOĆNI GLAGOLI (<i>jesam,</i> <i>hteti</i>)*	jed.	305	3	110	418	72,97	0,72	26,31
	mno.	113	3	-	116	97,41	2,59	-
	uku.	418	6	110	534	78,28	1,12	20,60
GLAGOLI UKUPNO	jed.	699	412	390	1.501	46,57	27,45	25,98
	mno.	235	122	101	458	51,31	26,64	22,05
	uku.	934	534	491	1.959	47,68	27,26	25,06

*Puni i enklitički oblici. Oblike pomoćnog glagola *biti* (*budem, budeš i sl.*) računali smo kod prezenta.

tab. III Pregled nomina i ukupan pregled oblika

		b r o j				%		
		+NAR.	-NAR.	±NAR.	UKUP.	+NAR.	-NAR.	±NAR.
IMENICE	jed.	267	83	2.095	2.445	10,92	3,39	85,69
	mno.	137	179	199	515	26,60	34,76	38,64
	uku.	404	262	2.294	2.960	13,65	8,85	77,50
PRIDEVI*	jed.	50	133	712	895	5,59	14,86	79,55
	mno.	82	6	232	320	25,63	1,88	72,50
	uku.	132	139	944	1.215	10,86	11,44	77,70
sa pridevskom deklinacijom	jed.	110	208	856	1.174	9,37	17,72	72,91
	mno.	66	79	215	360	18,33	21,94	59,72
	uku.	176	287	1.071	1.534	11,47	18,71	69,82
lične i povratne	jed.	328	134	400	862	38,05	15,55	46,40
	mno.	6	-	157	163	3,68	-	96,32
	uku.	334	134	557	1.025	32,59	13,07	54,34
NOMINA UKUPNO	jed.	755	558	4.063	5.376	14,04	10,38	75,58
	mno.	291	264	803	1.358	21,43	19,44	59,13
	uku.	1.046	822	4.866	6.734	15,53	12,21	72,26
GLAGOLI UKUPNO	jed.	659	412	390	1.461	45,10	28,20	26,69
	mno.	255	122	101	448	50,22	27,23	22,55
	uku.	884	534	491	1.909	46,31	27,97	25,72
OBLICI UKUPNO	jed.	1.414	970	4.453	6.837	20,68	14,19	65,13
	mno.	516	386	904	1.806	28,57	21,37	50,06
	uku.	1.930	1.356	5.357	8.643	22,33	15,69	61,98

*Da bismo dobili objektivniju sliku u odnosu na imenice i lične zamenice, računamo u tabeli sve one nastavke nom., akuz. i vok. pridevsko-zameničke deklinacije koji se međusobno razlikuju samo po sažimanju/nesažimanju dužih oblika (npr. -aja/-a i sl.) kao neutralne.

N a p o m e n e

Na ovom mestu želim da zahvalim profesoru dr-u Gerhardu Neweklowskom, Celovec (Klagenfurt), pod čijim sam rukovodstvom napravio konkordanciju i kod koga sam obranio prvu verziju ovog rada (kao diplomski, odnosno magistarski rad), profesoru dr-u Slavku Vukomanoviću, Beograd, za korisne savete i profesoru dr-u Aleksandru Mladenoviću, Novi Sad, koji je preuzeo na sebe teret da podrobno pročita prvu verziju rada i stavi svoje dragocene primedbe.

Zahvaljujem također profesorici Mariji Smolić, Celovec, i mr-u Miloradu Čiroviću, Beograd, za lektorisanje srpskohrvatskog teksta.

1. I. Grickat, U čemu je značaj i kakve su specifičnosti slavenosrpskog perioda u razvoju srpskohrvatskog jezika, *ZbFL IX*, Novi Sad 1966, 64.
2. A. Mladenović, Nekoliko misli o srpskoslovenskom, ruskoslovenskom i slavenosrpskom tipu književnog jezika, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku XXVII-XXVIII*, Novi Sad 1984-1985, 504.
3. Up. J. Radonić, Atanasije Stojković (1773 - 1832), *Glas SAN CCXII*, Beograd 1953, 99. Biografske podatke o A. Stojkoviću uglavnom smo uzeli iz ovog rada; up. i rad Stojkovićevog savremenika: L. Bojić, *Pamjatnikb mužemb u slavenoserbskomb knižestvu slavnymb*, u Pešti 1815, 81-97.
4. Radonić, Atanasije Stojković ... (v. nap. 3), 101 i 106.
5. Up. Vl. A. Francev, Pisma Atanasija Stojkovića Josifu Dobrovskom, *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor X*, Beograd 1930, 176 i dalje; Radonić, Atanasije Stojković ... (v. nap. 3), 116 i dalje.
6. J. Deretić, *Istorija srpske književnosti*, Beograd 1983, 200; M. Pavić, *Radanje nove srpske književnosti*, Beograd 1983, 493. Pun naziv "Kandora" glasi: *Kandorb ili otkrovenie egyptskih tainb otb Aanasia Stojkovića, Vb Budimě, 1800*, str. XV + 87.
7. A. Mladenović, O nekim pitanjima i osobinama slavenosrpskog tipa književnog jezika, *ZbFL XXI/1*, Novi Sad 1978, 111. Up. i: A. Mladenović, Odnos između domaćih i ruskoslovenskih elemenata u književnom jeziku kod Srba pre njegove Vukovske standardizacije, *ZbFL XII*, Novi Sad 1969, 50 i N. I. Tolstoj, *Literaturnyj jazyk u Serbov v konce XVIII - načale XIX veka*, u knjizi: *Nacional'noe vosroždenie i formiranje slavjanskih literaturnyh jazykov*, Moskva 1978, 312.

8. Na primer u radovima: A. Albin, Ikavizmi u delima pisaca iz Vojvodini u predvukovskoj eposi, *ZbFL XV/2*, Novi Sad 1972, 25-41. A. Albijanić, Pojava nastavka -*im* u dativu i lokativu jednine pridevsko-zameničke promene u delima nekih starih srpskih pisaca, *ZbFL XXII/2*, Novi Sad 1979, 131-141; Mišljenja pojedinih autora u XVIII i prvoj polovini XIX veka o srpskom književnom jeziku pre Vukove standardizacije, *NSSVD X*, Beograd 1981, 131-140. A. Mladenović, Napomene o transkripciji i kritičkom izdavanju starih srpskih tekstova iz XVIII i XIX veka, *ZbFL XXII/2*, Novi Sad 1979, 95-129; Prilog poznavanju značenja naziva "Slavenosrpski jezik" kod Srba u XVIII i u prvoj polovini XIX veka, *NSSVD XII/2*, Beograd 1983, 18 i dalje; Tipovi književnog jezika kod Srba u drugoj polovini XVIII i početkom XIX veka, *Referati za VII međunarodni kongres slavista u Varšavi*, Novi Sad (Filozofski fakultet) 1973, 46.
9. Up. Dr. G. Neweklowsky i R. Maier, Jezik Atanasija Stojkovića: Komputerska konkordancija "Kandora", *NSSVD XIV/3*, Beograd 1985, 80 i dalje.
10. Mi tu navodimo, sa izuzetkom I, samo mala slova. Stojković upotrebljava, razume se, i odgovarajuća velika slova.
11. V. o tome i u t. 1.1.6.
12. O grafemi *Ń* za beleženje sonanta *j* v. u t. 1.1.3 a.
13. Up. A. Mladenović, Napomene o transkripciji ... (v. nap. 8), 125.
14. Tu nismo uzeli u obzir komparativ i superlativ tipa *ПРАВЕДНИИ* 14 (nom. jedn.), 71 (nom. množ.) gde se grupa *ИИ* upotrebljava i u jednini i u množini za beleženje fonemske grupe -*iji*, up. A. Mladenović, n. d., 126.
15. V. o tome kod A. Mladenovića, Oko predvukovskog i Vukovskog slova "J" u knjizi Miodraga Popovića, *JF XXXIX*, Beograd 1983, 216.
16. O upotrebi te ligature kod srpskih pisaca predvukovske epohe v. kod A. Mladenovića, Sava Mrkalj i njegovi prethodnici u reformi predvukovske cirilice, *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu X*, Novi Sad 1967, 170 i dalje.
17. Up. J. Kašić, Jezik Milovana Vidakovića, Novi Sad 1968, 23.
18. Tu nismo uzeli u obzir primere *ВЫСРПЬ* 62', 72', *ВѢТРЬ* 70, 71, 73', *ТВРПЬ* 69 koji se pišu tradicionalno. Up. A. Mladenović, O bližem poznavanju vremena vokalizacije poluglasnika u istočnom delu štokavskog narečja, *Makedonski jezik XXXII-XXXIII*, Skopje 1982, 511. O upotrebi grupe -*er*- umesto -*g*- v. t. 2.4.
19. Up. Dr. J. Jerković, Jezik Bogoboja Atanasovića, Novi Sad 1976, 19.
20. Up. A. Mladenović, Napomene o transkripciji ... (v. nap. 8), 120.
21. Up. A. Mladenović, n. d., 128 i dalje; Sava Mrkalj ... (v. nap. 16), 173 i dalje.
22. Up. A. Mladenović, Napomene o transkripciji ... (v. nap. 8), 109 i dalje.

23. V. i primere u t. 2.6.1 a.
24. Najpre se navode primeri sa morfološkim pravopisom a posle crtice primeri sa fonološkim. Nismo uzeli u obzir ni primere tipa ОТКРЫТИ 86, ОТСТУПИТЬ 10 i sl. gde se upotrebljava tradicionalni pravopis niti primere tipa ИСКУПИТЕЛЬ 25, ВОСПОМИНАНИЕ 37, ВОСХИТИО 8 čiji je fonološki pravopis uobičajen već davno pre slavenosrpske epohe, up. A. Leskien, *Handbuch der altpolgarischen (altkirchenslavischen) Sprache*, Heidelberg³ 1969, 277 i 292 (Glosar).
- Primeri tipa ПОДЧИННОЙ 11 u kojima bi mogle da dođu izmene na ortografskom planu i po dva, odnosno i tri kriterijuma (u konkretnom slučaju asimilacija po zvučnosti i uprošćavanja) navedeni su dva ili tri puta, to jest prema dva ili tri kriterijuma.
25. Up. A. Mladenović, Napomene o transkripciji ... (v. nap. 8), 99.
26. Up. A. Mladenović, O nekim pitanjima primanja i izmene ruskoslovenskog jezika kod Srba, *ZbFL XXV/2*, Novi Sad 1982, 62; Slavenosrpski elementi u jeziku dela "Roman bez romana" Jovana Sterije Popovića, *ZbFL XXV/1*, Novi Sad 1982, 131.
27. Up. A. Mladenović, *O narodnom jeziku Jovana Rajića*, Novi Sad 1964, 27 i dalje; Neke slavenosrpske osobine u jeziku Jovana Sterije Popovića, *NSSVD XI/1*, Beograd 1982, 48.
28. Up. A. Albin, Ikavizmi ... (v. nap. 8), 25-41.
29. Up. A. Peco, *Pregled srpskohrvatskih dijalekata*, Beograd² 1980, 51.
30. Naravno, u nizu slučajeva, npr. *savie*, *sověsti* i sl., -a-, odnosno -o- u prefiksima upostavljeno je analogijom a ne neposrednom vokalizacijom.
31. V. no u jeziku cetinjskog vladike Visariona s kraja XVII veka: A. Mladenović, Jezik u pismima cetinjskog vladike Visariona s kraja XVII veka, *ZbFL XX/1*, Novi Sad 1977, 22. U našoj tabeli nismo uzeli u obzir veznik no.
32. Up. A. Mladenović, O bližem poznavanju vremena vokalizacije poluglasnika ... (v. nap. 18), 511.
33. Up. A. Mladenović, *Rajić* (v. nap. 26), 68.
34. Up. A. Mladenović, O nekim pitanjima ... (v. nap. 7), 105 i dalje; Napomene o transkripciji ... (v. nap. 8), 113 i dalje.
35. Up. isto i kod Rajića (A. Mladenović, *Rajić*, v. nap. 26, 87) i Obradovića (H. Kuna, Jezičke karakteristike književnih djela Dositeja Obradovića, *Djela XXXVI*, Sarajevo 1970, 85).
36. Nismo našli primere za druge vrste reči, odnosno pozicije.
37. U poeziji dolazi do izostavljanja pojedinih vokala iz metričkih razloga.
38. Up. Dr. P. Heriti, *Književni jezik Emanuila Jankovića*, Novi Sad 1983, 106.
39. Up. A. Mladenović, *Rajić* (v. nap. 26), 83.
40. Up. P. Heriti, *Janković* (v. nap. 38), 90.

41. Nastavak *-i* (<*-ih*, odnosno *-y*) u lok., odnosno instr. postoji i u današnjim vojvodanskim govorima (up. A. Mladenović, *Rajić*, v. nap. 26, 97, fusnota 326; J. Kašić, *Vidaković*, v. nap. 17, 68, fusnota 394). Mi smo nastavak *-i* u lok. tretirali kao narodnu crtu (gubljenje finalnog *-h*), a isti nastavak u instr. smatramo neutralnim, pošto se javlja, mada kao *-y*, i u crkvenoslovenskom jeziku.
42. Up. A. Mladenović, *Rajić* (v. nap. 26), 85.
43. Kod podele nastavaka prema njihovoj pripadnosti raznim jezičkim slojevima u obzir smo uzeli samo nastavke, a ne i prethodni formant (ruskosl. *-enij-* i nar. *-enj-*). Finalni smolemenat ovog formanta (*-ij-*, odnosno *-j-*) naveli ispred samog nastavka da bismo ukazali na čestu upotrebu ruskoslovenskog formanta.
44. Nastavke dat. *-am* i instr. *-ami* svrstali smo u rupriku *-NAR*. O problematici u vezi sa jezičkim karakterom ovih padeža v. A. Mladenović, *Rajić* (v. nap. 26), 96, fusnota 324.
45. Nastavak *-i* u lok. množ. očigledno pripada narodnom jeziku pošto je u široj upotrebi i u današnjim sremskim dijalektima, up. P. Ivić, *Die serbokroatischen Dialekte*, Hague 1958, 173; A. Peco, *Pregled srpskohrvatskih dijalekata* (v. nap. 29), 51.
46. U tabeli nismo uzeli u obzir slučajeve tipa *rukama* u primeru ..., *коѣ на котѣни лѣхѣти, съ рукама къ небу двигнутима говораше*. 60 gde nastavak *-ama* predstavlja čuvanje nekadašnjeg dualskog oblika.
47. Up. A. Mladenović, *Rajić* (v. nap. 26), 97.
48. Tu računamo i oblike zavisnih padeža osnovnog broja *jedan* i sve oblike rednih brojeva kao i participe u pridevskoj funkciji.
49. Pošto je nemoguće da istom pouzdanošću kao kod nastavaka *-aja* i *-oje* potvrdimo fonetsku vrednost grafiemskog nastavka *-ij*, odnosno *-ij* (*-i* ili *-ij*), ove primere računamo kao neutralne.
50. U dat. i lok. jedn. m. i sr. r. pridevsko-zameničke deklinacije računamo one oblike koji su zajednički i ruskoslovenskom i narodnom jeziku (*-omu/-emu* u dat. i *-om/-em* u lok.) kao neutralne, a oblike koji predstavljaju rezultat jednačenja, ili u pravcu lok. (upotreba kraćeg nastavka u dat.) ili u pravcu dat. (upotreba dužeg nastavka u lok.), smatramo narodnom crtom.
51. Up. A. Belić, *Istorija srpskohrvatskog jezika*, knj. II, sv. 1: *Reči sa deklinacijom*, Beograd⁵1972, 149; A. Albijanić, Pojava nastavka *-im* ... (v. nap. 8), 131 i dalje.
52. Nastavke lok. i instr. množ. *-ih*, *-imi* računamo kao neutralne pošto oni odgovaraju ne samo stanju u ruskoslovenskom jeziku već su u upotrebi i u narodnom jeziku na što ukazuje i činjenica da se nastavak *-imi* javlja nekoliko puta u lok. Nastavak *-ima* računa se u ovim padežima, naravno, kao osobina narodnog jezika (up. A. Belić, n. d., 149).
53. Duže nastavke pridevsko-zameničke deklinacije *-aja*, *-oje*, *-aje*, *-uju* računamo kao *-nar.*, kraci *-a*, *-o*, *-s*, *-u* kao *inar.* pošto se kod kraćih nastavaka ne može pouzdano reći u kojim

se slučajevima radi o sažimanju dužeg nastavka određenog oblika u duhu narodnog jezika a u kojim o neodređenom obliku koji pripada i narodnom i ruskoslovenskom jeziku.

54. V. nap. 52.
55. Pribrojali smo, osim prvog primera, sve primere sa sufiksom *-š-* ruskoslovenskojezičkom sloju, mada se kod nekih od njih *-š-* moglo javiti i pod uticajem narodnog govora a ne samo ruskoslovenskog jezika (up. A. Mladenović, *Rajić*, v. nap. 26, 113; P. Heriti, *Janković*, v. nap. 38, 221), pošto Stojković u poeziji i posveti isključivo upotrebljava oblike sa *-š-* smatrajući ih, očigledno, kao oznaku "višeg stila" kojim se inače služi u ovim delovima knjige.
56. Računali smo, naravno, i oblike komparativa koji se javljaju u okviru superlativa sa prefiksom *nač-*.
57. Oblike dat., lok. i instr. množ. ličnih zamenica *nam*, *nas*, *namí* i sl. kvalifikujemo kao neutralne, pošto su sami oblici identični u ruskoslovenskom i u narodnom jeziku. Narodna se crta može videti samo u fakultativnoj, odnosno paralelnoj upotrebi tih oblika, npr. *nam* i *namí* u dat. ili *nas* i *namí* u lok. Kao narodnu crtu računamo u ovim slučajevima samo prodor dualskog nastavka *-ma* u oblike množine, npr. *nama*.
58. Oblik u dat. u kojem se javlja grafema *š* računamo kao narodnojezički oblik pošto *nas* na to upućuju sledeće činjenice:
 a) Oblici sa grafemom *š* se javljaju u gen., odnosno akuz. (nastavak *-ga*) i u lok. (duži nastavak *-emu*) u duhu narodnog jezika, dok oblici sa grafemom *e* imaju u ovim padežima isključivo ruskoslovenski karakter (*ego*, *vb nemb*).
 b) Oblik *němu* upotrebljava se sa predložima a i bez njih, dok oblici sa *e* imaju inicijalno *n-* samo u pozicijama iza predloga. Ovaj drugi kriterijum, upotreba - neupotreba inicijalnog *n-* u pozicijama bez predloga, služi i za klasifikovanje oblika *nju*, *njih* i *njim*.
59. Ovaj poslednji primer možemo svrstati u narodnojezički fond, pošto *nas* na to upućuje ne samo grafija (*Н* umesto *И*, v. u t. 1.1.6 c) već i inicijalno *n-* koje nije prouzrokovano predlogom (v. nap. 58).
60. O rastavljenom, odnosno sastavljenom pisanju oblika *se*, *eja* sa prethodnom reči v. u t. 1.2.3 a.
61. U zavisnim padežima ne navodimo primere za m. i sr. r. posebno.
62. Ovaj smo primer pribrojali grupi sa nastavkom *-ego* pošto ovaj nastavak očigledno samo iz metričkih razloga nije ostvaren.
63. Raspored jednina - množina vrši se samo prema broju imenice sa kojom kongruira zamenica. U okviru jednog padeža ovde se donose sve singularske i pluralske prisvojne zameničke forme koje se javljaju u tom padežu.
64. Kod primera sa osnovom *něn-*, odnosno *njih-* računamo i one nastavke kao **nar.* koje smo kod drugih zamenica i kod prideva kvalifikovali neutralnim, npr. *-oj* u lok. jedn. ž. r., *-ih* u gen. množ. i sl., pošto sama upotreba tih primera pred-

stavlja narodnojezičku crtu i pošto nismo našli nijedan primer sa ruskoslovenskim nastavkom.

65. V. o tome u t. 1.1.2.3.

66. Prvi je kriterijum za raspored **nar./-nar.* kod pokaznih i upitno-odnosnih zamenica nastavak, a ne osnova. Drugim rečima, ako se javlja osnova tipa *ov-* ili *ko-* sa ruskoslovenskim nastavkom, računamo ovaj oblik kao *-nar.* mada se upotreba tih osnova može smatrati narodnom crtom.

Kratke forme nastavaka nom. i akuz. jedn. sva tri roda i nom., akuz. množ. ž. i sr. r. pokaznih i odnosnih zamenica smatramo narodnim jer se radi o određenim oblicima kod kojih bi se u ruskoslovenskom jeziku upotrebljavao odgovarajući duži nastavak (*-aja*, *-oje* i sl.). Nastavak *-i* nom. množ. m. r. tih zamenica smo tretirali kao neutralan jer se *-i* u ovom padežu upotrebljava i u narodnom i u ruskoslovenskom jeziku (up. A. Mladenović, Napomene o transkripciji i kritičkom izdavanju starih srpskih tekstova iz XVIII i XIX veka, *ZbFL XXII/2*, Novi Sad 1979, 125 i dalje).

67. Tu se računaju i primeri u kojima ovi oblici imaju funkciju odnosne zamenice *čiji*.

68. Up. A. Leskien, *Handbuch der altpulgarischen (altkirchenslawischen) Sprache*, Heidelberg⁹1969, 101.

69. Tu uzmemo, potpunosti radi, u obzir i oblike *kto* i *što* koje smatramo na morfološkom planu neutralnim.

70. Up. A. Mladenović, *O narodnom jeziku Jovana Rajića*, Novi Sad 1964, 110.

71. Tu navodimo samo primere u kojima oblici sa osnovom *jedin* imaju značenje "jedan" a ne i primere tipa *Овакова естъ едина токмо добродѣтель*. XII (100), gde oblik *jedina* ima značenje "sama u svojoj vrsti".

72. Jedanput dolazi i oblik *ova* u funkciji broja *oba*: *ВНИДУТЬ ОВА ВЪ ПЕЩЕРУ ... 42*, što je najverovatnije štamparska greška.

73. O priloškom obliku v. A. Belić, *Istorija srpskohrvatskog jezika*, knj. II, sv. 1: *Reči sa deklinacijom*, Beograd⁵1972, 180. Oblike primera *tysjaščb* i *million*, koji pripadaju imeničkoj deklinaciji, računali smo kod odgovarajućih imenica.

74. Ove smo oblike, kao i oblike deklinacije osnovnog broja *jedan*, računali kod prideva.

75. Up. A. Belić, *Istorija srpskohrvatskog jezika*, knj. II, sv. 2: *Reči sa konjugacijom*, Beograd 1973, 5 i dalje. U tabeli navodimo posebno frekvencije primera u glavnom tekstu (1), u posveti, odnosno u predgovoru (2) i u poeziji (3).

76. Up. A. Mladenović, *Neke slavenosrpske osobine u jeziku Dimitrija Isajlovića 1816. godine*, *JF XXXVII*, Beograd 1981, 182.

77. Up. A. Mladenović, *Rajić* (v. nap. 70), 116.

78. H. Kuna, *Jezičke karakteristike književnih djela Dositeja Obradovića*, *Djela XXXVI*, Sarajevo 1970, 143.

79. Primere kao oblik *poslušā* u rečenici: *Оваѣ поклонитсе, послуша, и спротивъ его съднеть*. 7, koji se ne mogu sa sigur-

nošću pribrojati ni aoristu ni istorijskom prezentu, računali smo kao prezentske oblike.

80. Up. A. Mladenović, *Rajić* (v. nap. 70), 119 i dalje.
81. Sve oblike participa sa pridevskim nastavcima uzeli smo u obzir u tabelama za prideve.
82. Up. Lj. Subotić, Sudbina participa u književnom jeziku kod Srba u 19. veku, *PPJ* 20, Novi Sad 1984, 45 i 46, fusnota 62.
83. Naravno ima i primera u kojima u okviru jedne rečenice dolazi samo jedan oblik pomoćnog glagola a više radnih prideva, npr.: КАКО Э ТО МОЖНО, ДАСУ НЇКИ У ПРОСВЕЩЕНІУ И НАУКАМА ДАЛЕКО ДОШЛИ: ДРУГІИ У ТЕМНОСТИ И МРАКУ ЗАОСТАЛИ. 80.
84. O upotrebi tog prefiksa za označavanje futura II v. i A. Mladenović, *Rajić* (v. nap. 70), 124; H. Kuna, *Obrađović* (v. nap. 78), 156; P. Heriti, *Književni jezik Emanuila Jankovića*, Novi Sad 1983, 238.
85. Za potencijal II' nismo našli nijedan primer.
86. O upotrebi pomoćnog glagola *jesam* za obrazovanje perfekta v. t. 3.5.7.1.
87. Pone oblike sa značenjem "želeći" ubrojali smo u I glagolsku vrstu.
88. Refleks finalnog -l (-l ili -o) glagolskog prideva radnog smo uzeli u obzir i u fonetici i u morfologiji, pošto je česta upotreba narodnih refleksa. Mada je to, u prvom redu, fonetska osobina, očigledno ima svoj uzrok i u jačem posrbljavanju na morfološkom planu.
89. Statistički podaci o odnosima između pojedinih ruskoslovenskih i srpskohrvatskih fonetskih i morfoloških osobina u delima srpskih pisaca predvukovskog perioda nalaze se i u sledećim radovima: A. Mladenović, Odnos između domaćih i ruskoslovenskih elemenata u književnom jeziku kod Srba pre njegove Vukovske standardizacije, *ZbFL XII*, Novi Sad 1969, 43-51; isti, O nekim ruskoslovenskim i srpskohrvatskim jezičkim osobinama u Orfelinovom "Magazinu", *ZbFL XIII/1*, Novi Sad 1970, 103-118; S. Stijović, O međusobnom odnosu nekih ruskoslovenskih i srpskohrvatskih osobina u Orfelinovima pesmama, *PPJ* 6, Novi Sad 1970, 19-30; A. Albijanić, Srpskoslovenski i ruskoslovenski elementi u "Sobraniju" (1793) Jovana Rajića, *NSSVD VI/1*, Beograd 1977, 165-174; isti, Jezička analiza Rajićevog prevoda "Propovedi ili Slova o osuđeniji" (1764), *ZbFL XX/1*, Novi Sad 1977, 51-61; R. Remetić, O nekim fonetskim osobinama u jeziku *Leštvice* (1805) Vikentija Rakića, *PPJ* 12, Novi Sad 1976, 37-45.
90. Podrobnije o tome v. u tabelama II i III na kraju ovog rada.
91. Up. N. I. Tolstoj, Literaturnyj jazyk u Serbov v konce XVIII - načale XIX veka, *Nacional'noe vozroždenie i formiranje slavjanskih literaturnyh jazykov*, Moskva 1978, 271.
92. N. I. Tolstoj, n. d., 307.

S k r a ć e n i c e

Osim poznatih skracenica i onih koje smo objasnili u tački 0.3 upotrebljavamo:

M kod akuzativa imenica i prideva u tabelama kao znak da se podaci odnose na kategoriju "živo".

za časopise:

ZbFL Zbornik za filologiju i linguistiku, Matica srpska, Novi Sad.

JF Južnoslovenski filolog, Institut za srpskohrvatski jezik, Beograd.

NSSVD Naučni sastanak slavista u Vukove dane, Referati i saopštenja, Međunarodni slavistički centar, Beograd.

PPJ Prilozi proučavanju jezika, Institut za južnoslovenske jezike Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, Novi Sad.

B i b l i o g r a f i j a

ALBIJANIĆ, A., Jezička analiza Rajićevog prevoda "Propovedi ili Slova o osuđenijoj" (1764), *ZbFL* XX/1, Novi Sad 1977, 51-61.

Srpskoslovenski i ruskoslovenski elementi u "Sobraniju" (1793) Jovana Rajića, *NSSVD* VI/1, Beograd 1977, 165-174.

Pojava nastavka -*im* u dativu i lokativu jednine pridevsko-zameničke promene u delima nekih starih srpskih pisaca, *ZbFL* XXII/2, Novi Sad 1979, 131-141.

Mišljenja pojedinih autora u XVIII i prvoj polovini XIX veka o srpskom književnom jeziku pre Vukove standardizacije, *NSSVD* X, Beograd 1981, 131-140.

ALBIN, A., Ikavizmi u delima pisaca iz Vojvodini u predvukovskoj eposi, *ZbFL* XV/2, Novi Sad 1972, 25-41.

BELIĆ, A., *Istorija srpskohrvatskog jezika, knj. II, sv. 1: Reči sa deklinacijom*, Beograd 1972.

Istorija srpskohrvatskog jezika, knj. II, sv. 2: Reči sa konjugacijom, Beograd 1973.

BOJIĆ, L., Pamjatnikb muzemb u slaveno-serbekomb knizestvu slavnymb, vb žertvu priznatelnosti i blagodarjenja Lazaremb Boičemb, Perva castb, u Pešti 1815, 81-97.

DERETIĆ, J., *Istorija srpske književnosti*, Beograd 1983.

FRANCEV, Vl. A., Pisma Atanasija Stojkovića Josifu Dobrovskom, *Prilozi sa književnost, jezik, istoriju i folklor* X, Beograd 1930, 176-190.

GRICKAT, I., U čemu je značaj i kave su specifičnosti slavenosrpskog perioda u razvoju srpskohrvatskog jezika, Povodom inicijative Matice srpske da se sastavi rečnik književnog jezika slavenosrpskog perioda, *ZbFL IX*, Novi Sad 1966, 61-66.

HERITI, P., *Književni jezik Emanuila Jankovića*, Novi Sad 1983.

IVIĆ, P., Die serbokroatischen Dialekte, Ihre Struktur und Entwicklung, Erster Band, Allgemeines und die štokavische Dialektgruppe, *Slavistic printings and reprintings XVIII*, The Hague 1958.

JERKOVIĆ, J.: *Jezik Bogoboja Atanackovića*, Novi Sad 1976.

KAŠIĆ, J., *Jezik Milovana Vidakovića*, Novi Sad 1968.

KUNA, H., Jezičkih karakteristika književnih djela Dositeja Obradovića, *Djela XXXVI*, Sarajevo (Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Odeljenje istorijsko-filoloških nauka, knj. 21) 1970.

LESKIEN, A., *Handbuch der altpulgarischen (altkirchenslawischen) Sprache, Grammatik - Texte - Glossar*, Heidelberg⁹1969.

MLADENOVIĆ, A., *O narodnom jeziku Jovana Rajića*, Novi Sad 1964.

Sava Mrkalj i njegovi Prethodnici u reformi predvukovske ćirilice, *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu X*, Novi Sad 1967, 161-198.

Odnos između domaćih i ruskoslovenskih elemenata u književnom jeziku kod Srba pre njegove Vukovske standardizacije, *ZbFL XII*, Novi Sad 1969, 43-51.

O nekim ruskoslovenskim i srpskohrvatskim jezičkim osobinama u Orfelinovom "Magazinu", *ZbFL XIII/1*, Novi Sad 1970, 103-118.

Tipovi književnog jezika kod Srba u drugoj polovini XVIII i početkom XIX veka, *Referati sa VII Međunarodni kongres slavista u Varšavi*, Novi Sad (Filozofski fakultet) 1973, 39-53.

Jezik u pismima cetinjskog vladike Visariona s kraja XVII veka, *ZbFL XX/1*, Novi Sad 1977, 1-43.

O nekim pitanjima i osobinama slavenosrpskog tipa književnog jezika, *ZbFL XXI/1*, Novi Sad 1978, 93-112.

Napomene o transkripciji i kritičkom izdavanju starih srpskih tekstova iz XVIII i XIX veka, *ZbFL XXII/2*, Novi Sad 1979, 96-129.

Neke slavenosrpske osobine u jeziku Dimitrija Isajlovića 1816. godine, *JF XXXVII*, Beograd 1981, 179-193.

Neke slavenosrpske osobine u jeziku Jovana Sterije Popovića (na materijalu dela "Roman bez romana"), *NSSVD XI/1*, Beograd 1982, 47-52.

O bližem poznavanju vremena vokalizacije poluglasnika u istočnom delu štokavskog narečja, *Makedonski jezik XXXII-XXXIII*, Skopje 1982, 509-512.

- O nekim pitanjima primanja i izmene ruskoslovenskog jezika kod Srba, *ZbFL XXV/2*, Novi Sad 1982, 47-81.
- Slavenosrpski elementi u jeziku dela "Roman bez romana" Jovana Sterije Popovića, *ZbFL XXV/1*, Novi Sad 1982, 121-140.
- Oko predvukovskog i Vukovskog slova "J" u knjizi Miodraga Popovića, *JF XXXIX*, Beograd 1983, 207-234.
- Prilog poznavanju značenja naziva "slavenosrpski jezik" kod Srba u XVIII i u prvoj polovini XIX veka, *NSEVD XII/2*, Beograd 1983, 13-20.
- Nekoliko misli o srpskoslovenskom, ruskoslovenskom i slavenosrpskom tipu književnog jezika, *Zbornik Matice srpske za filologiju i linguistiku XXVII-XXVIII*, Novi Sad 1984-1985, 501-505.
- NEWEKLOWSKY, G. i MAIER, R., Jezik Atanasija Stojkovića: Kompiuterska konkordancija "Kandora", *NSEVD XIV/3*, Beograd 1985, 79-85.
- PAVIĆ, M., *Radanje nove srpske književnosti, Istorija srpske književnosti baroka, klasicizma i predromantizma*, Beograd (Srpska književna zadruga, kolo 76, knj. 506) 1983.
- PECO, A., *Pregled srpskohrvatskih dijalekata*, Beograd²1980.
- RADONIĆ, J., Atanasije Stojković (1773-1832), *Glas SAN CCXII*, Beograd 1953, 97-152.
- REMETIĆ, R., O nekim fonetskim osobinama u jeziku *Lestvice* (1805) Vikentija Rakića, *PPJ 12*, Novi Sad 1976, 37-45.
- STIJOVIĆ, S., O međusobnom odnosu nekih ruskoslovenskih i srpskohrvatskih osobina u Orfelinovim pesmama, *PPJ 6*, Novi Sad 1970, 19-30.
- SUBOTIĆ, Lj., Sudbina participa u književnom jeziku kod Srba u 19. veku, *PPJ 20*, Novi Sad 1984, 5-81.
- TOLSTOJ, N. I., Literaturnyj jazyk u Serbov v konce XVIII - načale XIX veka, *Nacional'noe vosroždenie i formirovanie slavjanskih literaturnyh jazykov*, Moskva (Nauka) 1978, 269-328.

Zusammenfassung

Das philosophisch-belletristische Werk *Kandorb ili otkrovenie egypetskih tajn* (Budim 1800) entsteht in der fruchtbarsten Schaffensperiode des Schriftstellers und späteren Physikprofessors der Universität Charkow Atanasije Stojković (1773-1832). Stojković, der in Ruma aufwuchs und in Sopron, Szegedin, Bratislava und Göttingen Mittelschulen besuchte bzw. studierte, gehört jenen serbischen Literaten des ausgehenden 18. und beginnenden 19. Jahrhunderts an, die sich der slawenoserbischen Sprache - einer Kombination von kirchenslawischen Elementen (russischer und, in weit geringerem Umfang, serbischer Redaktion), Elementen der russischen Literatursprache des 18. Jhdts. und serbisch-volkssprachlichen Elementen - bedienen. Die Autoren kombinieren diese Elemente, nach eigenem Gutdünken, je nach Charakter des Textes sehr unterschiedlich. Wie bisherige Untersuchungen zeigen (vgl. die Arbeiten von A. Albijanić, P. Hericity, J. Jerković, J. Kašić, H. Kuna, A. Mladenović, N. I. Tolstoj u. a.), lassen sich doch gemeinsame Merkmale im Sprachgebrauch der Autoren feststellen. Um Struktur und Eigenheiten der slawenoserbischen Sprache noch besser herausarbeiten zu können, sind weitere Untersuchungen der sprachlichen Merkmale einzelner Autoren bzw. Werke notwendig. Aus diesem Grund haben wir uns für eine Detailstudie der Sprache des Werkes *Kandorb* entschieden.

Die Aufgabenstellung ist in erster Linie die, den Anteil der volkssprachlichen (+NAR.), nicht volkssprachlichen (-NAR.) und neutralen ($\pm$ NAR.) Elemente, das sind Elemente die sowohl der Volkssprache als auch der altkirchenslawischen Sprache (russischer oder serbischer Redaktion) angehören, an der Sprache des Werkes zu ermitteln. Bei der Untersuchung jedes einzelnen Kriteriums (z.B. Reflex der Halbvokale, Kasusendung u.ä.) werden sämtliche Beispiele auf die drei angeführten Gruppen aufgeteilt und zahlenmäßig erfaßt. Auf dieser Grundlage kann das Verhältnis zwischen volkssprachlichen und nicht volkssprachlichen Elementen auch auf anderen Ebenen (Paradigma, Wortart, Flexion insgesamt usw.) leicht festgestellt werden.

In der Untersuchung wird auch auf die sprachlichen Eigenheiten der drei, ihrer Bestimmung und ihrem Wesen nach, sehr unterschiedlichen Teile des Textes (Haupttext - Widmung und Vorwort - Lyrik) eingegangen, da eine globale Betrachtung eine Verwischung der eigentlichen Sprachstrukturen der einzelnen Textteile zur Folge hätte.

Die in den Tabellen angegebenen Doppelzahlen A/B stehen für die Zahl der jeweiligen Beispiele im Gesamtwerk (A) bzw. im Haupttext (B). Auf Grund dieser beiden Zahlen erhalten wir bereits erste Angaben über die sprachlichen Unterschiede zwischen dem Haupttext und den übrigen Teilen des Werkes. So sind, beispielsweise, bei volkssprachlichen Merkmalen die Zahlen oft identisch, was bedeutet, daß sich das Vordringen des volkssprachlichen Merkmales auf den Haupttext beschränkt. Alle anderen Zahlen (z.B. sämtliche Prozentangaben) beziehen sich, falls nicht ausdrücklich anders erklärt, auf den Haupttext.

Zur Erleichterung der statistischen Arbeit wurden bereits vor Inangriffnahme der eigentlichen sprachwissenschaftlichen

Untersuchung im Rechenzentrum der Universität Klagenfurt eine Computerkonkordanz, Wortfrequenzlisten und eine rückläufige Wortliste erstellt.

Aufgrund der erfolgten Untersuchungen kann folgende Charakterisierung der Sprache des Werkes *Kandorb* gegeben werden:

1) Als wesentlichste Merkmale der Orthographie sind die Verwendung der Zeichen *mb* für das Phonem *ɔ* und die Verwendung des Graphems *ʒ* ausschließlich für das Hilfszeitwort *je* zu nennen.

2) In der Phonetik überwiegen die Merkmale der kirchenslawischen Sprache russischer Redaktion, wobei einige davon (*ʃ > ol*, Beibehaltung von anlautendem *šer-* (< *šbr-*) und die Formen *kto*, *ves* und *šelovǝk*) ausnahmslos auftreten. In einer Reihe weiterer Kriterien überwiegen die russisch-kirchenslawischen Merkmale: *ʃ > ja*; *ʒ/b > o/e*; *šč, ʃt* und *šd, š, ʃd*, anstelle der volkssprachlichen *š* und *d*; *vʒ(ʒ)- > v(ʒ)-*; Beibehaltung des silbenauslautenden *-l*, mit Ausnahme des *l*-Partizips, bei dem weitaus häufiger *-o* als *-l* erscheint. Bei den zuletzt angeführten Kriterien ist das Verhältnis russisch-kirchenslawischer zu volkssprachlichen Elementen 58,70% : 41,30%.

3) Anders ist die Situation in der Flexion. Zwar überwiegen auch hier in einigen Fällen (Gen. Sgl. Mask. u. Neutr. d. Adj.: *-ago*, 100,00% - bei den Pronomen mit adjektivischer Deklination nur 88,62%; Dat. Pl. d. Subst.: *-om/-em* bzw. *-am*, 100,00%; Gen. Pl. d. Subst.: *-ov/-ev*, *-ø*, 94,83%; die Präsensformen der Verben (s. d. Tab. unter 3.5.1), 59,79%; die Formen der 3. Pers. der Possessivpronomen *jego*, *jeja*, *ih*, 89,02% - die volkssprachlichen Formen *něn-*, *njihov-* treten nur in 10,98% der Beispiele auf) die russisch-kirchenslawischen Elemente, aber in der Mehrzahl der Kriterien verwendet Stojković die volkssprachlichen Merkmale: Lok. Sgl. Mask. u. Neutr. d. Subst.: *-u*, 94,41% neben *-ě*, *-(ij)i*, 5,59%; Gen. Sgl. d. Fem. Subst. auf *-a*: *-e*, 65,57% neben *-i*, 34,43%; Dat., Lok. Fem. Subst. auf *-a*: *-i*, 95,71% neben *-ě*, 4,29%; Instr. Sgl. Fem. Subst. auf *-a*: *-om*, 83,33% neben *-oju/-eju*, 16,67% - die Fem. Subst. auf *-ø* haben ausschließlich die Endung *-iju*; Nom., Ak. Pl. Fem. u. Ak. Pl. Mask. d. Subst.: *-e*, 88,49% neben *-i*, 11,57%; Gen. Sgl. Fem. d. adjekt. Dekl.: *-e*, 70,45% neben *-ija*, *-jeja*, 29,55%; Instr. Sgl. Fem. d. adjekt. Dekl.: *-om*, 80,00% neben *-oju/-eju*, *-iju*, 20,00%; Nom., Ak. Pl. Fem. u. Ak. Pl. Mask. d. adjekt. Dekl.: *-e*, 87,00% neben *-ja*, *-i*, *-ih*, 13,00%.

Stojković verwendet im Haupttext 8.643 Nominal- und Verbalformen, von denen 1.930 (22,33%) volkssprachliche Endungen haben, 1.356 (15,69%) eine nicht volkssprachliche Endung aufweisen und 5.357 (61,98%) hinsichtlich ihrer Endung neutral sind (s. Tab. III in Punkt 4.1).

Aufgrund der untersuchten phonetischen Eigenschaften (s. Tab. I in Pkt. 4.1) ergibt sich folgendes Bild: 1.238 (32,51%) Beispielen mit volkssprachlichen Reflexen stehen 1.339 (33,92%) Fälle mit russisch-kirchenslawischen Reflexen und 1.325 (33,57%) neutrale Beispiele gegenüber. Das Verhältnis zwischen volkssprachlichen und nicht volkssprachlichen Elementen beträgt in der Phonetik 1 : 1,04 und in der Flexion 1,42 : 1. Diese doch sehr unterschiedlichen Verhältnisse weisen deutlich darauf hin, daß Stojković die Flexion einer weit stärkeren "Serbisierung"

unterzog als die Phonetik, um eine größere Verständlichkeit des Textes beim Leser zu erreichen.

Der Grad der Anpassung der Endungen an die Volkssprache ist allerdings in den einzelnen Wortarten sehr unterschiedlich. So beträgt das Verhältnis volkssprachlich : russisch-kirchenslawisch bei den Substantiva 1,54 : 1, bei den Verben hingegen 1 : 1,63, bei den Adjektiva 1 : 1,05, bei den Pronomina mit adjektivischer Deklination 1 : 1,63, bei den Personalpronomina, einschließlich der Reflexivpronomina, 2,49 : 1, beim *l*-Partizip 15,69 : 1 und bei den Hilfszeitwörtern 69,67 : 1 (s. Tab. II u. III in Pkt. 4.1).

4) Weitere wichtige phonetische und morphologische Charakteristika sind:

a) Das Affrikatensystem kennt nur die stimmlosen Phoneme *c*, *č* und *č*, für die Verwendung von *d* und *dž* gibt es keine Hinweise.

b) Tendenzen zu einem Synkretismus von Dat., Lok. u. Instr. Pl. der Substantivdeklinations sind nur ansatzweise vorhanden (s. Tab. am Ende d. Pkts. 3.1.5.3).

c) Der Lokativ zeichnet sich sowohl in der Substantivdeklinations (z.B. hat er im Plural insgesamt 7 verschiedene Endungen, s. Tab. am Ende d. Pkts. 3.1.5.3) als auch in der Adjektivdeklinations (häufige Angleichung an den Dativ, d.h. Verwendung der Endung *-omu/-emu* im Lok. Sgl. Mask. u. Neutr.) durch große Instabilität aus.

d) Die Komparation der Adjektiva bzw. Adverba hat vorwiegend russisch-kirchenslawischen Charakter (62,62%, z.B. *vjaščij*, *bolšim*; *blagorodnėjša*, *glavnėjšu* u.ä. neben *stariji*, *mudriji*; *najčistije*, *najbliže* u.ä.).

5) Folgende Dialektismen konnten festgestellt werden:

Ikavismen (*nisi*, *gdi*, *želiti* u.ä.), Endung *-im* im Lok. Sgl. Mask. der Adjektiva (*u najlepšim snu*), Endung *-i* im Lok. u. Instr. Pl. Mask. u. Neutr. der Substantiva (*na oblaci*, *među duhi*; *u kolici*, *pred vrati* u.ä.), Verbalformen wie *znadem*, *dadet*, *poznadu* u.ä., die Form *šilē* (3. Pers. Sgl.) des Verbs *slati*, die Konstruktion *uz- + Präsens* zur Bildung von Futur II (*uzamemo*).

6) Stojković verwendet keine Kirchenslawismen serbischer Redaktion.

7) Das Verhältnis zwischen volkssprachlichen und russisch-kirchenslawischen Elementen beträgt im Haupttext, der einem weiteren Leserkreis zugedacht ist, 1,19 : 1, in der Widmung bzw. im Vorwort, wo Stojković offensichtlich um einen höheren Stil bemüht ist, bereits 1 : 6,05 und in der Lyrik, in der sich traditionsgemäß archaische Formen länger behaupten und in die volkssprachliche Elemente nur sehr schwer eindringen, 1 : 17,38.

Aus dem angeführten Material ist klar ersichtlich, daß sich Stojković, in Abhängigkeit vom Charakter des Textes, verschiedener Stile bedient.